

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

KUOPION SAKSALAINEN PÄIVÄKOTI TUTUKSI

Blogin perustaminen päiväkodin tunnettuuden lisäämiseksi
ja pedagogisen dokumentoinnin työvälineeksi

TEKIJÄT: Hilla Hietaniemi
Yasemin Piel

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Hilla Hietaniemi ja Yasemin Piel	
Työn nimi Kuopion saksalainen päiväkotitutuksi. Blogin perustaminen päiväkodin tunnettuuden lisäämiseksi ja pedagogisen dokumentoinnin työvälineeksi	
Päiväys	23.04.2018
Sivumäärä/Liitteet	79/4
Ohjaaja Auli Pohjolainen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Kuopion saksalainen päiväkotitutuksi	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Osallisuus, kasvatusyhteistyö ja pedagoginen dokumentointi ovat ajankohtaisia aiheita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) sekä varhaiskasvatusta laissa korostetaan lasten osallisuutta sekä varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä kasvatusyhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostuu myös pedagogisen dokumentoinnin merkitys lapsen osallisuuden näkyväksi tekemisessä. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan kielellisten taitojen merkitys osallisuuden, vaikuttamisen keinojen ja aktiivisen toimijuuden mahdollistajana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan perheiden kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus, minkä lisäksi lasten kielellisten identiteettien kehittymistä tuetaan.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Kuopion saksalainen päiväkotitutuksi, joka tarjoaa vieraskielistä varhaiskasvatusta. Kuopion saksalainen päiväkotitutuksi on voitto tavoittelemattoman Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n ylläpitämä päiväkotitutuksi. Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jossa perustettiin uusi työväline, eli blogi Kuopion saksalaiselle päiväkodille. Blogin tarkoitus oli yhtenäistää päiväkodin ja lasten huoltajien käyttämät viestintäkanavat ja lisätä päiväkodin tunnettuutta. Blogin kohderyhmiä olivat nykyiset ja mahdolliset uudet asiakasperheet. Blogin tarkoitus oli opinnäytetyöprosessin jälkeen toimia myös pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä ja kasvatusyhteistyön tukijana.</p> <p>Blogi perustettiin digitaaliselle Wordpress.com-sivustolle. Blogin tuotteistamisprosessia varten kerättiin tietoa kvalitatiivisten kyselylomakkeiden avulla. Kyselyjen vastaajina olivat huoltajat sekä Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenet. Tuotteistamisprosessin alkuvaiheessa tehdyn kyselyn avulla saatiin tietoa lasten huoltajilta asiakaslähtöistä sisällön suunnittelua varten. Loppukyselyn avulla kerättiin tietoa blogin käytettävyydestä, selkeydestä, ja sen visuaalisen ilmeen onnistumisesta.</p> <p>Loppukyselyn vastauksista kävi ilmi, että blogin käytettävyys koettiin hyväksi ja blogin visuaalisen ilmeen nähtiin edustavan Kuopion saksalaista päiväkotitutuksia. Kyselyn vastausten perusteella blogin sisältö vastasi käyttötarkoitustaan. Blogin jatkokehitysmahdollisuudet varhaiskasvatuksen työvälineenä ovat rajattomat. Blogia voidaan hyödyntää mediakasvatuksen työvälineenä ja aktiivisen toimijuuden ja osallisuuden näkyväksi tekemisessä. Lisäksi blogin avulla voidaan kehittää lasten medialukutaitoa.</p>	
Avainsanat Varhaiskasvatusta, osallisuus, kasvatusyhteistyö, kaksikielinen varhaiskasvatusta, pedagoginen dokumentointi, blogi	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Hilla Hietaniemi and Yasemin Piel			
Title of Thesis Getting familiar with the German kindergarten of Kuopio. Creating a blog as a tool in pedagogical documentation and for increasing kindergarten's recognition.			
Date	23.04.2018	Pages/Appendices	79/4
Supervisor Auli Pohjolainen			
Client Organisation /Partners German kindergarten of Kuopio			
<p>Abstract</p> <p>Participation, educational cooperation between guardians and pedagogues and pedagogical documentation as subjects are timely. The early childhood education curriculum (2016) and early childhood education law both emphasize children's participation and cooperation between parents and pedagogues. The early childhood education curriculum also underlines the meaning of pedagogical documentation as a tool of making children's participation transparent. The implementation of the children's participation in the German kindergarten of Kuopio was analyzed in this thesis via Shier's pathways to participation. The role of languages as a means of children's participation and active participation is recognised in early care. The cultural and linguistic diversity of families is taken into consideration and the development of children's linguistic identities is supported.</p> <p>The thesis was commissioned by the German kindergarten of Kuopio which provides bilingual early childhood education. The kindergarten is managed by a supporters' association of the German kindergarten of Kuopio. The purpose of the thesis was to create a communication tool for the kindergarten in the form of a blog. The target group of the blog are present and potential customer families of the German kindergarten of Kuopio. The goal of the blog is to combine the communication channels used by the kindergarten and by the children's parents in addition to increasing recognition of the kindergarten among potential new customers. After this thesis project the blog will also be used as a tool of pedagogical documentation and a way of supporting educational cooperation between children's parents.</p> <p>The thesis was carried out as a development project. The blog was established on a digital Wordpress.com-blog platform and a qualitative survey was conducted to collect information for its development process. Respondents of the survey were both guardians of the children in early childhood education in the German kindergarten of Kuopio and board members of the supporters' association of the German kindergarten of Kuopio. The early stage questionnaire gathered information for the customer-oriented content planning.</p> <p>A questionnaire made at the end of the development process was used to gather information about the blog's usability, clarity, and visual image. According to the responses the blog met the standards. The final survey revealed that the usability of the blog was experienced as good, the blog's visual image represented the German kindergarten of Kuopio and made its early childhood education visible and easily accessible for everyone.</p> <p>The blog's further development opportunities as an early childhood education tool are boundless. The blog can be used as an implement of teaching media education, developing children's media literacy and making children's participation and active participation visible. It can also be used with both children and their guardians as a means of a new kind of pedagogical documentation and educational cooperation between parents and pedagogues.</p>			
<p>Keywords Early childhood education, participation, educational cooperation between parents and pedagogues, bilingual early childhood education, pedagogical documentation, blog</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	OSALLISUUS JA KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA.....	8
2.1	Lasten osallisuus varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa.....	9
2.2	Osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa.....	10
2.3	Kasvatusyhteistyö ja lasten huoltajien osallisuus	14
2.4	Kasvatusyhteistyön rakentaminen osapuolten välille.....	16
2.5	Kuopion saksalainen päiväkotitoiminta osallisuuden ja kasvatusyhteistyön tukijana	17
3	ÄIDINKIELI JA KIELIKYLPY VARHAISKASVATUKSESSA.....	19
3.1	Lapsen äidinkielen kehitys osana lapsen kokonaiskehitystä	19
3.2	Toisen kielen oppiminen	21
3.3	Lasten kielellisen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa	24
3.4	Kielikylpy ja vieraskielinen varhaiskasvatus	26
3.5	Kuopion saksalainen päiväkotitoiminta vieraskielisen varhaiskasvatuksen tarjoajana.....	28
4	PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI.....	30
4.1	Reggio Emilia -pedagogiikka pedagogisen dokumentoinnin taustalla.....	31
4.2	Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa	32
4.3	Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelun pohjana	32
4.4	Pedagogisen dokumentoinnin haasteet.....	36
4.5	Pedagoginen dokumentointi kasvatusyhteistyön tukijana.....	39
4.6	Blogi pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä.....	40
5	BLOGIN TUOTTEISTAMISPROSESSI.....	43
5.1	Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen sekä ideavaihe	45
5.1.1	Aineiston hankinta blogia varten kyselytutkimuksen avulla	46
5.1.2	Kyselylomakkeiden tulokset ja niiden analysointi	48
5.2	Luonnostelu- ja kehittäminen	52
5.2.1	Blogisivuston perustaminen ja sivuston pysyvän sisällön tuottaminen	54
5.2.2	Blogipäivitykset.....	58
5.3	Viimeistelyvaihe	63
6	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	66
7	POHDINTA	68
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	70

LIITE 1: SAATEKIRJE.....	76
LIITE 2: KYSELYLOMAKE	77
LIITE 3: KUVAUSLUPA.....	78
LIITE 4: LOPPUKYSELY.....	79

1 JOHDANTO

Euroopan unioni on asettanut monikielisyyspolitiikan tavoitteeksi tukea kielellistä moninaisuutta ja edistää kielten oppimista Euroopan unionin jäsenmaissa. Yhtenä tavoitteena on se, että jokainen eurooppalainen osaa oman äidinkielsensä rinnalla kahta muuta kieltä. Tämä tavoite mahdollistuu parhaiten, jos lapsilla on jo varhaislapsuudessa mahdollisuus opetella vieraita kieliä. Varhaislapsuudessa opittujen kielten avulla nopeutetaan vieraiden kielten oppimista sekä kehitetään lapsen omaa äidinkieltä. Sen, että lapsi oppii kieltä varhaislapsuudessa, nähdään parantavan tulevaisuudessa lapsen työnsaantimahdollisuuksia Euroopan unionin jäsenmaiden sisällä. Kulttuurien välistä yhteisymmärrystä edistää se, että useat ihmiset osaavat vieraita kieliä. (Euroopan unioni s.a.)

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan tarjoama palvelu, joka tukee lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä lasten huoltajien kanssa ja se mahdollistaa huoltajien osallistumisen työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä, jonka lisäksi sen parissa opitaan tietoja ja taitoja, jotka tukevat lasten osallisuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2016, 14.) Kielellisten taitojen kehittyessä lapsi oppii uudenlaisia tapoja vaikuttaa ja olla osallisena omassa elämässään. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan monipuolista kielikasvatusta hyödyntäen lasten kielenoppimisen herkkyyuskautta. Lapsi omaksuu kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kieltä toiminnallisten menetelmien ja leikin avulla. Kaksikielistä varhaiskasvatusta voivat tarjota kunnalliset ja yksityiset varhaiskasvatuksen toimijat. (Opetushallitus 2016, 40-49.) Huoltajien ja lasten osallisuutta voidaan edistää varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin avulla. Lasten ja huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen, tukee varhaiskasvattajien ja huoltajien välistä kasvatusyhteistyötä. (Opetushallitus 2016, 37.)

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kuopion saksalainen päiväkotitoiminta. Jatkossa käytämme toimeksiantajasta lyhennettä Kiga, joka tulee saksan kielen päivähoitoa tarkoittavasta sanasta *kindergarten*. Kiga on yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja, joka tarjoaa kaksikielistä varhaiskasvatusta suomen ja saksan kielillä 2–7-vuotiaille lapsille. Kigassa toimii yksi ryhmä, johon otetaan enintään 20 lasta. Kigan pääasiallinen toimintakieli on saksa, ja tällä hetkellä Kigassa työskentelee yksi suomenkielinen varhaiskasvatuksen ammattilainen ja kaksi saksaa äidinkielenään puhuvaa varhaiskasvatuksen ammattilaista.

Kigan toimintaa ylläpitää Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry, jonka hallitus muodostuu varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmista. Kannatusyhdistyksen ylläpitämä toiminta on voittoa tavoittelematonta. Toinen tämän opinnäytetyön tekijöistä on Kigan kannatusyhdistys ry:n hallituksessa. Hallituksella on tarve lisätä Kigan tunnettuutta ja perustaa ajantasainen viestintäkanava lasten vanhemmille. Tämä tarve on pohja opinnäytetyön aiheelle ja toteuttamiselle.

Opinnäytetyömme on kehittämistyö, jonka tavoite on perustaa kokonaan uusi blogisivusto Kigalle. Blogisivuston perustamisen tarkoitus on kehittää työväline, jonka avulla Kigan arvoja, arkea ja toimintaa voidaan esitellä nykyisille ja potentiaalisille asiakkaille aiempaa laajemmin. Blogisivuston tarkoituksena on myös toimia viestintäkanavana työntekijöiden ja perheiden välillä sekä myöhemmin pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä. Blogisivuston avulla vanhemmat voivat saada uudella tavalla tietoa päiväkodin toiminnasta ja lastensa päivästä ja uudet asiakasperheet turvaavat päiväkodin toiminnan jatkuvuuden ja tukevat Kuopion varhaiskasvatustarjonnan monimuotoisuutta.

Blogisivusto toteutetaan yhteistyössä Kigan työntekijöiden, kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenten, lasten ja lasten vanhempien kanssa. Kohderyhmän tarpeiden ja toiveiden selvittämiseksi perheille laaditaan tutkimuksellinen kyselylomake, jonka avulla selvitetään perheiden tyytyväisyyttä Kigan senhetkiseen toimintaan ja sitä, millaista sisältöä perheet toivoivat blogiin. Kigan henkilökunnan toiveet ja tarpeet selvitetään sisällön suhteen keskustelemalla. Blogisivuston tuotteistamisprosessin loppuvaiheessa vanhemmilta ja henkilökunnalta kerätään palautetta blogisivuston käytettävyydestä ja toimivuudesta kyselylomakkeen avulla.

Opinnäytetyömme aihe kiinnostaa meitä, koska haluamme syventää ammatillista osaamistamme varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön teoriapohja mahdollistaa tutustumisen ajankohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmassa painotettuun pedagogiseen dokumentointiin. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, koska blogit ovat yleistyneet useiden päiväkotien käytössä. Kuopiossa blogeja on vain muutamien päiväkotien käytössä. Kigan tavoitteena on olla asiakaslähtöinen varhaiskasvatuksen tarjoaja ja vastata nykyajan asiakkaiden tarpeisiin myös verkkoympäristössä.

2 OSALLISUUS JA KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Kaartinen (2017) määrittelee osallisuuden niin, että ”osallisuus on jotain aineetonta, jotain näkymätöntä. Sitä emme aina näe tai emme osaa havaita, mutta se tekee ihmisen näkyväksi”. Osallisuus on yhteisöön kuulumista, liittymistä ja vaikuttamista. Se muodostuu vastavuoroisesta toiminnasta, jossa yhteisön jäsenet tulevat kuulluksi ja osallistuvat aktiivisesti yhteisön toimintaan. Osallisuus mahdollistuu vain, jos yhteisön jäsenillä on mahdollisuus antaa tarvittavia tietoja heitä koskevista asioista ja vaikuttaa lopullisiin päätöksiin. (Oranen 2008, 9; Kivistö 2014, 81.)

Osallisuutta on kaikkialla siellä, missä lapsi toimii. Se on lapselle henkilökohtainen kokemus tulla kuulluksi ja nähdyksi omassa varhaiskasvatusryhmässään. (Leinonen 2014, 18; Opetushallitus 2016, 20.) Lapsi liittyy varhaiskasvatuksen aloittaessaan uuteen yhteisöön, jonka käytänteisiin hän tutustuu vähitellen. Yhteisöön liittyessään lapsella on mahdollisuus opetella taitoja, kuten toisten huomiointia, huomioon ottamista sekä omien halujensa ja tarpeidensa säätelyä. (Järvinen ja Mikkola 2015, 17-25.) Kokemus siitä, että kuuluu osaksi yhteisöä ja on sen merkityksellinen jäsen, on perusta ihmisen hyvinvoinnille (Nivala ja Rynnänen 2013, 10). Osallisuus on lapselle keino kehittää ymmärrystään yhteisöstä, oikeuksistaan, vastuusta ja valintojen seurauksista (Opetushallitus 2016, 30).

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksessä korostetaan lasten osallisuutta, aloitteellisuutta ja aktiivista toimijuutta (Opetushallitus 2016, 22; Turja 2017, 38). Osallistuminen ja vaikuttaminen auttavat lasta kehittämään käsitystä itsestään, kasvattamaan itseluottamusta ja muokkaamaan yhteisössä tarvittavia sosiaalisia taitoja. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tunnustetaan aktiivisen ja vastuullisen osallistumisen sekä vaikuttamisen tärkeys lapsen hyvinvoinnille. Yksilöllä täytyy olla taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa, jotta hän voi kokea olevansa osa demokraattista ja kestävää tulevaisuutta. Lapsilla on oikeus tulla kuulluksi ja olla osallisina omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Tämän lisäksi lasten oma-aloitteisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen kehittyviä taitoja tuetaan. (Opetushallitus 2016, 24.)

Lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan varhaiskasvatushenkilöstön ja lapsen huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Kasvatusyhteistyön avulla varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset sitoutuvat huolehtimaan lapsen huolenpidosta sekä lapsen edun ja oikeuksien edistämisestä yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Kasvatusyhteistyön avulla pyritään varmistamaan, että lapsi saa kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Perheen moninaisuus, lapsen yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset huomioidaan ja niitä kunnioitetaan kasvatusyhteistyössä. Vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa ja heidän mahdollisuuttaan osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin tukea. (Opetushallitus 2016, 30-33.)

2.1 Lasten osallisuus varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa

Lasten osallisuudesta on säädetty useissa eri laeissa, sopimuksissa ja säädöksissä. Suomalaisen varhaiskasvatuksen toiminta noudattaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa sovittuja kohtia (Onnismaa, Rintakorpi ja Rusanen 2014, 36; Opetushallitus 2016, 5; Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 31). YK:n lasten oikeuksien sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus, jossa kerrotaan lapsille kuuluvat ihmisoikeudet. Sopimusvaltioiden vastuulla on huolehtia, että ihmisoikeudet toteutuvat. Lapsen oikeuksien sopimuksen tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle turvallinen kasvuympäristö ja turvata jokaiselle lapselle mahdollisuus elämän perusedellytyksiin. Terveystieteiden ja koulutuksen lisäksi oleellisia asioita sopimuksessa ovat lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen, lapsen edun huomioiminen, syrjimättömyys sekä oikeus mielipiteeseen ja tulla kuulluksi, kun kyseessä on lasta itseään koskevat asiat. (Suomen UNICEF s.a.)

YK:n Lasten oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on mahdollisuus kuulluksi tulemiseen ja osallisuuden itseensä vaikuttavissa asioissa oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Sopimuksen mukaan lapsen oikeutta vapaasti ilmaista mielipiteitään ei saa sopimuksen mukaan rajoittaa ja lapsi saa tämän vapauden mukaisesti hakea, vastaanottaa ja levittää tietoa sekä mielipiteitään vapaasti valitsemassaan muodossa. Lapsella on myös sopimuksen mukaan oikeus saada sellaista itseään koskevaa tietoa erilaisista lähteistä, joka edesauttaa hänen kehitystään ja hyvinvointiaan. (Suomen UNICEF s.a.)

Lapsen osallisuudesta säädetään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (1991, § 12-13) lisäksi myös Suomen perustuslaissa (1999, § 6) sekä sosiaalihuolto- (2014, § 32) ja varhaiskasvatuslaissa (1973, § 2 a ja § 7 b) ja siihen perustuvassa valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (Opetushallitus 2016, 18). Osallisuus tulee esille myös lastensuojelulaissa, hallintolaissa ja kuntalaissa. Lastensuojelulain (2007, § 20) mukaan lapsen mielipide ja toivomukset on otettava huomioon lapsen ikätason mukaisesti. Hallintolaki (2003) takaa kansalaisille oikeudenmukaisen kohtelun sekä riittävän ohjauksen ja tiedonsaannin. Kuntalain (2015, § 27) mukaan kuntalaisilla ja palvelun käyttäjillä on oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuslaki velvoittaa kaikkia varhaiskasvatuksen palveluntuottajia ja sen mukaan varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuslain määritelmän mukaisesti varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu lapsen hoidosta ja opetuksesta. Hoitoa ja opetusta ohjaa suunnitelmallinen ja tavoitteellinen työote, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on lapsen osallisuuden toteutuminen ja vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymisen tukeminen. Lasta ohjataan osaksi yhteiskuntaa ja kunnioittamaan kanssaihmiä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa, että lapsella on mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa sellaisiin asioihin, jotka koskevat lasta itseään koskevia henkilökohtaisia asioita. (Varhaiskasvatuslaki 1973, § 1–2 a.)

YK:n lapsen oikeuksien sopimus, varhaiskasvatustilain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus muodostavat varhaiskasvatuksen arvoperustan yleisperiaatteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperusta muodostuu lapsen edun ensisijaisuudesta, lapsen oikeudesta hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottamisesta, yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimuksesta ja lapsen syrjintäkiellosta. Lapsuudella on itseisarvo, ja ”jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä”. (Opetushallitus 2016, 18-19.) Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään kaikessa toiminnassa lasten, henkilöstön ja huoltajien välillä. Eri osapuolten mielipiteitä, näkemyksiä ja aloitteita arvostetaan. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016, 30) korostavat yhdenvertaisuuslain (2014, 7–8 §) mukaista lasten yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä. Lasten osallisuutta vahvistetaan sensitiivisellä kohtaamisella ja lapsille annetaan myönteisiä kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Osallisuuden vahvistaminen tapahtuu osallisuutta edistävien toimintatapojen ja rakenteiden tietoisesti kehittämisen avulla. (Opetushallitus 2016, 30.)

2.2 Osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on yhteisön vuorovaikutuksessa muovautuva, historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Se vaikuttaa lapsen kehitykseen, oppimiseen, osallisuuteen, turvallisuuteen, hyvinvointiin ja kestävän elämäntavan omaksumiseen. Toimintakulttuurin muutoksiin vaikuttavat erilaiset tiedostetut, tiedostamattomat ja tahattomat tekijät, minkä lisäksi kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin ja se vaikuttaa kaikkiin jäseniinsä. Osallisuutta lisäävässä yhteisössä tunnustetaan jokaisen henkilöstön jäsenen tärkeys osana kasvatusyhteisöä. Kaikilla yhteisön jäsenillä on oikeus tulla kohdatuksi ja kohdelluksi yhdenvertaisesti ja omana itsenään. Yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoa koskevista asenteista myös keskustellaan työyhteisössä, jotta toimintakulttuuri voi kehittyä. Johtaja on vastuussa siitä, että yhteiset työkäytännöt tulevat näkyviksi ja niiden havainnointi ja arviointi on säännöllistä. Toimintakulttuurin kehittämiseen, suunnitteluun ja arviointiin osallistuvat varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi lapset ja huoltajat. (Opetushallitus 2016, 28-30.)

Varhaiskasvatuksessa osallisuus näkyy lasten ja aikuisten välisessä päivittäisessä kanssakäymisessä ja vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutus on ehdoton edellytys osallisuuden toteutumisessa. Sen on toteuduttava laadukkaasti varhaiskasvattajien keskinäisissä, varhaiskasvattajien ja lapsen keskinäisissä sekä lasten keskinäisissä vuorovaikutustilanteissa. (Roos 2016, 54.) Lapsen osallisuus toteutuu niissä pienissä arjen hetkissä, joissa lapsi kokee iloa onnistumisesta ja innostumisesta asioista. Näissä hetkissä lapsi kokee vuorovaikutustilanteen mielekkääksi, minkä seurauksena hänen aktiivinen oppimisensa mahdollistuu. Pelkkä osallistuminen varhaiskasvatuksen arjen toimintaan ei siis vielä ole osallisuutta. (Leinonen 2014, 18.)

Osallisuuden vastakohta on osattomuus, jossa yksilö ei ole osallisena joissain yhteiskunnan tärkeinä pidetyissä asioissa tai rakenteissa (Kaskela ja Kekkonen 2006, 25). Varhaiskasvatuksessa osallisuuden vastakohtana pidetään tilannetta, jossa varhaiskasvattajat päättävät rutiinit ja toiminnan lasten

siihen millään tavoin vaikuttamatta. Tällöin lasten ainoaksi vaihtoehdoksi jää mukautua varhaiskasvattajien tekemiin päätöksiin. (Roos 2016, 54.)

Kasvatukseen kuuluu kasvavan yksilön ja hänen kasvunsa ohjaajan välinen valtasuhde. Tätä valtasuhdetta määrittävät kasvattajan henkilökohtaisten näkemysten lisäksi valtakulttuurin ja ajan yleiset käsitykset lapsen perusolemuksesta, asemasta sekä oppimisen ja kehityksen luonteesta. Näiden käsitysten perusteella luodaan kuva lapsen kyvystä toimia itseohjautuvasti ja siitä, millaista tukea lapsen oppimis- ja kehitysprosessi tarvitsee. Nykyään lapsen ja aikuisen välinen valtasuhde mielletään kaksisuuntaiseksi ja arjen vuorovaikutustilanteissa yhä uudelleen rakentuvaksi. Lapset nähdään läsnä olevina, aktiivisina toimijoina, jotka hakevat valtaa ja omaa tilaansa vuorovaikutuksessa, ottaen vaikutteita fyysisestä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ympäristöstä ja vaikuttaen samanaikaisesti siihen omalla toiminnallaan. (Turja 2017, 39-40.)

Osallisuus mahdollistuu aktiivisen toimijuuden avulla. Tällöin lasta ei nähdä ainoastaan hoivan kohteen vaan kyvykkäänä ajattelemaan itsenäisesti ja ilmaisemaan omia mielipiteitään. Lapsen tulee tulla aidosti kohdatuksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Vain siten lapsi oppii luottamaan itseensä, kykenee ilmaisemaan itseään ja voi kokea itsensä aktiiviseksi toimijaksi. Jotta lapsen todellinen aktiivinen toimijuus varhaiskasvatuksessa voi toteutua, kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen lisäksi lapsen on voitava luottaa siihen, että hänen mielipiteillään ja kertomillaan asioilla on merkitystä. (Ahonen 2017, 33-34.)

Lapsen itsetuntoa voidaan tukea varhaiskasvatuksessa avoimella ja kannustavalla ilmapiirillä (Ahonen 2017, 33; Opetushallitus 2016, 24). Järvisen ja Mikkolan (2015, 14) mukaan "lapsen osallisuuden tavoitteita ovat itsetunnon vahvistaminen, elämän hallinnan ja mielekkyyden lisääminen, syrjäytymisen ennalta ehkäisy, vastuuseen kasvaminen, lasten elämän kannalta mielekkäiden ratkaisujen toteutuminen, yhteisöllisyyden ja yhteisöön kuulumisen tunteen lisääminen". Osallisuuden toteutumisen tavoitteena on, että jokaisesta lapsesta kasvaa yksilöllisiä, aktiivisia, ajattelevia ja itseensä luottavia sekä toiset huomioon ottavia yksilöitä, joilla on hyvä itsetunto (Kataja 2014, 77). Näitä ominaisuuksia opitaan vain oman ajattelun ja toiminnan kautta, ei aikuisten päätöksiin sopeutuen ja mukautuen. Lapsi opettelee ja harjoittaa edellä mainittuja taitoja ottamalla vastuuta teoistaan, varhaiskasvattajan rohkaisessa ja antaessa lapsen ikätason mukaan mahdollisuuksia harjoitella kehittyviä taitoja. Lasta ohjataan ja rohkaistaan kertomaan omista ajatuksistaan sekä kuvailemaan omia tunteitaan ja toiveitaan. Samanaikaisesti lasta ohjataan vuorovaikutuksellisuuteen ja annetaan lapselle mahdollisuuksia kehittyvien taitojen harjoittamiseen. (Roos 2016, 54.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävänä on huolehtia jokaisen lapsen mahdollisuudesta vaikuttaa ja osallistua. Lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja vahvistetaan lapsia arvostavalla kohtaamisella, lasten ajatuksia kuuntelemalla ja heidän aloitteisiinsa vastaamalla. Lapset ovat osa henkilöstön kanssa tehtävää suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessia, jonka aikana he oppivat vuorovaikutustaitojen, yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksiä. (Opetushallitus 2016, 24.) Ammattilaisten tehtävä on tuoda lasten ääni kuuluvaksi silloin, kun lapsi ei itse siihen ky-

kene. Kasvaessaan lapsi pystyy yhä paremmin ilmaisemaan tärkeiksi kokemiaan tarpeita, mutta lapsen ollessa pieni on hänen tarpeidensa selvittäminen ja ymmärtäminen lasten vanhempien ja lapsen kasvatukseen osallistuvien ammattilaisten tehtävä. (THL 2016a.) Lapset kertovat mielipiteitään ja kokemuksiaan verbaalisesti, mutta myös kehollisesti ja kasvojen ilmeillä. Ilmeiden ja eleiden havainnointi vaatii varhaiskasvatuksen ammattilaisilta herkkyyttä ja tahtoa ymmärtää lasta. (Ahonen 2017, 34.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on muuttuva ja vaatii jatkuvasti arviointia ja kehittämistä. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa työskentelevä henkilöstö tiedostaa toimintansa ja vuorovaikutusmalliensä sekä arvojensa, asenteidensa ja tapojensa välittyvän lapsille. Varhaiskasvatuksen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutuminen vaatii koko yhteisöltä sitoutumisen yhteisiin tavoitteisiin. Kehittämisen edellytyksenä on henkilöstön ymmärrys omaa toimintaansa ohjaavista arvoista, tiedoista ja uskomuksista sekä niiden arvioinnista. (Opetushallitus 2016, 28-29.)

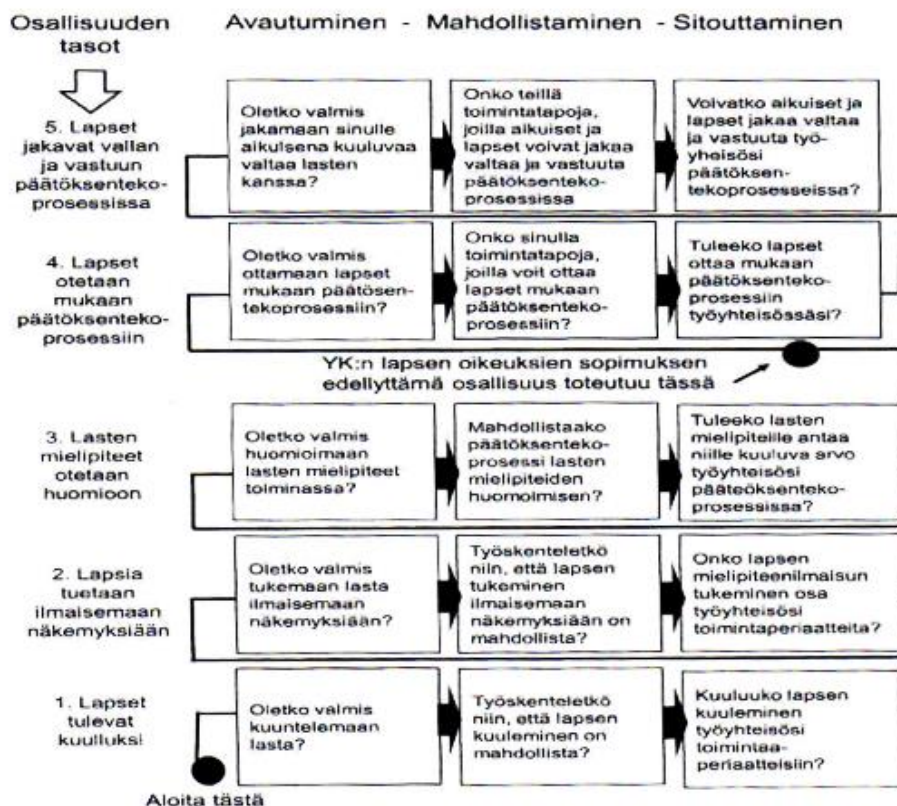
Suomalaisen varhaiskasvatuksen arki on muodostunut rutiinien ja toimintamallien ympärille. Nämä rutiinit ja toimintamallit ohjaavat vahvasti sitä, kuinka varhaiskasvatuksen arjessa toimitaan. Suurin osa toimintamalleista on varhaiskasvattajien päättämiä ja joihinkin niistä lapsilla on enemmän vaikuttamisen mahdollisuuksia kuin toisiin. Lasten osallisuus riippuu niistä toimintamalleista ja rutiineista, joihin lapsilla on aidosti mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen arjessa. (Roos 2016, 54; Järvinen ja Mikkola 2015, 17.) Työntekijän tehtävä on reflektoida ja tarkastella omaa toimintaansa ja vuorovaikutustapojaan varhaiskasvattajana realistisesti ja pohtia, huomaako hän arjen keskellä tarttua merkityksellisiin hetkiin, joissa lapsi kertoo asioista ja käsitelläänkö ne työyhteisössä aidosti tärkeinä ja arvokkaina palautteina (Ahonen 2017, 35).

Lasten osallisuuden toteutumisen tarkastelu on haastavaa, sillä tutkimustietoa lapsen osallisuuden ilmenemismuodoista on vähän. Varhaiskasvatusikäisen lapsen osallisuutta ei voida käsitellä yhteiskunnallisen osallisuuden, valtaistumisen ja aktiivisena kansalaisena toimimisen kautta, koska lapsen tiedot ja taidot osana yhteiskuntaa olemisesta ja siihen vaikuttamisesta ovat kapeat. Varhaiskasvatusikäinen lapsi täytyy kuitenkin nähdä oman elämänsä asiantuntijana ja kykenevänä aktiiviseen toimijuuteen. Oleellista lasten osallisuuden toteutumisen tarkastelussa on tarkastella sitä, että onko varhaiskasvatuksen ammattilaisilla riittävästi tietoa ja taitoa tukea lapsia yksilöllisessä tasolla ilmaisemaan omia tarpeitaan ja mielipiteitään. (Leinonen 2014, 18.)

Lasten osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa voidaan tarkastella Harry Shierin (2001, 111) osallisuuden tasomallin avulla (Ahonen 2017, 69; Leinonen 2014, 21; Venninen ja Kangas 2018, 154). Shierin lasten osallisuuden toteutumisen tarkasteluun tarkoitettu tasomalli pohjautuu laajemmin käytettyihin Hartin (1992) lasten osallisuuden portaisiin ja Arnsteinin (1969) kansalaisen osallisuuden portaisiin. Shierin osallisuuden tasomalli on selkeä, koska se tarkastelee vain sellaisia tasoja, joissa lapsen osallisuus toteutuu.

Shierin osallisuuden tasomallissa (kuviokuva 1) osallisuuden toteutuminen jakautuu viiteen eri tasoon, joista jokainen taso kuvaa yhtä lasten osallisuuden astetta. Mitä korkeammalle osallisuuden tasolle

toiminta sijoittuu, sitä paremmin lasten osallisuus mahdollistuu. Shierin osallisuuden tasomallin avulla voidaan pohtia osallisuuden toteutumista lapsen ja aikuisen vuorovaikutuksen näkökulmasta katsottuna. Shier on kehittänyt apukysymyksiä, joiden avulla eri osallisuuden tasoja voidaan havainnoida ja osallisuuden toteutumista pohtia ja arvioida. Aikuinen ja työyhteisö voivat reflektoida omaa toimintaansa ja omia toimintamallejaan Shierin mallin eri tasoilla. (Venninen ja Kangas 2018, 195, Shier 2001, 107-117.)

KUVIO 1. Shierin osallisuuden tasomalli (Venninen ja Kangas 2018, 154).

Shierin osallisuuden tasomallin ensimmäisellä tasolla lapset tulevat kuulluiksi. Tällä tasolla varhaiskasvattaja on avoin lasten aloitteille, mutta hän ei toimi aktiivisesti lasten mielipiteiden esille tuomiseksi. (Venninen ja Kangas 2018, 195.) Ensimmäisellä tasolla varhaiskasvattaja voi tarkastella sitä, että onko hän valmis kuuntelemaan lapsia ja ovatko hänen työskentelytapansa sellaisia, että lasten kuunteleminen mahdollistuu niiden avulla. (Shier 2001, 111-112.)

Toisella tasolla varhaiskasvattaja tukee lapsia ilmaisemaan heidän omia näkemyksiään yksilöllisesti niin, että lapsen ujous, itsetunnon puute tai muut yksilöllisesti ominaisuudet eivät estä lasta esittämästä omia mielipiteitään (Venninen ja Kangas 2018, 195). Toisella tasolla varhaiskasvattaja voi tarkastella sitä, onko hän valmis tukemaan lapsia ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja toteuttaako varhaiskasvattaja toimintaa ja ideoita, jotka tukevat lasten itseilmaisua. Tällä tasolla voidaan myös tarkastella, toteutuuko työyhteisössä toimintaperiaate, jonka mukaan lapsia täytyy tukea ilmaisemaan omia näkemyksiään. (Shier 2001, 111.)

Kolmannella tasolla lasten näkemykset otetaan huomioon ja niillä on merkitystä varhaiskasvatuksen arjen toiminnan kannalta. Kolmannella tasolla varhaiskasvattaja on edelleen vastuussa päätöksentekoprosesseista ja lasten mielipiteet ovat vain yksi päätöksentekoon vaikuttavista asioista. Kolmannella tasolla on tärkeää keskustella lasten kanssa siitä, kuinka heidän esille tuomiaan asioita on otettu huomioon päätöksenteossa ja jos kaikkia asioita ei toteutettu, keskustellaan lasten kanssa miksi niitä ei voitu toteuttaa. (Venninen ja Kangas 2018, 195.) Kolmannella tasolla voidaan myös tarkastella sitä, että onko työyhteisön toimintaperiaatteiden mukaista antaa päätöksentekoprosesseissa lasten mielipiteille todellista painoarvoa. Jos lapsen osallisuus toteutuu Shierin mallin kolmannen tason mukaisesti, voidaan todeta lasten osallisuuden toteutuvan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen 13. artiklan vaatimalla tavalla. (Shier 2001, 111-113.)

Neljännellä tasolla lapset ovat mukana heitä koskevassa päätöksentekoprosessissa ja varhaiskasvattajien kanssa tasavertaisia toimijoita varhaiskasvatuksen arjen suunnittelussa ja päätösten tekemisessä (Venninen ja Kangas 2018, 195). Neljännellä tasolla voidaan tarkastella sitä, onko varhaiskasvattaja valmis ottamaan lapset mukaan päätöksentekoprosessiin ja mahdollistavatko toimintatavat lasten osallistumisen päätöksentekoprosessiin. Voidaan myös tarkastella, vaaditaanko toimintaperiaatteissa, että lapset osallistuvat päätöksentekoprosessiin. (Shier 2001, 111.)

Viidennellä tasolla lapset saavat valtaa ja vastuuta päätöksenteossa. Viidennen tason toteutuminen parhaalla mahdollisella tavalla vaatii aikuisilta sitoutumista jakaa valtaa yhdessä lasten kanssa. Tällöin varhaiskasvattajan on hyväksyttävä oman valtansa väheneminen. Viidennellä tasolla voidaan tarkastella, että onko varhaiskasvattaja valmis jakamaan vastuuta yhdessä lasten kanssa. Voidaan myös miettiä, onko työyhteisössä käytössä sellaisia toimintamalleja, jotka mahdollistavat lasten ja aikuisten vallan jakamisen päätöksenteossa ja vaaditaanko, että lapset jakavat valtaa ja vastuuta päätöksentekoprosesseissa. (Shier 2001, 111; Venninen ja Kangas 2018, 195.)

Tarkastelemalla omaa työskentelyä ja hyödyntämällä Shierin osallisuuden tasomallia työn kehittämisen apuna, voidaan nähdä, millä tasolla lasten osallisuuden mahdollistuminen varhaiskasvatusryhmässä on. Kysymysten avulla päästään pohtimaan, mitkä asiat toteutuvat osallisuuden näkökulmasta ja mitkä asiat eivät. Shierin osallisuuden tasomallin avulla varhaiskasvattajat voivat miettiä, kuinka toiminnasta saisi sellaisen, että se mahdollistaa lasten osallisuuden mahdollistumisen kaikilla viidellä tasolla. (Shier 2001, 116.)

2.3 Kasvatusyhteistyö ja lasten huoltajien osallisuus

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyötä kuvaava termi kasvatuskumppanuus muuttui vuoden 2016 valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kasvatusyhteistyöksi. Kasvatuskumppanuus ja kasvatusyhteistyö pitävät sisällään paljon samoja asioita, mutta niiden suurin ero on ammattilaisten ja vanhempien välisessä valtasuhteessa. Kasvatuskumppanuus määriteltiin vuoden 2005 valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa vanhempien ja henkilöstön tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi, jossa molemmat osapuolet osallistuvat lapsen päivittäiseen kasvatuk-

seen ja hoitoon (Kaskela ja Kekkonen 2006, s. 17; Stakes 2005, 31). Kasvatuskumppanuudessa vanhempien ja kasvatushenkilöstön asema ja roolit suhteessa lapseen olivat samanvertaisia, mutta sisällöltään erilaisia. Kasvatuskumppanuudessa ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta oli vanhemmilla ja henkilöstön vastuulla oli luoda kasvatuskumppanuudelle edellytykset sekä tuoda kasvatuskumppanuuteen oma ammatillinen osaamisensa ja tietonsa. (Kekkonen 2012, 42; Stakes 2005, 31.)

Kumppanuusajattelun tavoitteena oli häivyttää viranomaisasemassa olevan ammattilaisen ja lapsen vanhempien välistä valta-asetelmaa, mutta tavoite sai osakseen kritiikkiä suhteen tasavertaisuuden, velvoittavuuden ja vapaaehtoisuuden näkökulmista. Kumppanuus perustuu osapuolten tasavertaisuuteen (Koivunen 2009, 153; Kalliala 2012, 92-93). Varhaiskasvatuksen dosentti Marjatta Kallialan mielestä oli ristiriitaista ja epärealistista tavoitella tasavertaisen suhteen rakentamista ammattilaisten ja vanhempien välille, koska hänen mukaansa valtasuhteet ovat osa asiakastyötä. Kallialan mielestä tämän valta-aseman epäsymmetrisyys ei ole vanhempien ja kasvattajien välisessä suhteessa ongelma, jos valtaa käytetään lasten hyväksi eikä lasta vastaan. Kalliala (2012, 92-93) ja erityislastentarhanopettaja Pirjo-Leena Koivunen (2009, 153-154) asettivat kritiikin alaiseksi kasvatuskumppanuuden velvoittavuuden ja vapaaehtoisuuden, koska he näkivät ongelmallisena tilanteet, joissa vanhemmat eivät joko halua toimia päivähoidon kumppaneina tai kumppanuussuhteen syntyminen ei ole todellisuudessa vapaaehtoista. Kallialan (2012, 92-93) mukaan lapsen vanhemmilla on harvoin aidosti mahdollisuus valita oma kumppaninsa. Koivusen (2009, 154) mielestä vanhemmille tulisi tarjota mahdollisuus määritellä kumppanuuden ja yhteistyön rajat sekä tasot.

Kumppanuusnäkökulman nähtiin myös vaikeuttavan vanhempien ja henkilöstön välisiä suhteita. Kalliala (2012, 94-96) totesi kumppanuuden tavoitteiden olevan hyviä, mutta toivoi paluuta vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, koska ammatillisesta näkökulmasta on helpompaa puuttua lapsen edun mukaisesti asioihin kuin kumppanuusnäkökulmasta. Hän piti mahdollisena, että kumppanuus muuttuu kaveruudeksi, mikä saattaa vaikeuttaa yhteistyötä tilanteissa, joissa vaarana on luottamuksen menettämisen pelko. Samanlaisia haasteita esittivät vastaajat kasvatuskumppanuuden suhteen Marika Österlundin (2003, 34) opinnäytetyössä.

Vuoden 2016 valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 32) vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisestä yhteistyöstä käytettiin nimitystä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä puuttuu velvoite tasavertaisesta kumppanuudesta, mutta yhteistyön kohde ja tavoitteet ovat pysyneet samoina termin muutoksesta huolimatta. Kummassakin pyritään yhteisvoimin tietoisesti sitoutumaan toimiin, jotka edistävät lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista ja edellytetään osapuolilta keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Edelleen ensisijainen oikeus ja vastuu lapsen kasvatuksesta on lapsen vanhemmilla, mutta tätä työtä tuetaan aktiivisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta kasvatusyhteistyön avulla. Kasvattajien on luotava yhteistyön edellytykset ja vahvistettava vanhempien osallisuutta yhteisessä toiminnassa. (Opetushallitus 2016, 32-33; Stakes 2005, 31.)

2.4 Kasvatusyhteistyön rakentaminen osapuolten välille

Vastuu kasvatusyhteistyön rakentamisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii aktiivisena osapuolena rakentaen tasa-arvoista, luottavaista ja avointa vuorovaikutussuhdetta huoltajiin. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on kehittää kykyä kuulla lasta ja tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa lapsen mahdollinen varhainen erityisen tuen sekä avun ja suojelun tarve. (Opetushallitus 2016, 33; THL 2014.) Kasvatusyhteistyön rakentamisessa käytetään hyödyksi tieto- ja viestintäteknologiaa. Huoltajat voivat osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja yhteisen kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen yhdessä henkilöstön ja lapsen kanssa. (Opetushallitus 2016, 33.) Niin työntekijöiden, huoltajien kuin lapsenkin näkemyksiä kuulemalla voidaan saada tietoon kaikkien osapuolten ajatukset (Kaskela ja Kekkonen 2006).

Vuorovaikutuksen laadulla on merkitystä kasvatusyhteistyössä, koska kasvatusyhteistyö perustuu ammattilaisten ja huoltajien keskinäiseen kunnioitukseen, luottamukseen ja dialogiin (Opetushallitus 2016, 33; THL 2014). Dialogi, toiselta nimeltään kuunteleva keskustelu, on avointa ja yhteiseen ymmärrykseen tähtäävää suoraa keskustelua. Dialogissa tilannetta tutkitaan yhdessä siihen osallistuvien osapuolten kesken ja pyritään ymmärtämään molempien osapuolten todellisuutta. Dialogi perustuu asiakkaan ja ammattilaisen molemminpuoliseen kuunteluun. Asiakkaalle on tärkeää, että hän tulee kuulluksi ja ymmärretyksi, koska kuulluksi tuleminen on voimaannuttava kokemus ja tehokkain tapa vähentää stressiä, huolta ja hätää. Dialogissa erilaiset näkemykset hyväksytään ja niille annetaan tilaa. Dialogin avulla sekä asiakasta että ammattilainen voivat löytää luovia ratkaisuja erilaisiin tilanteisiin. (THL 2016a.; Vilén, Tapio, Janhunen, Nissinen ja Seppänen 2014, 77-79.)

Dialogissa ammattilainen suhtautuu asiakkaaseen kunnioittavasti, kiinnostuneesti ja myötätuntoisesti. Asiakkaan kunnioitus näkyy ammattilaisen taidossa selvittää dialogin avulla, mitä asiakas tarvitsee. Hän ei oleta tietävänsä asiakkaan puolesta, vaan selvittää asiakkaan tarpeet keskustellen ennakkoluulottomasti. Ammattilainen ymmärtää, että jokainen ihminen havaitsee, aistii ja kokee tilanteet omalla tavallaan ja antaa havaintojensa ja kokemustensa kautta niille merkityksen. Ammattilainen tiedostaa oman reflektiivisyyden merkityksen oman ammatillisen kehittymisen näkökulmasta ja ymmärtää voivansa oppia jokaisesta tilanteesta. Dialogissa ammattilainen asettaa oman itsensä jatkuvasti alttiiksi toisen kautta tapahtuvalle muutokselle, tietäen voivansa saada dialogista paljon sisältöä myös omaan elämäänsä. Ammattilainen suhtautuu asiakkaan asioihin myötätuntoisesti, mutta hänen on tärkeää muistaa huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. (Talentia 2017, 31-32; THL 2016a).

Huoltajien osallisuus pitää sisällään kaksi ulottuvuutta, jotka ovat mahdollisuus osallistua ja toimia konkreettisesti osana lapsen varhaiskasvatusta sekä kokemuksellinen osallisuus, joka syntyy vanhemman sitoutumisena lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. Lapsen huoltajia kannustetaan varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta osallisuuteen. Oleellista kannustamisessa on se, millaista tietoa huoltajille välitetään varhaiskasvatuksen puolesta ja kuinka perheen ääni kuuluu varhaiskasvatuksen arjessa. Tärkeä osa osallisuutta on huoltajan kokemus siitä, että hän tuntee kuuluvansa osaksi lapsensa varhaiskasvatusyhteisöä. Vastavuoroinen tiedonvaihto, merkitykselliset kohtaamiset

ja tunnepohjainen sitoutuminen synnyttävät kokemuksellista osallisuutta. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 25-27.)

Huoltajan tiedon saamisen tärkeys korostuu perheen siirtyessä varhaiskasvatuksen asiakkaaksi. Vaikka varhaiskasvatuksessa on kehittynyt tiedottamisen kulttuuri, perheiden rooliksi jää usein tiedon vastaanottajan rooli. Huoltajien osallistaminen yhteistyöhön on väylä uudelleen tiedottamisen kulttuuriin, jossa huoltajien kokemuksia ja havaintoja lapsesta hyödynnetään aiempaa laajemmin. Tällöin huoltajille avautuu mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Kasvatuskeskustelut, vanhempainillat sekä juhlien ja tapahtumien järjestäminen ovat keinoja tukea huoltajan osallisuutta. Myös päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet mahdollistavat huoltajan osallistumisen varhaiskasvatuksen päivittäisiin rutiineihin. Huoltajan omaehtoista ja oma-aloitteista osallistumista tuetaan. Tavoitteena tapahtumissa ovat merkitykselliset kohtaamiset sekä lapsen ja perheen päivähoitopolun pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaaminen. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 25-26.)

2.5 Kuopion saksalainen päiväkotitoiminta osallisuuden ja kasvatusyhteistyön tukijana

Kigassa lasten osallisuus toteutuu Shierin tasomallin (2001) neljännellä tasolla. Kigan toiminta on siis YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (1991) mukaista ja mahdollistaa lasten osallisuuden toteutumisen. Lapsia kuunnellaan varhaiskasvatuksen arjessa ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan niitä asioita, joita lapset toivovat. Lasten kanssa keskustellaan, milloin toivottuja asioita voidaan tehdä. Tällöin lapset ymmärtävät, että aikuiset eivät ole unohtaneet heidän toiveitaan. Lasten ajatukset huomioidaan ja niistä ollaan aidosti kiinnostuneita. (Hiltunen 2018; Krause 2018; Von Brehmen-Rahunen 2018; Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen, 3.)

Kigassa lasten osallisuus toteutuu muun muassa silloin, kun valitaan Kigan kuukauden teema. Usein teemojen aiheet valikoituvat lasten senhetkisten mielenkiinnon kohteiden mukaan. Näistä aiheista lapset valitsevat demokraattisella äänestyksellä yhden aiheen, jota lähdetään toteuttamaan. Lasten kanssa keskustellaan, miksi juuri kyseinen aihe valittiin ja että aiheen valinta tehtiin annettujen äänten perusteella. Jos jotain lapsista harmittaa, että itselle mieluinen aihe ei tullut valituksi, asiasta keskustellaan lapsen kanssa. (Hiltunen 2018; Krause 2018; Von Brehmen-Rahunen 2018.)

Viikoittain aamupiirillä valitaan yksi lapsi, Kiga-apulainen, joka käy saman päivän aikana kaupassa henkilökunnan kanssa. Kaupassa ostoksia tehdessään lapsi voi vaikuttaa konkreettisella tasolla esimerkiksi siihen, että ostetaan vihannesosastolta vesi- vai hunajameloni. Kiga-apulainen myös saa päivän aikana vastuuta selvittäessään lasten keskinäisiä ristiriitoja. Varhaiskasvattajat tukevat lasta tarvittaessa riitojen selvittelyssä. Lapset odottavat innolla Kiga-apulaisen valintaa ja se on todettu lapsille mieluisaksi sekä aidosti lapsia osallistavaksi ja kiinnostavaksi. (Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen, 3.)

Kigassa sitoudutaan varhaiskasvatussuunnitelmassa vaadittuihin kasvatusyhteistyön linjauksiin. Dialogin käyttö huoltajien kanssa tehtävän yhteistyössä on ollut yksi Kigan perusarvoista toiminnan

alusta alkaen. Hyvän ja avoimen kasvatusyhteistyön mahdollistavat tiivis yhteisö ja vanhempainyhdistyksen hallitus. Kasvatusyhteistyötä tukevat henkilökunnan ja vanhempien lämpimät välit sekä saksalaisuuteen liittyvät juhlat, joita järjestetään yhteistyössä henkilökunnan ja vanhempien kanssa. Kasvatusyhteistyötä tukevat myös vanhempien ja henkilökunnan väliset keskustelut, joiden aikana lapsen kasvuun ja hyvinvointiin liittyviä asioita pohditaan yhdessä. Ennen kaikkea hyvän kasvatusyhteistyön mahdollistavat henkilökunnan ja vanhempien väliset päivittäiset kohtaamiset. (Hiltunen 2018; Krause 2018; Von Brehmen-Rahunen 2018.)

3 ÄIDINKIELI JA KIELIKYLPY VARHAISKASVATUKSESSA

Kieli on suullinen ja kirjallinen järjestelmä, jolla pyritään kommunikoimaan, viestittämään ja vaikuttamaan toisiin (Pietilä ja Lintunen 2014, 20). Se on osa lapsen koko kehitystä (Nurmilaakso 2011, 31-32) ja merkittävässä osassa oppimisessa ja kulttuuriin kasvamisessa. Kielellä on sekä sosiaalisia että psykologisia merkityksiä. Se vaikuttaa lapsen identiteettiin ja lapsi on sen avulla sidoksissa muun muassa perheeseensä ja ympäristöönsä. (Hakamo 2011, 11.)

Ensikieleksi kutsutaan kieltä, joka opitaan ensin ja joka on yleensä oppijan äidinkieli. Äidinkieli voidaan määritellä eri tavoin eri kriteerien perusteella. Äidinkieli on joko kieli, jota lapsi oppii ensimmäisenä puhumaan, johon puhuja identifioituu ja jonka hän kokee omakseen (Hassinen 2005, 10; Järvinen 2014, 68; Kurhila s.a., Nissilä, Martin, Vaarala ja Kuukka 2006, 12), jolle lapsi altistuu ensimmäisenä vanhempien kielen käytön seurauksena, jonka lapsi hallitsee parhaiten (Kurhila s.a.) tai jota lapsi käyttää eniten (Nissilä ym. 2006, 12). Lapsi omaksuu yksikielisessä kieliympäristössä ensimmäisen kielen yleensä kolmanteen tai neljäljenteen ikävuoteen mennessä. Ensimmäisen kielen oppiminen on pääosin automaattista ja tiedostamatonta. (Järvinen 2014, 68.)

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan perheiden kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus. Varhaiskasvatuksessa jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen ja kulttuurinen moninaisuus tunnustetaan voimavaraksi. Kulttuurisesti kestävä kehitys edistetään rakentavan keskustelun ja uusien toimintatapojen löytämisen avulla. Kielitietoisuus näkyy kielten läsnäolona kaikkialla arjessa ja niiden merkitys lasten kehitykseen, oppimiseen, vuorovaikutukseen, yhteistyön sekä identiteettien rakentumiseen ja yhteiskuntaan kuulumiseen tunnustetaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tarjoaa lapsille mahdollisuuksia kielenkäyttöön erilaisissa tilanteissa. Se rohkaisee lapsia monipuoliseen kielenkäyttöön huomioiden lasten omat kielelliset lähtökohdat ja toimii itse kielellisenä mallina. (Opetushallitus 2016, 30.)

Lasten kielen kehitys tapahtuu erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan kielellisten taitojen merkitys osallisuuden, vaikuttamisen keinojen ja aktiivisen toimijuuden mahdollistajana. Kaksikielinen varhaiskasvatus mahdollistaa lasten varhaisen kielen oppimisen herkyyksikauden hyödyntämisen ja lapsi omaksuu kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kieliä toiminnallisten menetelmien ja leikin avulla. (Opetushallitus 2016, 40-49.)

3.1 Lapsen äidinkielen kehitys osana lapsen kokonaiskehitystä

Kieli on lapselle sosiaalisuuden, vuorovaikutuksen, ajatusten ja tunteiden viestimisen sekä uusien asioiden oppimisen ja ongelmien ratkaisemisen väline (Hakamo 2011, 13). Lapsella on syntymästään lähtien valmiudet ja halu osallistua aktiivisesti sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Hakamo 2011, 13; Järvinen ja Mikkola 2015, 25; Paavola 2017, 43) sekä pyrkimys havainnoida ympäristöään ja kuvata sen tapahtumia kielellisesti (Nurmi ym. 2014, 41). Vuorovaikutuksen perusteella syntyy pohja eri kehitysvaiheissa ilmaantuville ja opittaville taidoille sekä puhutun kielen omaksumiselle (Nurmi ym. 2014, 22; Paavola 2017, 41-43).

Lasten oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaiken aikaa. Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen mukaan lapset pitävät uteliaina ja aktiivisina toimijoina uuden oppimisesta ja asioiden keräämisestä sekä toistamisesta. Lapset oppivat havainnoimalla, tutkimalla ja tarkkailemalla ympäristöön sekä toisten ihmisten toiminnan jäljittelyn avulla. Oppiminen tapahtuu lapselle ominaisten tapojen avulla. Niitä ovat muun muassa leikkiminen, liikkuminen, erilaiset työtehtävät sekä itseilmaisuun ja taiteisiin perustuva toiminta. (Opetushallitus 2016, 20.)

Lapsella on syntymästään asti olemassa taito oppia ilman, että häntä tietoisesti opetetaan tai ohjataan (Hakamo 2011, 8). Lapsen kielen omaksumisessa suositaan nykyään monitasoista lähestymistapaa, jonka mukaan lapsen aivot toiminnan kehittyminen ja ympäristön kiinteä vuorovaikutus vaikuttavat oppimiseen. Oppimiskäsityksen mukaan lapsi rakentaa aktiivisena oppijana käsityksen kielestä ja häntä ympäröivästä maailmasta. Tällöin tietojen omaksuminen tapahtuu omakohtaisen toiminnan ja oivalluksen kautta sen sijaan, että tiedot olisivat siirrettävissä tai välitettävissä hänelle kielen avulla. (Nurmi ym. 2014, 42.)

Lapsi sekä oppii kieltä, että käyttää sitä apuna oppimisessa. Kielen avulla lapsen on mahdollista hankkia tietoa, jäsentää havaintojaan ja sisäistää asioita. Kieli vaikuttaa lapsen kognitiiviseen kehitykseen, eli älykkyyteen, ajatteluun, muistiin, havaitsemiseen ja puheen kehitykseen sekä kykyyn suunnitella ja muuttaa toimintaansa sekä ohjata käyttäytymistään. (Nurmi ym. 2014, 41; Nurmi-laakso ja Välimäki 2011, 5; Opetushallitus 2016, 40.) Lapsi tarvitsee kieltä oman minänsä, eli yksilöllisyytensä ilmaisemiseen. Kieli toimii vuorovaikutuksen välineenä ja ilmaisun perustana. (Nurmi-laakso 2011, 31-32; Nurmi ym. 2014, 41; Opetushallitus 2016, 40.) Lapsen kasvaessa kielen merkitys korostuu (Välimäki 2011, 6).

Lapsen minätietoisuuden perusta, eli kuva itsestä aktiivisena toimijana sekä itsestä toisten arvioinnin ja toiminnan kohteena, alkaa muodostua jo ensimmäisten elinkuukausien aikana. Alle 3-vuotiaiden lasten aivojen muovautuvuus ja alttius uusien asioiden omaksumiselle on poikkeuksellisen suurta (Nurmi ym. 2014, 22) ja kielen oppimisen kannalta erityisen herkkä vaihe (Hakamo 2011, 15). Suotuisa kasvu-ympäristö ja merkitykselliset kontekstit, kuten koti- ja päivähoito-ympäristö, vaikuttavat lapsen perusturvallisuuden tunteeseen ja suuntaavat lapsen kiinnostuksen kohteita ja käyttäytymistä. Lapsen elinympäristön muokkauksesta vastaavat aikuiset. (Nurmi ym. 2014, 22.)

Kieltä opitaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa muiden kielen käyttäjien ja lähiympäristön kanssa (Opetushallitus 2016, 20; Pietilä ja Lintunen 2014, 21). Lasta hoitavien aikuisten erilaiset vuorovaikutustyyli ja kasvatuskäytännöt vaikuttavat kielelliseen ja älylliseen kehitykseen lapsuuden aikana (Hakamo 2011, 8; Opetushallitus 2016, 30). Lapsen kielen kehityksessä on vahvasti läsnä side tunteisiin, koska lapsi haluaa olla yhteydessä muihin ihmisiin. Lapsi havainnoi ympäristönsä puhetilanteita ja työstää aktiivisesti tuottamaansa kieltä (Nurmi ym. 2014, 42.) Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tärkeä tehtävä huolehtia siitä, että lapsia tuetaan vertaissuhteissa ja yhteisöllisyyden heidän omassa lähiryhmässään, koska se vahvistaa lasten kykyä suhtautua turvallisesti erilaisiin tehtäviin, leikkiin, oppimiseen ja omaan itseensä (Kronqvist 2017, 11; Opetushallitus 2016, 20).

Vaikka lasten kielellinen kehitys etenee eri tahtiin, siitä voidaan erottaa tiettyjä lainalaisuuksia. Lapsi oppii tunnistamaan puheelle ominaisia ja toistuvia piirteitä jo muutamien viikkojen ikäisenä ja oppii puhetta kuuntelemalla, katselemalla ja matkimalla (Hakamo 2011, 23). Äidinkielen pohjan ja sanavaraston kartuttaminen on mahdollista jo varhain laulu-, loru- ja jumppaleikkien avulla. Noin yksi-vuotiaana lapsi kiinnostuu sanoista ja toistaa aikuisen käyttämiä sanoja. Pian lapsi myös alkaa tuottaa ensimmäisiä sanojaan, käyttäen tukena eleitä ja ilmeitä. (Hakamo 2011, 8-14.) Alle 1-vuotiaalla lapsella on kyky ymmärtää puhetta ennen kuin hän itse on oppinut puhumaan. Sanojen matkiminen on vilkkainta noin 12-15 kuukauden iässä, jolloin lapsen ensimmäiset sanat usein ilmaantuvat. (Hakamo 2011, 25-26.)

Kahden vuoden tienoilla lapsi alkaa taivuttaa ja yhdistellä sanoja toisiinsa sekä keksiä omia sanojaan. Lapsi puhuu häntä ympäröivistä asioista ja tilanteista sekä alkaa käyttämään kuvailevia sanoja. Hän oppii vähitellen pidempiä lauseita ja uusia taivutusmuotoja. Lapsi ei välttämättä puhu sanaakaan kaksivuotiaana, mutta voi saada ikäoverinsa kiinni muutamassa kuukaudessa. Kolmevuotiaana lapsi on puhujana taitava ja hänen puheensa on ymmärrettävää. Lapsi tekee edelleen äänne- ja taivutusvirheitä, mutta hän osaa taivuttaa eri sanaluokkien sanoja ja on taitava kuvailemaan muun muassa tekemistä, esineiden ominaisuuksia ja paikkoja. Lasta alkavat kolmevuotiaana kiinnostaa sana- ja loruleikit. (Hakamo 2011, 14.)

Neljävuotiaana lapsi on ilmaisuiltaan jo lähes yhtä tarkka kuin aikuinen ja hän on kehittynyt taitavaksi keskustelijaksi, kyselijäksi ja kertojaksi. Neljän vuoden ikäisenä lapsi kykenee selittämään tunteitaan ja ajatuksiaan sekä muodostamaan loogisia, monisanaisia lauseita. Aikuiset voivat hyödyntää lapsen kielen oppimisen tukemisessa lapselle mieluisia satuja, kertomuksia ja tietokirjoja. Lapsen kiinnostus kirjaimia ja äänneitä kohtaan lisääntyy lapsen lähestyessä esikouluikää. Kuusi vuotiaana lapsi kykenee seuraamaan monivaiheisia ja jännittäviä tarinoita. (Hakamo 2011, 15.)

3.2 Toisen kielen oppiminen

Toinen kieli on kieli, jota omaksutaan kyseisessä kieliyhteisössä (Nissilä ym. 2006, 13). Lapsi voi oppia useita kieliä joko samaan aikaan tai perättäisinä kielinä ja hänellä voi olla useita eri äidinkieliä (Pietilä ja Lintunen 2014, 15). Lapsen kielten oppiminen voi olla joko yhtäaikaista usean kielen oppimista tai äidinkielen rinnalla tapahtuvaa kielen oppimista, esimerkiksi päiväkodissa tai koulussa (Silvén 2010, 139-141). Kaksikielinen kasvuympäristö voi olla muun muassa perhesuhteisiin liittyvä tai kulttuurisidonnainen (Nurmi ym. 2014, 54; Hassinen 2005, 13).

Luonnollisella kaksikielisyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi omaksuu vanhempiansa erilliset äidinkielet yhtä aikaa varhaisessa vaiheessa (Nurmi ym. 2014, 54; Hassinen 2005, 13). Tilannetta, jossa toinen kieli opitaan päiväkodissa tai koulussa, kutsutaan perättäiseksi kaksikielisyydeksi. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi uuden kielen oppiminen koulussa tai lapsen perheen muuttaminen uuteen kulttuuri- ja kieliympäristöön. Toisen kielen oppimisen tapahtuessa ensimmäisen kielen oppimi-

sen jälkeen rakentuu toisen kielen ymmärrys ensimmäisen kielen kautta. (Nurmi 2014, 54.) Tällaisessa tapauksessa oppimisen perustana on oman äidinkielen omaksuminen (Pietilä ja Lintunen 2014, 17).

Leikki-ikäisen lapsen kielen oppiminen eroaa synnynnäisestä ja erittäin varhaisessa vaiheessa kaksikieliseksi oppineen lapsen kielen oppimisesta, koska uuden kielen oppiminen äidinkielen rinnalla vaatii lasta vertailemaan ja suhteuttamaan kieliä toisiinsa (Korpilahti 2010, 146–148). Vaikka toiset kielet opitaan yleensä tietoisesti, tahdonalaisesti ja tavoitteellisesti, sisältyy niiden oppimiseen myös automaattista ja tiedostamatonta oppimista (Järvinen 2014, 69). Toisen kielen oppiminen on helpompaa ja nopeampaa, jos lapsi hallitsee ensikielen monipuolisesti ja se mahdollistaa lapsen kielellisen ajattelun (Hakamo 2011, 21; Nurmi 2014, 54).

Monikielisyyttä ja toista kieltä kuvaavien termien merkitys on erilainen riippuen kontekstista. Monikielisyydellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä vähintään kahden eri kielen osaamista. Kaksikielisyys voidaan yksinkertaisimmillaan tulkita kahden kielen tuottamiseksi ja ymmärtämiseksi. Tiukimpien kriteerien mukaan siihen sisältyy vaatimus kielen hallitsemisesta syntyperäisen tavoin. (Nissilä ym. 2006, 12.) Kielitieteilijä Sirje Hassinen (2005, 9) määrittelee käsitteen kaksikielinen ihminen (*bilingual*) henkilöksi, joka on kasvu- ja asumisympäristössään omaksunut kaksi kieltä ja kykenee käyttämään niitä lähes päivittäin äidinkielen tasoisina. Kaksikielisuuden (*bilingualism*) hän määrittelee taidoksi ajatella, puhua ja ymmärtämään kahdella kielellä sekä taidoksi vaihtaa käytettävää kieltä toiseen, vaikka kielen käyttäjällä ei olisikaan täysin samantasoista osaamista molemmista kielistä. (Hassinen 2005, 9.) Nissilä ym. (2006, 12) pitävät kahden kielen hyvän hallinnan vaatimusta keinotekoisena, koska kahta kieltä puhuvat käyttävät kieliä eri tarkoituksiin, eri ihmisten kanssa ja erilaisissa tilanteissa. Kurhila (s.a.) mukaan kahden tai useamman kielen samantasoista osaamista tärkeämpää ovat monikielisen ihmisen eri tilanteisiin soveltuvat resurssit ja niiden luova yhdisteleminen.

Lapsen sosiaalinen ja kulttuurinen kasvuympäristö vaikuttavat hänen kaksikieliseen kehitykseensä (Silvén 2010, 139). Kielten oppiminen vaatii sen, että lapsi kuulee ja käyttää kieliä monikielisessä ympäristössä kommunikoidessaan kahden eri kielen ja kulttuurin edustajien kanssa. (Hassinen 2005, 13; Kurhila s.a.) Oppijan ympärillä ja hyödynnettävissä olevaa kieliainesta kutsutaan kielisyötteeksi. Kielisyötettä on tarjolla muun muassa sen mukaan, millainen virallinen asema kielellä on ja kuinka käytetty kyseinen kieli on ympäristössä. Kaikki oppijan kuulema kieliaines ei päädy hänen käyttöönsä, ja termi ”hyödynnetty kielisyöte” kuvaa sitä osaa kielisyötteestä, jonka oppija on sisäistänyt tai käyttänyt hyväkseen. Hyödynnetyn kielisyötteen määrä on ratkaiseva tekijä oppimisessa. (Pietilä ja Lintunen 2014, 16-17.)

Kielen oppimisen ja omaksumisen termit sekoittuvat herkästi toisiinsa. Oppiminen (*learning*) on tiedostettua toimintaa, jonka seurauksena oppija oppii kielioppisääntöjä ja tekee niiden perusteella kielen käyttöön liittyviä ratkaisuja. (Pietilä ja Lintunen 2014, 13.) Pietilän ja Lintusen (2014, 12-13) teoksessa on selitetty kielen omaksuminen (*acquisition*) Stephen Krashenin mukaan. Krashenin mukaan kielen omaksuminen on äidinkielen omaksumisen kaltainen prosessi, johon ei kuulu virheiden

korjausta tai sääntöjen suoranaista opetusta. Painopiste kielen omaksumisessa on kyseisen kielen puhumisessa sekä viestin välittymisessä ja sen ymmärtämisessä. Se ei ole eksplisiittistä opetusta, johon kuuluu sääntöjen opetusta ja virheiden korjaamista. Äidinkieltä ja toista kieltä voidaan omaksua implisiittisesti, jolloin kielen käyttäjä perustelee lähinnä tuntevansa kielen rakenteet oikeiksi sen sijaan, että osaisi välttämättä kertoa kielioppisääntöjä. (Pietilä ja Lintunen 2014, 12-13.)

Kaksi- ja monikielisyuden kehittäminen vaatii aikuisilta määrätietoista ponnistelua, tiedonhankintaa ja taitavaa kielen käyttöä. Varhain eri kieliä kuulleen lapsen kyky käyttää kieliä voi olla hyvä, jos hänen kielellisestä kehityksestään pidetään huolta. Kotona ja kasvuympäristössä tulee olla käytössä useita kieliä. Yksi tapa huolehtia lapsen kielen kehityksestä on, että kumpikin vanhempi puhuu lapselle äidinkieltään ja yhdessä vanhemmat puhuvat kummankin osaamaa enemmistökieltä. Tätä kielten omaksumisen menetelmää kutsutaan nimellä yksi kieli - yksi henkilö (one parent - one language). Menetelmässä ympäristön kieli on usein jommankumman vanhemman äidinkieli ja myös yhteinen kommunikaatiokieli. Yksi kieli – yksi henkilö –menetelmän avulla lapsi pystyy yhdistämään kielen tiettyyn henkilöön (Hakamo 2011, 19-21). Kummankin vanhemman täytyy puhua lapselle johdonmukaisesti omaa äidinkieltään, jotta kielet kehittyvät itsenäisiksi (Nurmi ym. 2014, 54; Hassinen 2005, 13). Hassisen (2005, 12-13) mukaan lapselle paras mahdollinen kielellinen esikuva on vanhempien oma kieli, koska sen vanhemmat osaavat usein syntyperäisen puhujan tasolla ja lapseen on luonnollisinta muodostaa tunneside sen avulla. Kielten oppimisen emotionaalisesta ulottuvuudesta kertoo se, että kaksikielisessä ympäristössä lapsi omaksuu usein nopeammin sen kielen, jonka käyttäjään hänellä on voimakkaampi emotionaalinen side (Nurmi ym. 2014, 55).

Suomalaisten tutkimustulosten mukaan kaksikielisyys ei itsessään lisää kielellisten erityisvaikeuksia riskiä, vaan kaksikielisyuden vaikutukset liittyvät opittujen kielten hallintaan. Molempien kielten hallitsemisella on yleensä myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen. Kaksikielisen ympäristön vaikutuksen voivat olla kielteisiä, jos lapsi ei hallitse kumpaakaan kieltä hyvin. (Nurmi ym. 2014, 54.) Tällaisessa tilanteessa voidaan puhua puolikielisydestä. Silloin kumpikin kieli jää alikehittyneeksi ekologisten, poliittisten tai sosiaalisten olosuhteiden vaikutuksesta (Hassinen 2005, 10) eikä lapselle ole kehittynyt riittäviä valmiuksia tietoiseen ja erittelevään kielenkäyttöön oppimistilanteissa (Nurmi ym. 2014, 54-55).

Nykytutkimusten mukaan varhaisesta kaksikielisydestä ja kontaktista muihin kieliin on etua lapsille erilaisissa tilanteissa. Kaksikieliset lapset muun muassa selviytyvät yksikielisiä lapsia paremmin valikoivaa tarkkaavuutta vaativissa tehtävissä. (Kurahilja s.a.) Nurmen ym. mukaan (2014, 56) Bialystok (2001, 2007) on tutkinut kaksikielisten lasten kognitiivisia taitoja. Bialystok huomasi tutkimuksissaan, että suoriutuminen tietoista ja erittelevää suhtautumista ja ei-kielellisten viestien huomaamista vaativista tehtävistä oli helpompaa kaksikielisille lapsille kuin muille lapsille. Nurmen ym. (2014, 56) mukaan kielten rakenteiden eritteleminen edistää lasten kielellisiä taitoja, mikä heijastuu myös koulu maailmassa tapahtuvaan oppimiseen myönteisesti.

3.3 Lasten kielellisen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset kielelliset ympäristöt. Varhaiskasvatuksessa lasten on mahdollista omaksua useita kieliä yhtä aikaa ja käyttää niitä erilaisissa tilanteissa. Lasten kielellisten identiteettien kehittymistä tuetaan tekemällä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta näkyväksi yhteistyössä huoltajien kanssa. (Opetushallitus 2016, 40.)

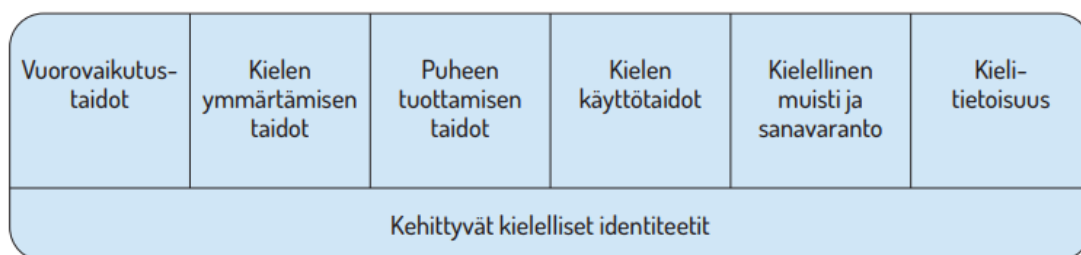
Lapsen kielen oppiminen vaatii suotuisat olosuhteet, koska epäsuotuisat olosuhteet voivat hidastaa kielen ja puheen oppimista (Tolonen 2002, 163-165). Varhaiskasvatuksen oppimisympäristö on ominaisuuksiltaan kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen. Oppimisympäristöön laskeaan mukaan kaikki tilat, paikat, yhteisöt, käytännöt, välineet ja tarvikkeet, joilla tuetaan lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristö on sekä fyysisen, psyykkisen että sosiaalisen ulottuvuuden suhteen turvallinen, ja oppimisympäristöä kehitetään niin, että se tukee varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Sen tulee mahdollistaa lasten leikki, lepo, taiteellinen ilmaisu sekä lapsen oppiminen kaikkia aistejaan ja koko kehoaan käyttäen. Lapset osallistuvat oppimisympäristön rakentamiseen aikuisten kanssa. Monipuoliseen ja lasta osallistavaan oppimisympäristöön kuuluu tieto- ja viestintäteknologian käyttö. (Opetushallitus 2016, 31.)

Lapsi tarvitsee tukea, huomiota ja aikaa kasvattajilta sekä yhteisiä toimintatuokioita opetellessaan kieltä tai useita eri kieliä (Tolonen 2002, 163-165). Erityisen tärkeää kielten oppimisen näkökulmasta on, että lapsi ja aikuinen jakavat kiinnostuksen kohteen keskenään. Aikuinen voi tukea parhaiten lapsen kielellistä kehitystä tunnistettuaan lapsen kielellisen kehityksen tason. Käytännössä tukemisella tarkoitetaan aikuiselta esimerkkiä kielen käytöstä erilaisissa tilanteissa ja sanojen merkitysten käsittelemistä laajemmin. Toisinaan voi olla hyvä ohjata lasta siinä, miten jokin sana tavutetaan. (Hakamo 2011, 11-13.)

Oppijan omia käsityksiään itsestään oppijana alettiin korostaa 1990-luvulla. Huomion kiinnittäminen varsinaiseen oppimistilanteeseen sen etäisen ja teoreettisen tarkastelun sijaan, nosti keskeisiksi tejiöiksi oppijan omat käsitykset itsestään oppijana, oppimistilanteesta ja oppimisen tavoitteista. (Pietilä 2014, 51.) Vieraiden kielten oppijat ovat erilaisia, mistä johtuen myös heidän tavoitteensa ovat erilaisia (Pietilä ja Lintunen 2014, 24). Varhaiskasvatuksessa huomioidaan oppijoiden erilaisuus ja se, että saman ikäisten lasten kielellinen kehitys tapahtuu eriaikaisesti. Jokaista lasta ohjataan ja tuetaan juuri hänen kielellisten taitojensa ja valmiuksiensa keskeisillä osa-alueilla. (Opetushallitus 2016, 40.) Kielen oppijoiden erot näkyvät usein erityisesti kielen oppimisnopeudessa ja lopullisen kielitaidon tasossa. Muun muassa kielellinen lahjakkuus, motivaatio, persoonallisuus, ikä ja oppimistyyli sekä siihen liittyvät oppimisstrategiat vaikuttavat kielen oppimiseen. On olemassa erityistä kielellistä lahjakkuutta, johon vaikuttaa muun muassa äänneiden erottelukyky, kieliopillinen herkkyys, päättelykyky ja muisti. Yksilöllisten erojen huomioon ottaminen kannattaa, jotta kielen oppijoiden heikot puolet kehittyvät ja vahvoja puolia hyödynnetään tehokkaasti. (Pietilä 2014, 45-47.)

Haasteelliseksi lapsen kaksikielisen kehityksen tekevät erot kielten rakenteessa (Silvén 2010, 139). Kohdekielen, eli oppimisen kohteen, oppiminen voi olla joidenkin käsitysten mukaan sitä vaikeampaa, mitä enemmän kohdekielen kielioppi eroaa oppijan omasta äidinkielestä. Nykyään kielten opetuksessa pyritään löytämään oppimista helpottavia samankaltaisuuksia. (Pietilä ja Lintunen 2014, 17.)

Tuki kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla tukee kielellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kehittyvien kielellisten identiteettien kuusi keskeistä osa-aluetta ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto sekä kielitietoisuus. Lapsen kielen kehityksen keskeisten osa-alueiden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa tapahtuu huomioimalla ne toiminnassa eri tavoin (kuvio 2). (Opetushallitus 2016, 40.)

KUVIO 2. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2016, 40).

Varhaiskasvatuksessa yksi kehittyvien kielellisten identiteettien keskeisistä osa-alueista on vuorovaikutustaidot. Lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiseen vaikuttavat kokemukset kuulluksi tulemisesta ja lapsen aloitteisiin vastaamisesta. Kielellisen kehityksen näkökulmasta katsottuna vuorovaikutuksessa tärkeää on aikuisen sensitiivisyys ja kyky reagoida myös lapsen non-verbaaleihin viesteihin. Lapsia kannustetaan kehittämään vuorovaikutustaitojaan kommunikoimalla toisten lasten ja henkilökunnan jäsenten kanssa. (Opetushallitus 2016, 41.)

Kielellisen ymmärtämisen taitojen tukeminen tapahtuu runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Toiminnan sanallistaminen kuvailevasti ja tarkkaa kieltä käyttäen sekä keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Apuna voidaan tarpeen mukaan käyttää kuvia, esineitä ja tukiviittomia. (Opetushallitus 2016, 41.)

Lasten puheen tuottamisen ja ymmärtämisen taitoja kehitetään rohkaisemalla lapsia käyttämään kieltä eri tilanteissa aikuisten ja toisten lasten kanssa. Puheen tuottamisen kehittymistä seurataan ja ohjataan. Vähitellen huomiota kiinnittäen äänensävyihin ja -painoihin. Palaute lasten kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoista annetaan kannustavasti ja johdonmukaisesti. (Opetushallitus 2016, 40-41.) Nykyaikana kielenopetuksessa ei keskitytä pääasiallisesti virheiden korjaamiseen ja etsimiseen, vaan kommunikointitaitoihin. Kommunikoinnissa tavoite on viestin perillemenon varmistaminen, joten myös kielellisesti epätarkka kommunikaatio voi olla onnistunutta. (Pietilä ja Lintunen 2014, 24.)

Tilannetietoista kielenkäyttöä pyritään vahvistamaan ohjaamalla lasten kielen käyttötaitoja ja pohtimalla lasten kanssa kielen käyttöä eri tilanteissa. Lasten kielen käyttötaitoja kehitetään muun muassa käyttämällä huumoria, eläytymällä ja opettelemalla hyviä tapoja. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja tutustumalla erilaisiin teksteihin. (Opetushallitus 2016, 41.)

Lasten kielellisen muistin ja sanavaraston kehittäminen on tärkeää, koska niiden laajetessa myös lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu. Muun muassa kielellä leikittely, loruttelu, nimeäminen, kuvaavien sanojen käyttäminen ja sanaleikit ovat henkilöstön tapoja tukea tätä kehitystä. Sanojen merkitysten ja uusien käsitteiden opetteleminen uusissa asiayhteyksissä on mahdollista muun muassa kiireettömän keskustelun, lukemisen ja tarinankerronnan muodossa. (Opetushallitus 2016, 41.)

Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan havainnoimalla lähiympäristön kieliä ja herättelemällä lapsen mielenkiintoa suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan. Havainnoimalla kieltä voidaan yhdessä lapsen kanssa suunnata lapsen huomiota kielen muotoihin ja rakenteisiin. Lapsen mielenkiintoa suunnataan myös kohti lukemista ja kirjoittamista. Leikkikirjoittamista ja –lukemista rohkaistaan. (Opetushallitus 2016, 41.)

Lapsi ottaa erityisesti leikkitalanteissa kielen kehityksen, ajattelun ja mielikuvituksensa tueksi mallia aikuisilta ja lapsilta (Hakamo 2011, 12). Leikki on tärkeä elementti kielen kehityksen tukemisessa ja lapsen oppimisessa, koska se mahdollistaa lapsen lähikehityksen vyöhykkeen. Lähikehityksen vyöhyke on etäisyys lapsen nykyisen osaamistason ja seuraavan tason välillä. Se on merkityksellinen siksi, että lapsen oppiminen tapahtuu lähikehityksen vyöhykkeellä. Lapsi saavuttaa seuraavan osaamisen tason taitavampien ikätovereidensä tai aikuisen avulla vuorovaikutuksessa. Aikuisen tehtävä on auttaa lasta saavuttamaan seuraava osaamisen taso. (Hakkarainen 2008, 45-47; Nissilä 2006, 14.) Aikuinen on usein varhaiskasvatuksen arjessa vuorovaikutuksen kannattelijana, mutta leikissä roolit ikään kuin kääntyivät ympäri. Aikuinen toimii leikissä usein myötäilijän roolissa, lapsen toimiessa oman leikkinsä asiantuntijana. Aikuisen rooli on tuoda leikkiin lisää sisältöä ja kannatella sitä. Holkeri-Rinkisen mukaan ”leikissä lapsi ja aikuinen rakensivat yhteisiä merkityksiä ja yhteistä sosiaalista todellisuutta”. (Holkeri-Rinkinen 2009, 6.)

3.4 Kielikylypy ja vieraskielinen varhaiskasvatus

Kielikylypy on vapaaehtoinen opetusohjelma, jonka opetus perustuu vähemmistökieleen opetusmaassa. Suomessa kielikylypy opetusohjelmaa voidaan toteuttaa ruotsin, suomen tai saamen kielellä. Pääasiassa Suomessa kielikylypyä toteutetaan ruotsin kielellä. (Harju-Luukkainen 2010, 7; Opetushallitus 2016, 48-49.)

Kielikylypymenetelmä syntyi 1960-luvulla Kanadassa. Vuoteen 1969 saakka Kanadan useimmissa osavaltioissa virallisena kielenä oli englanti, kunnes englannin rinnalle maan toiseksi viralliseksi kieleksi hyväksyttiin vuonna 1969 ranskan kieli. Virkamiesten kohdalla tämä tarkoitti, että heidän oli osattava sekä englantia että ranskaa. Englanninkieliset vanhemmat toivoivat koulun ranskan kielen opetuksen

olevan tehokkaampaa ja vanhempien toiveesta ranskan kieltä alettiin käyttää myös opiskeltaessa muita oppiaineita. Opetuksella vanhemmat tavoittelivat tasa-arvoa ja sitä, että kaikilla lapsilla olisi tulevaisuudessa yhtäläiset mahdollisuudet opiskella ja työllistyä sekä saavuttaa hyvä suullinen ja kirjallinen vieraan kielen osaaminen, unohtamatta lasten omaa äidinkieltä. (Elomaa 2007, 86.)

Kokonaisvaltaista menetelmää opiskella ranskan kieltä pidettiin ensin sopimattomana, koska sillä uskottiin olevan kielteisiä vaikutuksia lapsen äidinkielen kehitykseen (Laurén 2000, 61). Kielikylpy on myöhemmin tunnustettu toimivaksi opetusmuodoksi vieraiden kielten opetuksessa ja se on levinnyt maailmanlaajuisesti. Suomeen kielikylpymenetelmän toi pohjoismaisten kielten professori Christer Laurén. Suomessa varhaista kielikylpymenetelmää toteutettiin ensimmäisenä Vaasassa vuonna 1987, jossa kielikylpymenetelmän kielenä toimi ruotsi. Lähtökohtaisesti tähän aikaan ajateltiin, että toiminnan aloittaminen edistäisi Suomen pysymistä kaksikielisenä maana. Uskottiin myös, että tulevaisuudessa suomalaiset tarvitsevat kielitaitoa selviytyäkseen monikielisessä Euroopassa. (Elomaa 2007, 86; Laurén 2000, 40.)

Suomessa kielikylpymenetelmä ja vieraskielinen varhaiskasvatus ovat levinneet ympäri maata, ja Opetushallituksen (2016, 48) mukaan sen ”järjestäminen perustuu kunnan tai yksityisen toimijan päätökseen”. Ala-Vähälä ym. (2012, 54) tarkastelivat Suomessa vieraskielisen opetuksen tilannetta ja tulevaisuutta kuntatasolla vuonna 2011. Tutkimuksessa tutkittiin vieraskielisen opetuksen tarjontaa ja tutkimus suunnattiin kaikille Suomen kunnille. Vuonna 2011 Suomessa oli 336 kuntaa (Tilastokeskus 2011). Tutkimustulosten perusteella vuonna 2011 Suomessa vieraskielistä opetusta järjesti 17 kuntaa ja varhaiskasvatuksen puolella vieraskielistä opetusta tarjottiin 11:ssä kunnassa (Ala-Vähälä ym. 2012, 54).

Vieras kieli on kieli, jolla ei ole Suomessa virallista asemaa (Pietilä ja Lintunen 2014, 14). Kielikylpyopetuksen tapahtuessa jollain muulla kuin maan virallisella kielellä, on kyse vieraskielisestä varhaiskasvatuksesta (Harju-Luukkainen 2010, 7; Heikkilä, Ihalainen ja Välimäki 2005, 41). Vaikka varhaiskasvatusta toteutettaisiin vieraalla kielellä ja se toimisi muutoin kielikylvyn yleisten periaatteiden ja toimintaohjeiden mukaisesti, ei toimintaa voida määritellä kielikylvyksi, ellei toimintakielenä ole maan virallinen kieli (Harju-Luukkainen 2010, 7; Opetushallitus 2016, 49). Vieraskielinen varhaiskasvatus ei ole sisällöltään tai tavoitteiltaan yhtä tarkasti määritelty kuin kielikylpymenetelmä. Vieraskielisen varhaiskasvatuksen tarjoaja voi itse määritellä ja päättää, missä laajuudessa ja muodossa opetus vieraalla kielellä toteutuu. (Ala-Vähälä ym. 2012, 18.)

Aloitusiän mukaisesti jaoteltuja kielikylpymenetelmiä ovat varhainen, myöhäistetty ja viivästetty kielikylpy. Opetusmäärään perustuva kielikylpymenetelmä jakautuu täydelliseen ja osittaiseen kielikylpymenetelmään. Kaikille kielikylpymenetelmien muodoille on tunnusomaista, että kielikylpykieltä käytetään kokonaisvaltaisesti kaikkien aineiden opetuksessa. Varhainen kielikylpymenetelmä aloitetaan 3–6 vuoden ikäisenä lapsen ollessa varhaiskasvatuksen piirissä, viivästetty kielikylpymenetelmä lapsen ollessa peruskoulun kolmannella tai neljännellä luokalla ja myöhäistetty kielikylpymenetelmä lapsen ollessa seitsemännellä luokalla. Kielikylpymenetelmä jaotellaan erilaisiin kokonaisuuksiin lapsen aloitusiän ja opetusmäärän perusteella. (Laurén 2000, 41.)

Kielikylvyssä uusi kieli omaksutaan vuorovaikutuksessa samaa kieltä puhuvien kanssa todellisissa tilanteissa. Lapset altistetaan kielelle todellisissa tilanteissa, tarvittaessa käyttäen apuna kuvia, ilmeitä ja eleitä. Kielioppisäännöt sisällytetään osaksi aitoja oppimistilanteita. Lapset kuulevat opettajalta uutta kieltä ja voivat kommunikoida keskenään omalla kielellään. Lapset alkavat vähitellen käyttämään toista kieltä, kun ovat siihen valmiita. Alkuun kielikylpymenetelmässä painotetaan ymmärtämistä kielen aktiivisen tuottamisen sijaan. On tärkeää, että opettaja huomioi ja ymmärtää lasten omaa kieltä, jotta hän osaa muokata oppimisen sisällöt lapsille sopiviksi. (Laurén 2000, 85-86.)

Lähtökohtaisesti oletamus on, että kielikylpy vaikuttaa oppimiseen myönteisesti. Oppilaiden oma-aloitteisuuteen rohkaiseminen, omien kokemusten hyödyntäminen opetuksessa ja erilaisten havainnollistamiskeinojen käyttö sekä leikin ja laulun käyttö elävöittävät oppimistilanteita. (Laurén 2000, 86.) Kielikylvyn avulla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle (Opetushallitus 2016, 49).

3.5 Kuopion saksalainen päiväkotiviheräskielisen varhaiskasvatuksen tarjoajana

Kiga tarjoaa vieraskielistä varhaiskasvatusta, jonka sisältö vastaa osittain kielikylvyn sisältöä. Kigan pääasiallinen toimintakieli on saksa, mutta lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen lapselta tai hänen vanhemmiltaan ei edellytetä saksan kielen osaamista. Lapset oppivat saksan kieltä yhdessä leikkien saksankielisten lorujen ja laulujen kautta. Kigan toimintakautta rytmittävät erilaiset saksan kulttuurin liittyvät juhlat, joiden avulla lapset tutustuvat saksalaiseen kulttuuriin ja tapoihin (Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen 2016, 3; Kuopion saksalainen päiväkotiviheräskielinen s.a.b)

Kiga haluaa edistää lasten saksan kielen osaamista, koska toisen kielen osaamisesta ja erityisesti saksan kielen taidoista on monipuolista hyötyä elämässä (Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen 2016, 3). Monipuolinen kielitaito onkin yksi tärkeimmistä työelämässä tarvittavista taidoista nykyään, eikä pelkkä äidinkielen taito enää riitä kaikissa ammateissa. Englannin kieli on tärkeä väline kansainvälisessä kommunikaatiossa, mutta tulevaisuuden työmarkkinoilla englannin kielen osaamista ratkaisevampaa saattaa olla muiden kielten osaaminen. Eri maiden, kulttuurien ja kielten tunteminen on jo nykyisin eduksi monilla työelämän aloilla. (Pietilä ja Lintunen 2014, 11.)

Ihminen kokee maailman kielen kautta ja kieli on ainoa tapa tutustua uusiin maailmoihin (Laurén 2000, 5). Monen kielen osaamisesta seuraa kielellistä rikkautta ja henkistä lisäarvoa (Hakamo 2011, 21). Kigan henkilökunta (Hiltunen 2018-02-12; Krause 2018-02-12; Von Brehmen-Rahunen 2018-02-12) on samaa mieltä Saksan suurlähettiläs Dorothee Janetzke-Wenzelin (2016) kanssa siitä, että monikielisydestä on monenlaista hyötyä globaalituneessa maailmassa ja että saksan kielen opiskelu kannattaa. Saksa on Euroopan eniten puhuttu kieli ja yksi tärkeimmistä työkielistä Euroopan unionin alueella. Janetzke-Wenzel toteaa kirjoittamassaan artikkelissa, että Saksan kielen oppiminen on väylä eurooppalaisen kulttuuriperinnön rikkauden ymmärrykseen, koska monet kulttuuriset piirteet ja ajatukset avautuvat vain alkuperäisen kielen avulla. Alkuperäiskielellä luettu kirjallisuus ja filosofia sekä musiikki- ja urheilutarjonnan seuraaminen kartuttavat hänen mukaansa kokemuksia. Saksan kielen johdonmukaisten ja loogisten rakenteiden hahmottaminen voi auttaa lapsia ja nuoria

muiden tieteenalojen ja kielten opiskelussa. Saksaa kannattaa opiskella myös pelkän kiinnostuksen ja uteliaisuuden perusteella. (Janetzke-Wenzel 2016.)

Kielellisten identiteettien kehittämisen lisäksi Kigassa on vahva katsomuskasvatuksen perinne. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2016, 43-44) mukaan katsomuksiin ja uskontoihin liittyviin perinteisiin on luontevaa tutustua esimerkiksi juhlien, tapahtumien tai tilanteiden avulla. Kigan arjessa ovat vahvasti läsnä saksalaiset perinteet. Saksalaiset perinteet näkyvät Kigan arjessa muun muassa askarteluissa, juhlien vietossa ja ruokailutavoissa. Kigassa vietetään muun muassa perinteikästä lyhtyjuhlaa, jota varten lapset askartelevat itselleen lyhdyn ja opettelevat saksankielisen lyhtylaulun, jota lauletaan päiväkodin, Kalevan koulun, lasten vanhempien ja lasten kanssa yhteisessä lyhtykulkueessa. Arkisissa tilanteissa, kuten ruokailun yhteydessä, tutustutaan ruokasanastoon ja opitaan saksan tapakulttuuria. Ruokailu aloitetaan ja lopetetaan yhdessä. (Hiltunen 2018-02-12; Krause 2018-02-12; Von Brehmen-Rahunen 2018-02-12; Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen 2016, 3.)

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan, että lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Siksi vuorovaikutustaidoista ja kulttuurisesta osaamisesta on merkittävää hyötyä lapsille. Lasten kulttuuri-identiteettien rakentumista ja myönteisen suhteen luomista moninaiseen ympäristöön tuetaan. Lasten kyky omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria vahvistuvat saatujen monipuolisten kokemusten kautta. Tällaisia kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista lapsille tarjoavat muun muassa leikit, ruokailuhetket ja juhlat. (Hiltunen 2018-02-12; Krause 2018-02-12; Von Brehmen-Rahunen 2018-02-12; Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen 2016, 3; Opetushallitus 2016, 22-23.)

Katsomuskasvatuksen tavoite on tukea lasten kulttuurista osaamista, vuorovaikutuksen ja ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen laaja-alaista oppimista. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan katsomuskasvatuksen avulla lapset tutustutetaan niihin uskontoihin ja katsomuksiin, jotka ovat lapsiryhmässä läsnä. Uskonottomuuden nähdään olevan tasavertaisessa asemassa uskontojen ja katsomusten kanssa. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan katsomuskasvatuksen avulla tuetaan lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä ja lisätään ymmärrystä ja kunnioitusta muihin katsomuksiin kohtaan. Lasten kanssa pohditaan ja keskustellaan heidän mieleensä tulleista kysymyksistä. Katsomuskasvatukseen kuuluu olennaisena osana lasten vanhempien osallisuus ja katsomuskasvatus järjestetään lasten vanhempien taustaa, katsomusta ja arvoja kunnioittaen (Opetushallitus 2016, 43-4.) Kiga on uskonnollisesti sitoutumaton varhaiskasvatuspalvelujen tarjoaja. Kigassa lasten vanhemmat otetaan mukaan toimintaan ja he ovat aktiivisessa roolissa. (Hiltunen 2018-02-12; Krause 2018-02-12; Von Brehmen-Rahunen 2018-02-12; Krause, Netrem, Von Brehmen-Rahunen 2016, 3.)

4 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI

Pedagoginen prosessi on kasvatuksen ja opetuksen suunnitelmallinen prosessi, joka sisältää lapsen yksilöllistä ja lasten yhteisön kehittämistä (Helenius 2008, 52). Varhaiskasvatuksen pedagogiikka perustuu valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikalla tarkoitetaan henkilöstön tietoista toimintaa, jolla mahdollistetaan lasten oppiminen ja hyvinvoinnin toteutuminen. Pedagogiikka on osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja näkyy kaikissa toiminnoissa. (Opetushallitus 2016, 20; Rautiainen 2016.)

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksessa toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin työväline, jonka avulla voidaan tuottaa näkyvää tietoa lapsen elämästä, lasta kiinnostavista asioista ja lapsen kehityksestä, oppimisesta, ajatuksista ja tarpeista. Pedagogisen dokumentoinnin prosessissa havaintojen ja dokumenttien vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostaa käsityksen varhaiskasvatusryhmän pedagogisesta toiminnasta. (Opetushallitus 2016, 37; Rintakorpi s.a.) Varhaiskasvatuksessa toteutettu pedagoginen dokumentointi tekee varhaiskasvatuksen toimintaa näkyväksi lapsille, vanhemmille ja päiväkodin kasvattajille, mahdollistaen eri osapuolten osallistumisen lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, kehittämiseen ja arviointiin. (Knauf 2015, 232; Opetushallitus 2016, 37; Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 32; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.).

Dokumentoinnilla tarkoitetaan laajasti ajateltuna tallentamista (Ahonen 2017, 140). Dokumentoinnilla varhaiskasvatuksessa on yleisesti ottaen tarkoitettu lapsen kehityksen ja oppimisen taltiointia ja näkyväksi tekemistä muun muassa valokuvien, piirustusten ja aikuisten tekemiä muistiinpanoja hyödyntäen (Dahlberg, Moss ja Pence 2013, 156; Opetushallitus 2016, 37; Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 10). Dokumentointiprosessissa havainnoidaan lasten toimintatapoja, sanoja, ajatuksia, ideoita, olettamuksia ja tietoja. Pedagogista dokumentointia ovat muun muassa valokuvat, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, lasten askartelut, piirustukset, erilaiset muistiinpanot, lasten kertomukset ja keskustelut ja vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden havainnot. (Dahlberg ym. 2013, 154-156; Opetushallitus 2016, 37; Rintakorpi s.a.; Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Dokumentointi ja tuotetut dokumentit eivät ole pedagogisen dokumentoinnin itsetarkoitus, vaan välineitä, joiden avulla varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan tutkia kriittisesti ja reflektiivisesti (Dahlberg ym. 2013, 156; Opetushallitus 2016, 37; Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 50). Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on nähdä ja ymmärtää, mitä varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa tapahtuu ja mihin lapsi on kykeneväinen ilman ennalta luotuja odotuksia ja normeja (Dahlberg ym. 2013, 156-157). Työvälineenä pedagoginen dokumentointi tuo varhaiskasvatustilanteiden käytännön tasolle. Sen avulla voidaan hankkia sellaista tietoa lapsesta, jota voidaan käyttää toiminnan suunnittelun pohjana ja jonka avulla jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. (Knauf 2015, 232; Opetushallitus 2017, 37; Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 32.)

4.1 Reggio Emilia -pedagogiikka pedagogisen dokumentoinnin taustalla

Dokumentointi on osa Reggio Emilia -pedagogiikkaa, joka perustuu italialaisen Loris Malaguzzin (1920–1994) kehittämään kasvatukseen. Reggio Emilia -pedagogiikan pohjana toimivat yhteisön arvot, joita ovat lasten ja aikuisten oikeus olla oman elämänsä tärkeitä toimijoita, moninaisuuden kunnioitus, demokratia, osallisuus, oppiminen, leikki, ilo ja tunteet. Reggio Emilia -pedagogiikka perustuu lasta kuuntelemaan ja kunnioittamaan suhtautumistapaan, jonka avulla pyritään vahvistamaan lapsen kokemusta tärkeydestään ja hänen omaa toimintaansa koskevista vaikutusmahdollisuuksista. Lasten vapauden, leikin, ilon ja mielikuvituksen arvostus näkyy kasvattajan luovassa ja tutkivassa asenteessa. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Reggio Emilia -pedagogiikan mukaan dokumentoinnin tarkoitus on lasten toiminnan havainnointi ja dokumentointi toimii päiväkodin työntekijöiden toiminnan kehittämisen apuvälineenä (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.). Reggio Emilia -pedagogiikan käytetyimpiä dokumentoinnin muotoja ovat varhaiskasvattajien muistiinpanot, luonnosten piirtäminen sekä valokuvaaminen ja videointi. Dokumentit ovat näkyviä tuotoksia oppimisen prosessista ja toiminnasta, jossa lapset ja varhaiskasvattajat ovat olleet osallisina. Oppimisen prosessia voidaan käydä dokumenteista läpi yhä uudelleen, ja niiden avulla voidaan nähdä, mitä ja miten lapsi oppii sekä millaista tukea lapsi tarvitsee oppiakseen. Pedagogisten dokumenttien kautta varhaiskasvattajat voivat tarkastella omaa toimintaansa ja pohtia sitä, toimivatko välineet sekä ympäristö lasten oppimista tukien ja kuinka he voisivat toimia paremmin kuin aiemmin. Pedagoginen dokumentointi ei anna valmiita vastauksia vaan se voi nostaa esiin lisäkysymyksiä, jotka auttavat tarkastelemaan lapsen oppimista useasta eri näkökulmasta (Wallin 2000, 127).

Reggio Emilia -kasvatusajattelu alkoi kiinnostaa 1990-luvun alussa suomalaisia varhaiskasvatuksen ammattilaisia, minkä seurauksena myös pedagoginen dokumentointi osana varhaiskasvatuksen arkea herätti kiinnostusta varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa. Työmenetelmänä dokumentointia hyödynnettiin tuolloin lähinnä lasten kasvunkansioissa sekä osana kuvataiteellista työkentelyä. Pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmät ja mahdollisuudet ovat kiinnostaneet 2000-luvun alkuun saakka harvoja suomalaisia varhaiskasvattajia, tutkijoita ja varhaiskasvatusalan toimijoita (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 10). Vasta 2000-luvun alkupuolella varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Metro kiinnostui varhaiskasvatuksen pedagogisesta dokumentoinnista osallisuuden mahdollistajana. Pedagoginen dokumentointi oli varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Metron kehittämisteemana vuosina 2008–2009 ja vuosina 2009–2011 teemana oli osallisuus. (Keskinen ja Louhassalo 2011, 199.) Pedagogisen dokumentoinnin ollessa varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Metron kehittämisteemana vuosina 2008–2009 aihetta käsiteltiin kirjassa Löytöretkellä osallisuuteen, kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II, joka julkaistiin vuonna 2011. Pedagogisesta dokumentoinnista on edelleen saatavilla hyvin vähän suomenkielistä kirjallisuutta. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

4.2 Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa

Varhaiskasvatusta määrittävissä valtakunnallisissa dokumenteissa, kuten varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa näkyy se, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa ja poliittisessa päätöksenteossa ajatellaan olevan lasten ja perheiden kannalta arvokasta, tarpeellista ja riittävää (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 30). Varhaiskasvatuslain (2015, § 1) mukaan ”varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Varhaiskasvatuslaissa korostuu erityisesti pedagogiikan merkitys varhaiskasvatuksessa ja lastentarhanopettajan pedagoginen vastuu. Lain mukaan lastentarhanopettajalla on vastuu toiminnan suunnittelusta, toteutumisesta, arvioinnista ja kehittämisestä. (Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 2015, § 1, § 7.)

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on laadittava lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamisen tueksi oma varhaiskasvatussuunnitelma, jota tarkistetaan vähintään joka vuosi tai lapsen tarpeesta johtuvista syistä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimenpiteet, joilla lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tuetaan. Suunnitelmaan kirjataan myös lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteutuminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laaditaan yhteistyössä lapsen ja lapsen vanhempien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa. (Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 2015, § 7 a.)

Pedagoginen dokumentointi on reflektiivisten ja demokraattisten toimintatapojen mahdollistaja (Dahlberg ym. 2013, 153). Varhaiskasvatuksessa toteutettu pedagoginen dokumentointi mahdollistaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja varhaiskasvatuslain toteutumisen monin tavoin. Dokumentoinnin kautta lapsella on mahdollisuus oppia mediataitoja ja oppia tulkitsemaan ja säätelemään häntä koskevaa informaatiota. Lapsi myös oppii häntä itseään koskevaan tietoon liittyen kriittisyyttä ja valintojen tekemistä. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lapsen mielipiteiden esiin tuomisen, aidon kuulemisen ja lapsen aidon vaikuttamisen omaan arkeensa. Yhteiskunnallisen tasa-arvon näkökulmasta tarkasteltuna lapsen ääni välittyy dokumentointiprosessin kautta myös päätöksentekijöille. Varhaiskasvatuksen tärkeys ja merkityksellisyys tulevat näkyviksi varhaiskasvatuksesta kertovien blogien, lasten toimintaa ja oppimista kuvaavissa näyttelyissä ja verkossa näkyvän taiteen kautta ja tekevät varhaiskasvatuksen tavoitteellisuutta sekä merkityksellisyyttä näkyväksi. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 31.)

4.3 Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelun pohjana

Suunnitelmallisesti toteutettu pedagoginen arviointi on arvokas tiedonlähde lapsen kehityksen, oppimisen ja tuen tarpeen arviointiprosessissa. Pedagogisen dokumentoinnin avulla lasten jo oppimat taidot tulevat selkeästi esille ja sen avulla saatua tietoa voidaan hyödyntää muun muassa mietittäessä varhaiskasvatusryhmän oppimisympäristöä, toiminnan tavoitteita sekä työmenetelmiä ja -tapoja. Arjen toiminnan sisältöjä voidaan muokata pedagogisen dokumentoinnin avulla lasten tarpeita

ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi. Varhaiskasvatuksen työntekijät oppivat tuntemaan lapset yksilöllisesti toteuttaessaan pedagogista dokumentointia järjestelmällisesti, pyrkiessään ymmärtämään lasten välisiä vuorovaikutussuhteita ja saamalla tietoa ryhmän aikuisten ja lasten välisistä vuorovaikutussuhteista. (Opetushallitus 2016, 37.)

Pedagogisen dokumentoinnin työvälineessä korostuu oppimisprosessin kautta tapahtuva myönteinen oppiminen. Uuden oppimisen pohjana ovat aina olemassa olevat tiedot ja taidot. Pedagogisen dokumentoinnin avulla havainnoidaan, mitä lapsi jo osaa ja tietää. Sen avulla voidaan myös selvittää, mitkä asiat ovat lapsen kiinnostuksen kohteena ja mitä lapsia haluaa oppia. Varhaiskasvattajien keskustellessa lapsen ja vanhempien kanssa käyttäen apuna lapsen oppimisesta kertovia dokumentteja, he ymmärtävät paremmin lapsen senhetkistä kehitystä ja kehityksen tarpeita. Tällöin puhutaan lähikehityksen vyöhykkeestä, jolla oppiminen tapahtuu. Lapsen lähikehityksen vyöhykkeen tiedostamisen avulla lapsen oppimista on mahdollista tukea kohdennetusti ja oikea-aikaisesti. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen, 11.)

Pedagoginen dokumentointi on tärkeää erottaa lasten observoinnista eli tarkkailusta, koska observoinnissa ei vielä toteudu pedagoginen dokumentointi (Dahlberg ym. 2013, 154). Pedagogisen dokumentoinnin tehtävä ei myöskään ole pelkästään tarkastella lapsen oppimista, vaan se on varhaiskasvattajille työväline, jonka esiin tuomat eri näkökulmat, keskustelut ja pohdinta antavat mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä ammatillisesti. Suunnitelmallisesti toteutettu pedagoginen dokumentointi on tärkeä osa henkilökunnan itsearviointia sekä päiväkotiryhmän pedagogisen toiminnan arviointia. (Opetushallitus 2016, 37; Wallin 2000, 127.) Toiminnan arvioinnin avulla tuetaan varhaiskasvatuksen kehittämistä sekä varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista. Henkilöstön tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti toteuttama itsearviointi on varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta olennaista. Itsearvioinnissa käydään läpi havaintoja liittyen muun muassa henkilöstön ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, ryhmän ilmapiiriin, pedagogisiin työtapoihin, toiminnan sisältöön ja pedagogisiin oppimisympäristöihin. (Opetushallitus 2016, 60.) Pedagogisen dokumentoinnin avulla kasvattajat voivat seurata ja arvioida omaa toimintaansa, suunnitella uutta ja nähdä, miten lasta voidaan tukea. Sen avulla nähdään, millaisia tarpeita lapsilla on, minkä keinojen avulla lapset oppivat sekä kuinka ryhmän aikuisten on mahdollista muuttaa ympäristöä ja välineistöä tukeakseen lasten oppimista. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Pedagogisessa dokumentoinnissa tulee olla valittu tarkoitus, tavoite ja näkökulma, koska kaikkea ei ole mahdollista dokumentoida. Aikuisten tehtävä on pohtia dokumentoidun aineiston sisältöjä ja suunnitella dokumentointiprosessin etenemistä sen pohjalta. (Suomen Reggio Emilian -yhdistys s.a.) Tehokas dokumentti kertoo dokumentoituun tilanteeseen liittyvän tarinan tai tarkoituksen ja ikään kuin mahdollistaa sukeltamisen sisään itse tilanteeseen. Onnistuneen dokumentaation muoto riippuu muun muassa dokumentaation yksilöllisestä valmistelusta sekä siitä, kenelle se on tarkoitettu ja kuinka lapset ovat osallisina dokumentoinnissa. Dokumenttia tarkastelevan yksilön näkökulmasta merkityksellistä on sen ymmärtäminen, mistä oppiminen alkoi ja mihin se johti. Jos dokumentti on suunnattu lapsille itselleen esimerkiksi oppimisen tueksi, tulee aikuisen käyttää oppimisen kannalta

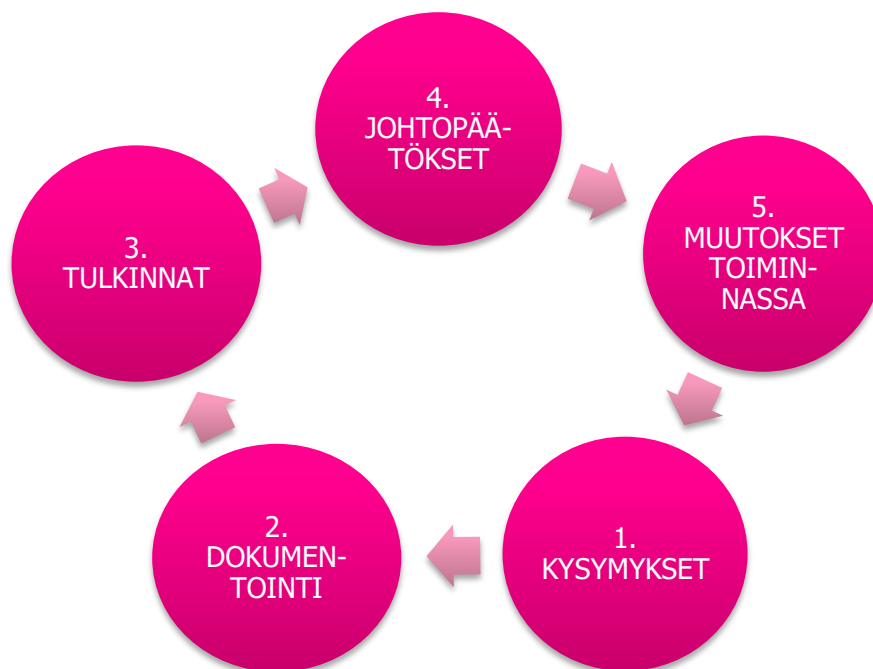
sopivia keinoja. Muun muassa kuvien käyttö on tehokas keino käyttää dokumentointia oppimisen tukena. (Seitz 2008, 88-89.)

Dokumentointitapoja on niin monia kuin dokumentoijan mielikuvitus niitä sallii olevan. Mahdollisia dokumentaation aiheita voivat olla lapsen yksilölliseen kasvuun ja kehittymiseen liittyvät tekijät, kuten kielen kehityksen eteneminen, lasten käyttäytyminen ryhmässä, leluilla leikkiessä tai syödessä. Muita tekijöitä voivat olla muun muassa erilaiset esitykset, aktiviteetit sekä juhlat ja normaalit arjen rutiinit. Myös erilaiset projektit ja kokemukset ovat hyviä dokumentoinnin aiheita. Dokumentoinnin muodosta riippumatta hyvä dokumentaatio selittää koko prosessi, korostaen useita tilanteeseen tai kokemukseen liittyviä näkökohtia. Hyvä dokumentointiprosessi kertoo koko tarinan dokumentoidun asian tai tilanteen takana. Hyvä pedagoginen dokumentaatio syntyy pikemminkin siitä, että yhtä aihetta käsitellään kokonaisvaltaisesti kuin siitä, että mukaan yritetään mahduttaa monenlaista sisältöä. Aihetta voidaan esimerkiksi dokumentoida vain yhdestä näkökulmasta. Esimerkiksi se, miten lapset päätyivät tiettyyn lopputulokseen voi kertoa oppimistilanteesta enemmän kuin yleisluontoinen katsaus. (Seitz 2008, 88-90.)

Yksittäisen lapsen kasvu ja kehitys ovat tärkeitä dokumentoinnin aiheita. Dokumentoijan täytyy ensisijaisesti tarkastella lapsen oppimisen prosessia ja sen tuloksia. Lapsen tarkkailu vie merkittävästi aikaa. Dokumentoijan täytyy tarkastella lapsen kehitystä muun muassa sosio-emotionaalisella, kognitiivisella, kielellisellä ja motorisella alueella, koska vain siten aikuinen voi saada käsityksen lapsen osaamisen kokonaisuudesta. (Seitz 2008, 90.) Dokumentointi tekee lapsille heidän omaa toimintaansa näkyväksi, jolloin heille avautuu mahdollisuus seurata omia kasvunpolkujaan. Dokumentoinnin avulla lapsen muistia voidaan tukea ja dokumentointiprosessi voi herättää lapsessa uusia ajatuksia. Jokaisen lapsen omaa oppimisen polkua tuetaan pedagogisen dokumentoinnin avulla ja prosessissa huomioidaan, että kaikkien ei tarvitse edetä samalla tavalla. (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.)

Pedagogisen dokumentoinnin prosessin kannalta on parempi, jos siihen osallistuu myös muita alan ammattilaisia sekä vanhemmat ja lapsi, koska yhteistyö voi toimia prosessia sisällöllisesti rikastuttavana tekijänä. Yhdessä tekeminen helpottaa yhteisöllisyyden syntymistä ammattilaisten, vanhempien ja lasten kesken, mikä myös edistää oppimisprosessin sisäistämistä. Yhdessä keskusteleminen tuo keskusteluun syvyyttä erilaisten näkökulmien muodossa. (Seitz 2008, 90.)

Pedagoginen dokumentointi on jatkuvasti muotoutuva prosessi, joka on riippuvainen kaikesta siitä, mitä sen ympärillä tapahtuu. Niinpä pedagogisen dokumentoinnin käyttöön varhaiskasvatuksen työvälineenä ei voida antaa suoraviivaisia ohjeita. Pedagogisen dokumentoinnin vaiheet voidaan kuitenkin jakaa Rintakorpi ja Vihmari-Henttosen (2017, 79) teoksessa esitetyn pedagogisen dokumentoinnin prosessikaavion mukaan viiteen eri vaiheeseen (kuvio 3). Nämä viisi vaihetta ovat kysymykset, dokumentointi, tulkinnat, johtopäätökset ja muutokset toiminnassa (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 78).

KUVIO 3. Pedagogisen dokumentoinnin prosessikaavio (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 79).

Prosessin ensimmäisessä vaiheessa mietitään, mitä pedagogista dokumentointia hyödyntämällä halutaan selvittää. Kysymykset muodostuvat tarpeesta ja tahdosta ymmärtää jotain ryhmässä tapahtuvaa asiaa ja halusta lisätä lasten osallisuutta varhaiskasvatusryhmässä. Projekteja ja toimintaa suunniteltaessa kysymykset voivat liittyä muun muassa siihen, millaiset asiat ryhmän lapsia kiinnostavat ja mistä asioista he kertovat. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 78.)

Toiseen vaiheeseen edetään, kun tiedetään mitä asiaa tutkitaan tai selvitetään. Toisessa vaiheessa mietitään, mitä menetelmiä dokumentoinnissa hyödynnetään ja millä tavoilla sekä kuinka dokumentointi toteutetaan käytännössä. Tämän vaiheen tarkoitus on kerätä tietoa. Dokumenttien tieto avautuu kuitenkin vasta, kun niistä keskustellaan varhaiskasvattajien kesken tai yhdessä vanhempien ja lasten kanssa. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 82.)

Kolmannessa ja neljännessä vaiheessa tehdään tulkintoja ja johtopäätöksiä kerääntyneistä dokumentista, sillä dokumentit sellaisenaan eivät vielä sisällä vastauksia alussa asetettuihin kysymyksiin. Dokumentit saavat syvällisemmän merkityksen vasta, kun niistä tehdään tulkintoja ja kun niitä lähestytään useasta eri näkökulmasta. Dokumentteja tarkastellaan alussa asetettujen kysymysten avulla. Lapsen oman näkökulman selvittämisessä voidaan hyödyntää lapsen kasvunkansiota tai portfolioa. Aikaisemmin kasvunkansiota on käytetty lapsen henkilökohtaisen materiaalin, kuten valokuvien, lorujen, taideteosten tallentamiseen. Kasvunkansion tai portfolion hyödyntäminen tätä tarkoitusta varten tarvitsee kuitenkin uudenlaista pedagogista näkökulmaa, jolloin sitä ei enää käytetä ainoastaan muistojen taltioimisen välineenä. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 92.)

Tulkintavaiheeseen kuuluvat lasten kanssa yksilötasolla käydyt pedagogiset keskustelut, joissa keskustellaan lapsen kanssa hänen henkilökohtaisista dokumenteistaan. Tällaisia keskusteluja olisi suo-

tavaa käydä lapsen kanssa noin kerran kuukaudessa, koska keskusteluiden avulla voidaan luoda uudenlaista kasvunkansiota. Lapsen osallisuus toteutuu paremmin hänen saadessaan itse kertoa mitkä dokumenteista ovat sellaisia, jotka hän haluaisi lisätä osaksi kasvunkansiotaan. Keskustelussa voidaan dokumenttien avulla keskustella myös siitä, milloin lapsi on kokenut onnistuneensa jossain asiassa ja mitä asioita lapsi toivoisi oppivansa. Lapsen kanssa voidaan miettiä, miten lapsi pääsee asettamaansa tavoitteeseen ja esimerkiksi piirtää suunnitelma yhdessä. Pedagogisen keskustelun aikana kertynyt tieto ja ymmärrys kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan, jolloin myös varhaiskasvattajan näkemys lapsen hyvinvoinnista, toiveista ja osaamisesta syventyy. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 93.) Dokumentit auttavat sekä lapsia että varhaiskasvattajia näkemään prosessin kokonaisuudessaan. Niiden avulla voidaan edetä kohti uusia tavoitteita ja muistella mitä edellinen projekti piti sisällään. Projektin loppuvaiheessa koottu kansiolehtinen, video tai blogi tekevät prosessin eri vaiheet ja kaikkien osallisuuden näkyväksi kokonaisuudeksi. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 100.)

Viimeisessä eli viidennessä vaiheessa käydään läpi prosessia kokonaisuudessaan ja mietitään, onko toiminnassa jotain sellaista, mitä olisi aiheellista muuttaa. Varhaiskasvattajat käyvät dokumentteja ja prosessia läpi ammatillisesta näkökulmasta katsottuna. Lasten ja vanhempien näkökulmat dokumentteja tarkastellessa voivat olla subjektiivisia, joten on varhaiskasvattajien tehtävä nähdä dokumentit laaja-alaisesti ja objektiivisesti. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 106.)

Projektin läpikäyminen pedagogista dokumentointia hyödyntäen on varhaiskasvattajille mahdollisuus tutkiskella omaa työskentelyään kriittisesti ja reflektiivisesti. Varhaiskasvattajien on hyvä suhtautua oman työskentelyn kehittämiseen ratkaisukeskeisesti, eli nähdä avoimesti sekä hyvät toimintatavat että ne toimintatavat, joiden kohdalla heillä on mahdollisuus kehittyä. Myönteisten toimintatapojen tullessa näkyviksi on niissä helpompi pitäytyä. Ammatillinen kehittyminen ja kehittäminen vaativat kehittämistarpeen näkemisen ja sen, että siitä voidaan avoimesti keskustella työyhteisössä. Avoimuutta työyhteisössä tukee rakentava ja turvallinen työilmapiiri. Se luo mahdollisuuden pohtia toimintatapoja sekä arvioida, onko niihin tarpeellista tehdä muutoksia ja millaiset muutokset olisivat mahdollisia. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 106.)

4.4 Pedagogisen dokumentoinnin haasteet

Pedagoginen dokumentointi on työmenetelmänä haastava, koska sen toteuttaminen käytännössä vaatii työntekijöiltä mediaosaamista, reflektiivistä työtettä, laadukasta toiminnan suunnittelua ja kykyä työskennellä lasten kanssa. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen työmenetelmänä vaatii aikaa ja tahtoa hyödyntää dokumentteja pedagogisesti. Koko työyhteisön tulee sitoutua pedagogiseen dokumentointiin sen vaatimalla työtöteellä. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 50.) Dokumentointiprosessi on ennen kaikkea prosessi, joka opitaan, omaksutaan ja toteutetaan osissa ja jokainen dokumentoija käy läpi omanlaisensa vaiheet kehittyessään dokumentoinnin saralla. Dokumentoinnin hyödyt eivät näy heti, vaan se palkitsee viiveellä. (Seitz 2008, 90.)

Pedagogiseen dokumentointiin on tutkimuksissa suhtauduttu kriittisesti. Pedagogiseen dokumentointiin liittyy erilaisia eettisiä ja salassapitoon liittyviä ongelmia (Rintakorpi s.a.). Tutkimuksista on selvinyt, että varhaiskasvattajien ja lasten väliset vuorovaikutussuhteet kärsivät havainnoinnin vie-
dessä varhaiskasvattajien huomion aktiivisen läsnä olemisen sijaan (Emilson ja Pramling-Samuelson 2014; Shulz 2015). Tutkimuksissa on myös havaittu, että vuorovaikutustilanteissa ei aina mahdol-
listu aito lasten näkemysten esille tuleminen, koska varhaiskasvattaja täyttää herkästi tilanteen olet-
tamuksellaan siitä, mitä lapsi ajattelee. (Emilson ja Pramling-Samuelson 2014; Chicken 2014.) Doku-
menttien aikuislähtöisyys on yksi yleisimmistä ongelmista, eli lapset eivät saa ääntään kuuluviin (Rin-
takorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 52).

Anne-Li Lindgren (2012) pohti artikkelissaan pedagogiseen dokumentointiin liittyviä eettisiä kysy-
myksiä erityisesti digitaalisen teknologian näkökulmasta katsottuna. Lindgren analysoi artikkelissaan
pedagogisen dokumentoinnin eettisiä kysymyksiä koskevalle kurssille osallistuneiden, ruotsalaisista
esikoulun opettajista koostuvan ryhmän jäsenten blogikirjoituksia. Kurssin tarkoitus oli herättää osal-
listujien mielessä pedagogista dokumentointia koskevia eettisiä kysymyksiä, joita osallistujat jakoivat
omissa blogeissaan. Kurssin osallistujat pitivät pedagogista dokumentointia myönteisenä menetel-
mänä, koska he kokivat sen antavan heille uudenlaisen keinon saada tietoa lasten kokemuksista.
Lindgrenin mukaan osallistujat olivat ällistyneitä pedagogisen dokumentoinnin eettisistä seurauksista
ja sellaisista näkökulmista, joita he eivät olleet aiemmin olleet ajatelleet olevan olemassa. Eräs kurs-
sin osallistuja kertoi ymmärtäneensä kurssin aikana, että pedagoginen dokumentointi on muutakin
kuin muutaman kuvan ottamista, tekstin kirjoittamista ja niiden näkyville asettamista lapsen van-
hempia varten. (Lindgren 2012, 332-333.)

Nykyajan digitaalinen teknologia on tehnyt visuaalisen dokumentoinnin helpoksi ja helpottanut doku-
menttien jakamista lasten parissa työskentelevien ammattilaisten ja vanhempien välillä. Lapset ovat
kuitenkin usein prosessissa tarkastelun kohteena. (Lindgren 2012, 327.) Kurssille osallistuneet pohti-
vat muun muassa pedagogisen dokumentointiin liittyvän valokuvaamisen eettisiä kysymyksiä. Eräs
kurssille osallistunut pohti sitä, kuinka usein lapsia kuvatessa lapsilta itseltään kysytään lupaa ottaa
kuvia ja pyydetäänkö lapsilta lupaa, kun kuvia laitetaan esille. Hän myös mietti, mitä kuvat ilmaise-
vat ja haluavatko lapset, että heistä on esillä juuri näitä kuvia vai uskommeiko aikuisina asian vain
olevan niin. (Lindgren 2012, 334.)

Lindgrenin artikkelissa eräs osallistuja mainitsi, että lapsen ikä voi vaikuttaa dokumentoinnin koke-
mukseen. Hänen mukaansa vanhempi lapsi voi kokea kuvattavana olemisen ja dokumentointiproses-
sin eri tavalla kuin nuorempi lapsi. (Lindgren 2012, 335.) Vaikka lapsen vanhemmat antavat kuvien
käyttöön luvan, lapsella on YK:n lapsen oikeuksien mukaan oikeus omiin kuviinsa. Lapsen oikeuksiin
kuuluu oikeus päättää, missä hän haluaa esiintyä ja miten. Voidaan miettiä, kuinka kykenevä lapsi
on tekemään päätöksiä niin vaikeasti ymmärrettävän asian suhteen kuin internetin. Lapsen osalli-
suuden ja suojelun raja on siis häilyvä ja erilainen eri tilanteissa. Aikuisen tehtävä on varmistaa,
ettei lapsesta ole esillä kuvia, jotka esittävät lapsen epäsuotuisalla tavalla. (Rintakorpi ja Vihmari-
Henttonen 2017, 52.)

Osallistujilla oli erilaisia mielipiteitä digikameran käytöstä pedagogisessa dokumentoinnissa. Eräs osallistuja mainitsi blogissaan, että tuntui oudolta, kun hänen työpaikallaan käytössä ollut digikamera meni rikki kurssin aikana eikä hän voinut dokumentoida ryhmän toimintaa samalla tavalla kuin ennen. Hän pohti, kuinka vaikeaa dokumentointi on ilman digikameraa. Hän kuitenkin ymmärsi eron digikameralla melko huolimattoman, ilman pedagogista tarkoitusta otettujen kuvien ja tavoitteellisen kuvaamisen välillä päädyttyään käyttämään omaa puhelintaan apuna dokumentoinnissa. (Lindgren 2012, 336.) Oman puhelimen käyttö pedagogisessa dokumentoinnissa on kuitenkin tietosuoja- ja eettisyyden näkökulmasta kestävämpi, koska kuvat saattavat latautua pilvipalveluun tai päätyä vahingossa väärin käsiin. Dokumentointiin käytettävän laitteen tulisi olla käytettävissä vain työympäristössä, olla hankittu dokumentoimista varten ja sen käytössä tulee ottaa huomioon tietosuoja. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 52.)

Digitalisaation ongelmat voivat tulla esille erilaisten retkien ja juhlien aikana lasten vanhempien kuvatussa lapsijoukkoa tai yksittäisiä lapsia. Kuvassa saattaa näkyä muita lapsia, mistä syystä kuvaa ei saa julkaista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Yksi ratkaisu ongelmaan on, että varhaiskasvatuksen henkilökunta kuvaa erilaisia juhlia ja ne lapset, joita ei saa kuvata, rajataan kuvista pois. Perheillä on erilaisia syitä siihen, miksi lapsen kuvien ei haluta leviävän eteenpäin. Taustalla voi olla hyvin vakavia syitä tai vanhempien periaate. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 52-53.)

Eräs kurssille osallistunut esitteli blogissaan hänen mielestään epäonnistuneen dokumentaatioprosessin. Hän julkaisi blogissaan kolmen lapsen maalaukset ja kuvaili lasten maalaustekniikoita. Hän kertoi blogikirjoituksessaan, että pedagogisen dokumentoinnin epäonnistuminen johtui siitä, että teokset itsessään eivät kerro tarpeeksi tarkasti siitä, mitä maalaus hetkellä tapahtui. Häntä harmitti erityisesti se, että hän ei voinut käyttää digikameraa dokumentointihetkellä. Blogikirjoitusta kommentoi kolme henkilöä, joista yksi ajatteli kamerasta olevan apua dokumentoinnissa. Kaksi muuta kommentoijaa totesivat, että heidän mielestään jotain jää huomaamatta, jos dokumentoinnissa käytetään kameraa. Toinen kommentoijista ehdotti lasten sanomien asioiden kirjaamista ylös ja niiden tulostamista sekä asettamista maalausten yhteyteen seinälle, koska hänen mielestään ne selkeyttävät oppimisprosessia. (Lindgren 2012, 336-337.)

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi ei aina itsessään riitä tuomaan esiin pedagogiseen dokumentointiin liittyviä eettisiä huolenaiheita ja joskus omakohtaisen kokemuksen reflektointi voi olla tarpeen. Eräs osallistuja kertoi ymmärtäneensä lapsen näkökulman ajateltuaan sitä, miltä hänestä itsestään tuntuisi, jos hänen kuvansa laitettaisiin esille työpaikan seinälle. Hänen sanojensa mukaan kameran edessä oleminen voi tuntua samalta kuin itsellä ei ole valtaa vaikuttaa asioihin. Eräs kurssille osallistunut henkilö mainitsi blogissaan, että valokuvatuksi tuleminen voi olla lapsille kiusallista ja aikuisten tulisi miettiä, kenen tarpeita lasten kuvaaminen ja tarkkaileminen todellisuudessa tyydyttää. Hän pohti sitä, että onko kyse yksinomaan aikuisen tarpeesta tietää kaikki ja millainen painoarvo on lapsen yksityisyyden tarpeella aikuisten seurattessa ja dokumentoidessa kaikkea halua maansa. Eräs toinen kurssille osallistunut mainitsi blogissaan, että lapsen halu olla osallistumatta dokumentointiin tai kuviin voi olla ongelmallinen eettisesti tarkasteltuna, koska opetussuunnitelman mukaan lasten tekemisiä tulee dokumentoida. (Lindgren 2012, 334-335.)

Lindgren (2012, 337) pohti artikkelissaan, että oppilaat päätyivät turvaamaan oman oikeutensa lasten tarkkailuun. Hän päätteli, että kurssin osallistujat pyrkivät tekemään eron lasten ja aikuisten välille ja pitämään omaa oikeuttaan dokumentoida tärkeänä eettisistä ongelmista huolimatta. Osassa blogeista ei Lindgrenin mukaan kuulunut lasten ääni, koska lapsen ja lasten tekemisen seuraaminen vaikutti olevan usein helpompaa kuin dialogiin meneminen lapsen kanssa. Kurssin osallistujat aktivoituivat prosessissa, mutta lasten aktiivisesta osallistumisesta dokumentointiprosessiin ei löytynyt näyttöä. (Lindgren 2012, 333-337.)

Runsas materiaalin syntyminen pedagogisen dokumentoinnin aikana ei vielä tarkoita, että varhaiskasvatuksen toiminta olisi laadullisesti kehittynyt. Mahdollisuus virheellisiin tulkintoihin on suuri, jos vain työntekijä tekee päätelmiä dokumenttien perusteella. Heidän mielestään toisen henkilön tulkinta rikastuttaa prosessia. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 50-53.) Oleellista pedagogisessa dokumentoinnissa on, että lapsia yritetään ymmärtämään ja heidät yritetään aidosti tuoda mukaan dokumentointiprosessiin. Eräs kurssille osallistunut mietti mitä tapahtuisi, jos lapset saisivat olla itsenäisesti dokumentoijan roolissa. Hänen mielestään lasten dokumentointiprosessin näkeminen voisi olla aikuisille mielenkiintoista ja opastavaa. Hän kuitenkin epäili aikuisten uskaltavan luovuttaa vastuun pedagogisesta dokumentoinnista lapsille. (Lindgren 2012, 334-337.)

Pedagoginen dokumentointi voi johtaa muutokseen toimintatavoissa. Erään kurssille osallistuneen henkilön yksikössään muutettiin pedagogisen dokumentoinnin toimintatapoja oivalluksen ja siihen liittyneen reflektoinnin seurauksena. Lindgrenin mukaan on kuitenkin vähäistä näyttöä siitä, että lasten osallisuuden mahdollisuuksien kehitys tulee tapahtumaan ilman keskustelua etiikasta ja siitä, mitä merkitystä pedagogisella dokumentoinnilla on lasten ja aikuisten näkökulmista. (Lindgren 2012, 334-338.) Pedagogisessa dokumentoinnissa tulee aina muistaa, että lapsen etu ja oikeuksien toteutuminen ohjaavat toimintaa muutenkin kuin vain puheen tasolla (Dahlberg ym. 2006, 160).

4.5 Pedagoginen dokumentointi kasvatusyhteistyön tukijana

Huoltajat usein miettivät, millaisia odotuksia varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on heitä kohtaan ja kuinka he voisivat edistää kasvatusyhteistyön kehittymistä ja tuoda omia toiveitaan esille varhaiskasvattajille. Varhaiskasvattajat puolestaan miettivät, millaisia toiveita huoltajilla on varhaiskasvatusta kohtaan ja kuinka varhaiskasvattajat saisivat huoltajat tehokkaammin osallisiksi kasvatusyhteistyöhön ja yhteisölliseen toimintaan. (Leinonen ja Lounassalo 2011, 206.) Pedagogisen dokumentoinnin avulla huoltajien tietoisuus siitä, mitä lapsi tekee ja on tehnyt varhaiskasvatuksessa lisääntyy, eli lapsen päivää ja oppimista voidaan tehdä näkyvämmäksi. Muun muassa kuvat ja videopätkät voivat toimia varhaiskasvatuksen arkea kuvaavina dokumentteina, sillanrakentajina kodin ja varhaiskasvatuksen välillä sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien keskinäisinä keskustelunaiheina. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 32.) Päiväkodin seinät kuvastavat lapsen kokemusmaailmaa ja valokuvien ja kirjoitelmien avulla huoltajat voivat seurata lapsen projektien etenemistä (Suomen Reggio Emilia -yhdistys s.a.).

Pedagoginen kommunikointi ja kasvatusyhteistyö vaativat varhaiskasvattajilta aktiivista viestintää lasten huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksenpedagogiikasta pitää keskustella yleiskielellä ja huoltajille on perusteltava pedagogista dokumentointia. Dokumenttien käyttö yksisuuntaisesti toiminnan kerronnan välineenä ei ole pedagogista dokumentointia. Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa muuttaa dokumentoinnin pedagogiseksi dokumentoinniksi. Kun dokumentteihin syvennyttään yhdessä, ne saavat uudenlaisen ja syvemmän merkityksen. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 20-21.)

Pedagogisen dokumentoinnin avulla voidaan selkeyttää varhaiskasvatuksen työmenetelmiä ja tavoitteita huoltajille ja näyttää konkreettisesti, kuinka eri projekteissa yhdistyvät useat eri tavoitteet ja menetelmät, kuten matemaattisuus, motoriikan kehittyminen yhteisöllisyys, kielellinen ja kulttuurinen osallisuus. Dokumentaation kautta huoltajilla on mahdollisuus tutustua siihen, mitä varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta pitää sisällään, kuinka se toteutuu käytännössä ja kuinka siinä pyritään huomioimaan jokaisen lapsen ja perheen yksilölliset kiinnostuksen kohteet. Erilaisten projektien tulisi rakentua kasvatusyhteistyön tuloksena. Lapsilla, vanhemmilla ja kasvattajilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa projektien sisältöihin ja siihen, kuinka eri aiheita lähestytään. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 20-21.)

Kaikki lapsen läheiset aikuiset voivat toimia lapsen elämän dokumentoijina. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat ryhmässä tapahtuvan varhaiskasvatuksen asiantuntijoita, ja lapset ja vanhemmat ovat oman elämänsä asiantuntijoita. Lapsi voi tuoda varhaiskasvatukseen kotoa siellä tallennettuja dokumentteja, jotka auttavat varhaiskasvattajia ja ryhmän toisia lapsia näkemään lapsen elämän kokonaisuutena ja lapsen oman elämänsä kokonaisvaltaisena toimijana. Kotoa tuodut dokumentit, kuten valokuvat, tarvitsevat mukaan perheen kertomuksen niiden sisällöstä. Tärkeää on ymmärtää mitä kuvissa tapahtuu, missä ja miksi ne on otettu sekä miksi ne ovat erityisen tärkeitä ja merkityksellisiä. Kotoa tuotuja dokumentteja tulee käsitellä kunnioittaen ja myös lasten on opittava käsittelemään niitä arvostavasti. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017, 21.)

4.6 Blogi pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä

Sana blogi tulee englanninkielisestä sanasta weblog. Blogi on verkkosivu tai sivusto, johon kirjoittaja kirjoittaa säännöllisesti. Blogi erottuu verkkosivuista, koska sitä voidaan päivittää jopa päivittäin. Blogi on verkkosivua ajan tasaisempi sekä ominaisuuksiltaan vuorovaikutteinen, koska blogin lukijat voivat kommentoida kirjoituksia. Kirjoitukset löytyvät blogista aikajärjestyksessä ja ne ovat löydettävissä myöhemmin. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2010, 2.)

Medialukutaidolla tarkoitetaan ajattelun ja viestinnän taitoja sekä kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa eri tilanteissa. Medialukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat merkityksellisiä siksi, että ne edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. (MLL 2017, 11.) Blogi on pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä hyvin monipuolinen ja vastaa laaja-alaisesti varhaiskasvatuksen osaamisen osa-alueisiin. Blogin sisällön tuottaminen yhdessä lasten kanssa mahdollistaa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä toimimisen harjoittelun ja

digitaalisiin työvälineisiin tutustumisen. Blogin avulla voidaan tukea lasten monilukutaitoon vaikuttavan laajan tekstikäsitteiden kehittymistä ja havainnollistaa monipuolisesti ja konkreettisesti sitä, kuinka tekstit esiintyvät digitaalisessa ja audiovisuaalisessa muodossa. (Ahonen 2017, 148-149; MLL 2017, 11.) Lasten tekemiä piirustuksia voidaan skannata tai lapsille voidaan antaa käyttöön digikameroita, joiden avulla he voivat kuvata itselleen merkityksellisiä asioita. Blogin avulla lapset oppivat, kuinka kuvat tai skannatut piirustukset muuttuvat digitaaliseen muotoon ja voivat päästä tutkimaan blogin sisältöä yhdessä vanhempien kanssa. (Ahonen 2017, 149.)

Blogia voidaan hyödyntää ryhmän toimintaa kuvaavana päiväkirjana ja vanhempien osallisuutta lisäävänä pedagogisen dokumentoinnin välineenä (Ahonen 2017, 148). Kuvien ja kertomusten avulla varhaiskasvatusta voidaan tehdä tutuksi vanhemmille ja blogipäivitykset voivat kannustaa vanhempia ja lapsia keskustelemaan yhdessä päiväkodin arjesta ja tapahtumista. Lasten ja vanhempien väliset varhaiskasvatusryhmän arkea koskevat keskustelut voivat vahvistaa kasvatusyhteistyötä. Blogin avulla varhaiskasvattajilla ja vanhemmilla on mahdollisuus muodostua tiiviimmäksi ja turvallisemmaksi kasvattajayhteisöksi. (Kivinen 2010, 26.)

Ammattilainen ei saa levittää julkisesti yksityistä tai luottamuksellista tietoa lapsesta. Joskus tiedon jakaminen yksityisellä alustalla on paras vaihtoehto. Blogi on luonteeltaan julkinen alusta, mutta voi sisältää yksityistä tietoa, jolloin se voi toimia myös yksityisen tiedon välittäjänä. Blogi on ilman erityistä suojausta altis viruksille ja muille hyökkäyksille, joten myös yksityisesti julkaistavan tiedon jakamista täytyy miettiä tarkkaan (Seitz 2008, 90.) Blogin perustamisen ollessa ajankohtaista, on tärkeää keskustella asiasta perusteellisesti yhdessä lasten huoltajien kanssa ja selvittää sekä sopia lasten kuvaamiseen liittyvät asiat (Ahonen 2017, 149).

Blogit varhaiskasvatuksen arjen pedagogisten käytäntöjen esille tuojina ovat lisääntyneet 2000-luvulla. Vaikuttaa siltä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisilla ja muilla henkilöillä on kiinnostusta hyvin suunniteltuja ja lasten ajatuksia esiin tuovia blogikirjoituksia kohtaan. Esimerkiksi lahtelaisen lastentarhaopettaja Leena Ahtelan ylläpitämää, Päiväkodin elämää -nimistä blogia varten perustettuun Facebook-ryhmään kuuluu yli 14 000 seuraajaa. Facebook-ryhmän seuraajat saavat Facebookin kautta tiedon blogin uusista blogipäivityksistä ja voivat kommentoida blogin sisältöä. Vuonna 2016 Ahtela julkaisi kirjan, jonka sisältö koostuu hänen kirjoittamistaan kolumneista ja blogissa julkaisemistaan, humoristisen lempeistä päiväkodin arkea kuvaavista teksteistä. (Päiväkodin elämää s.a.)

Turun kaupungin päivähoidon johto linjasi vuonna 2015, että kaikkien kaupungin kunnallisten päiväkotien täytyy alkaa pitämään blogia. Uudistus koski noin seitsemääkymmentä kunnallista päiväkotia vuoden 2015 loppuun mennessä. Turun kaupungin varhaiskasvatuksen palvelualuejohtaja Maija-Liisa Rantasen mukaan uudistuksessa haluttiin ajantasaistaa sähköistä viestintää. Rantasen mukaan nuoret vanhemmat hakevat tietoa verkosta. Linjauksen avulla haluttiin lisätä vanhempien mahdollisuutta vertailla päiväkotien palvelujen eroja kunnallisella ja yksityisellä puolella. Verkossa päivitetty sisällöstä tai päivitysten tiheydestä ei ole annettu tarkkaa ohjeistusta, mutta tavoitteena on tiedon ajantasaisuus. Päiväkodinjohtaja Jussi Ohvo pitää hyvänä, että toiminta muuttuu läpinäkyvämmäksi ja tiedotus muuttuu tasapuoliseksi blogin kirjoittamisen myötä. (Ihatsu 2015.)

Turun kaupungin varhaiskasvatuksen palvelualuejohtaja Maija-Liisa Rantasen mukaan kaikki päiväkodeista tullut palaute ei ole ollut innostunutta. Hän mainitsee yhdeksi syyksi sen, että uuden asian omaksuminen voi viedä aikaa. Rantanen uskoo, että blogin ylläpito ei näy lasten kanssa vietetävässä ajassa. Hän korostaa blogin päivittämisessä suunnitelmallisuuden ja organisoimisen tärkeyttä. Päiväkodin työntekijät saavat Rantasen mukaan koulutusta blogin pitämiseen. (Ihatsu 2015.)

5 BLOGIN TUOTTEISTAMISPROSESSI

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää työväline, jonka avulla Kigan arvoja, arkea ja toimintaa voidaan esitellä nykyisille ja potentiaalisille asiakkaille ja joka toimii viestintäkanavana Kigan ja työntekijöiden ja perheiden välillä. Blogin tarkoituksena on toimia pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä, kun blogin päivittäminen siirtyy Kigalle. Idea blogimuotoisesta viestinnästä ja tunnettuuden lisäämisestä tuli Kigalta. Blogisivusto koostuu blogikirjoitukset sisältävästä osiosta ja muusta sivustosta. Kigan blogisivusto on julkinen ja se sijaitsee osoitteessa <http://www.kuopionsaksalainenpaivakoti.com>. Tuotteen kohderyhmät ovat Kigan nykyiset asiakkaat ja potentiaaliset eli mahdolliset uudet asiakkaat. Blogisivuston tarkoituksena oli selkeyttää ja yhtenäistää viestintää huoltajien ja päiväkodin välillä. Blogisivuston tarkoitus oli myös helpottaa uusien asiakkaiden tiedon- saantia päiväkodin toiminnasta ja rohkaista heitä ottamaan yhteyttä Kigaan. Tuotteen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuivat opinnäytetyöntekijät, Kigan henkilökunta, Kuopion saksalaisen päiväko- din kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenet sekä Kigan varhaiskasvatuksessa olevat lapset ja hei- dän vanhempansa.

Tietoa blogin tuotteistamisprosessia varten kerättiin keskustelemalla Kigan ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenten kanssa. Tietoa kerättiin myös kyselylomak- keen (liite 2) avulla kaikilta Kigan varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmilta. Kyselylomak- keen avulla selvitettiin, millaista sisältöä vanhemmat toivoivat blogisivuston sisältävän, miksi he oli- vat valinneet varhaiskasvatuksen tarjoajaksi Kigan ja mitä hyötyä he ajattelivat varhaisesta kielen oppimisesta olevan tulevaisuudessa lapselleen. Kyselyllä haluttiin selvittää sellaisia asioita ja ajatuk- sia päiväkodista ja sen toiminnasta, joiden perusteella nykyiset asiakassuhteet pysyvät yllä ja jotka saattaisivat kiinnostaa blogissa mahdollisia uusia asiakkaita. Tiedonkeruumenetelmänä käytetyn tut- kimuksellisen menetelmän avulla saatua tietoa käytettiin hyödyksi blogisivuston suunnitteluproses- sissa. Vanhempien vastaukset vaikuttivat blogisivuston ja blogin sisältöön. Kyselytutkimuksen avulla saatujen vastausten vaikutuksesta blogin sisältöön kerrotaan tarkemmin luvussa 5.2.2.

Blogisivuston viimeistelyvaiheessa haluttiin palautetta blogin käytettävyydestä ja selkeydestä sekä siitä, näyttääkö blogi vastaajien mielestä Kigalta. Vastauksia kerättiin kyselylomakkeen avulla lasten vanhemmilta ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallitukselta. Vastaukset van- hemmilta kerättiin paperisessa muodossa ja kannatusyhdistyksen hallitukselta sähköpostilla. Vas- tausten perusteella saatiin tietoa tuotteistamisprosessin tuotteen, eli blogin, selkeydestä ja käytettä- vyydestä.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät työelämälähtöisyys ja käytännönläheisyys, mutta siinä tarvitaan myös tutkimuksellista työtettä sekä alan tieto- ja taitopohjan hallintaa. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite on ohjeistaa, opastaa, järjestää ja järjeittää käytännön toimintaa. Siinä voi- daan koulutusalaan riippuen käyttää erilaisia menetelmiä ja tuottaa erilaisia tuotteita. Toteutusta- poja voivat olla kirjat, kansiot, vihot, oppaat, cd-levyt, portfolioit ja kotisivut sekä näyttelyt tai tapah- tumat. (Vilkka ja Airaksinen 2003, 9.) Opinnäytetyön toiminnallinen osuus sisälsi blogisivun suunnit- telun, toteutuksen ja arvioinnin ja kahden kyselytutkimuksen järjestämisen. Blogin suunnitteluun,

toteutukseen ja arviointiin kuului toimintatuokioiden kuvaaminen ja niiden aikana hankitun materiaalin perusteella blogikirjoitusten kirjoittaminen ja julkaiseminen Kigan blogissa.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotetaan aina jokin konkreettinen tuote. Yhteistä kaikille toiminnallisille opinnäytetöille on, että niissä pyritään luomaan visuaalisia ja viestinnällisiä keinoja käyttäen tuote, josta voi tunnistaa tavoitellut päämäärät. Toteutustavan tulee palvella kohderyhmän tarpeita. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite on erottua muista samankaltaisista tuotteista eli olla persoonallinen ja yksilöllisen näköinen. (Vilka ja Airaksinen 2003, 51-53.) Tuotteen tärkeimpiä kriteerejä ovat Vilkan ja Airaksisen (2003, 53) mukaan tuotteen uusi muoto, käytettävyys kohderyhmässä ja käyttöympäristössä, asiasisällön sopivuus kohderyhmälle, tuotteen houkuttelevuus, informatiivisuus, selkeys ja johdonmukaisuus. Tämän opinnäytetyön tuotteistamisprosessin tavoitteena oli luoda uusi tuote (kuvio 4), joka vastaa ominaisuuksiltaan Vilkan ja Airaksisen esittämiä kriteereitä.

KUVIO 4. Uuden tuotteen kehittäminen (Jämsä ja Manninen 2000, 30).

Tutkimuksellinen selvitys kuuluu toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapaan. Toteutustavalla tarkoitetaan materiaalin hankkimiseen käytettyjä keinoja. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellisten menetelmien käyttö ei kuitenkaan ole pakollista, ja niiden valinnassa kannattaa olla varovainen, ettei työmäärä ja opinnäytetyön laajuus kasva liian suureksi. (Vilka ja Airaksinen 2003, 56.) Opinnäytetyössä käytetty kyselylomake oli opinnäytetyön työmäärään suhteutettuna hyvin valittu, koska se mahdollisti laajan, mutta tarkan aineiston keräämisen nopeasti ja tehokkaasti. Saimme tarvitsemamme tiedon valmiissa kirjallisessa muodossa. Kyselylomakkeiden vastauksia hyödynnettiin tuotteen suunnittelussa sellaisenaan.

Käsitlemme opinnäytetyössä blogin tuotteistamisprosessia Jämsän ja Mannisen (2000, 29) tuotteistamisprosessin mukaisesti (kuvio 5). Tuotteistamisprosessiin kuuluu Jämsän ja Mannisen (2000, 29) mukaan ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideavaihe, luonnosteluvaihe, kehittäminen ja viimeistely. Eri vaiheita voidaan harvoin erottaa toisistaan, koska ne kulkevat usein limittäin. Myös tässä opinnäytetyössä eri vaiheet yhdistyivät.

KUVIO 5. Tuotteistamisprosessi (Jämsä ja Manninen 2000, 29).

Käsitlemme opinnäytetyössä ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistamis- ja ideavaihetta yhtenä kokonaisuutena, koska niitä on vaikea erottaa toisistaan opinnäytetyössä. Myös opinnäytetyössä luonnostelu- ja kehittelyvaihe etenivät yhtäaikaaisesti, joten myös niitä käsitellään yhteisessä luvussa. Viimeistelyvaihe oli opinnäytetyössä selkeästi oma vaiheensa, ja sitä käsitellään omassa alaluvussa.

5.1 Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen sekä ideavaihe

Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen ja ideointivaihe käynnistyivät ensimmäisellä tapaamiskerralla Kigan edustajien kanssa. Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistamisvaiheeseen kuuluu asiakaspalautteista selvinneiden tarpeiden ja todettujen ongelmien tunnistaminen (Jämsä ja Manninen 2014, 29). Kigan varhaiskasvattajien kanssa keskusteltiin vuoden 2017 kevään ja kesän aikana siitä, millaisia toiveita heillä oli liittyen opinnäytetyön tuotteeseen. Tuotteistamisprosessin ongelma ja kehittämistarve tulivat Kigan henkilökunnalta. Opinnäytetyön tuotteen kehittäminen alkoi toimeksiantajan asiakkaiden vähäisestä määrästä. Savon Sanomissa ilmestyi alkuvuodesta 2017 artikkeli, jossa kerrottiin Kigan toiminnan olevan uhattuna vähäisen lapsimäärän takia (Karvinen 2017-03-15). Toimeksiantajan mukaan päiväkotitoiminta hyötyisi uusista asiakassuhteista, koska niiden avulla Kigan toiminnan jatkuvuus voitaisiin varmistaa. Ensimmäisellä keskustelukerralla saatiin idea blogisivustosta, jonka avulla päiväkodin toimintaa ja arvoja voidaan tuoda esiin ja päätimme kehittää ideaa eteenpäin.

Tunnettuudella tarkoitetaan brändin, tässä tapauksessa yrityksen, tuttuutta sen kohderyhmässä. Tunnettuudella kuvataan sitä, miten hyvin brändin nimi tunnistetaan ja ihmisten tietoisuutta siitä, miten tuotetta ja palvelua yritys tuottaa. (Laaksonen 2017.) Verkkomainonta on helppokäyttöinen, luonteva ja kustannustehokas tapa lisätä tunnettuutta ja lähestyä asiakasta. Sosiaali- ja terveysalan informaationvälitys on siirtynyt yhä enemmän verkkoympäristöön, koska se on taloudellisesti kannattavin ja halvin markkinointiväylä. (Jämsä ja Manninen 2000, 62.) Blogi sopii päiväkodin tunnettuuden lisäämiseen, koska monet vanhemmat hakevat nykyään mielellään tietoa verkkoympäristöstä (Ihastu 2015) ja älypuhelinien yleistyminen on lisännyt tiedon haun helppoutta ja vaivattomuutta. Blogien käyttö varhaiskasvatuksen toiminnan esille tuojina on lisääntynyt 2000-luvulla, ja blogeja on monien päiväkotien käytössä.

Asiakasryhmän tarpeiden selvittäminen auttaa sisällön suunnittelussa, aikataulutuksessa ja aiheiden valinnassa (Korteso ja Kurvinen 2011). Asiakasryhmistä keskusteltiin yhdessä Kigan varhaiskasvatustajien ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen kanssa. Asiakasryhmiksi valikoituivat Kigan nykyiset asiakasperheet ja Kigan potentiaaliset asiakkaat. Toimeksiantajan kanssa mietittiin tuotteistamisprosessin alkuvaiheessa blogisivuston laatimisen lisäksi blogin markkinointisuunnitelman laatimista, mutta opinnäytetyössä päätettiin keskittyä blogin sisällölliseen markkinointiin. Tämä tarkoittaa opinnäytetyössä sitä, että Kigan blogisivuston sisältö markkinoi päiväkodin toimintaa uusille asiakkaille.

Uudistettujen viestintäkanavien tehtävänä on palvella sekä uusien että nykyisten asiakkaiden tarpeita. Blogi tulee olemaan työväline, jolla Kiga voi kertoa viikon kulusta vanhemmille ja esitellä toimintaansa potentiaalisille asiakkaille ja toimia myöhemmin pedagogisen dokumentoinnin välineenä. Tarkoitus on, että blogi esittelee perustamisvaiheessa päiväkodin arkea mahdollisille uusille asiakasperheille mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Blogin tulee myös soveltua päiväkodissa jo asiakkaina olevien perheiden tiedonsaantikanavaksi, koska he ovat yhtä tärkeä asiakasryhmä kuin uudet asiakkaat ja heidän asiakkuuttaan halutaan vahvistaa. Tuotteistamisprosessin alkuvaiheessa Kigan varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat saivat tietoa päiväkodin omalta ilmoitustaululta sekä reppupostin, viikkopäiväkirjan, sähköpostiin lähetettävän Kiga-infon ja kasvotusten tapahtuvan kuulumisten vaihtamisen avulla. Blogin tarkoituksena on helpottaa vanhempien ja työntekijöiden välistä tiedonvaihtoa sekä toimia pedagogisen dokumentoinnin välineenä ja kanavana perheiden osallisuuden vahvistamisessa. Toimeksiantajan mukaan on kuitenkin tärkeää, että se ei korvaa kasvotusten käytävää kuulumisten vaihtoa esimerkiksi lasten arjesta, koska aitoa vuorovaikutusta ei voida saavuttaa pelkästään sähköisin menetelmin. (Hiltunen 2018-02-12; Krause 2018-02-12; Von Brehmen-Rahunen 2018-02-12).

5.1.1 Aineiston hankinta blogia varten kyselytutkimuksen avulla

Arviointitiedon kerääminen on yksi sosiaali- ja terveyspalvelujen organisaatiossa käytettävistä laadun kehittämisen menetelmistä ja kyselyn ja palautteiden tulosten analysoinnin perusteella saadaan selville kehittämistarpeet (Jämsä ja Manninen 2014, 29). Yksi menetelmä kerätä tietoa laadullis-

sessä tutkimuksessa on kysely, joka on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Termi survey tulee englannin kielestä ja tarkoittaa kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineiston kerääminen tapahtuu kaikilta tutkimukseen osallistuvilta täsmälleen samalla tavalla. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä hyvin laaja tutkimusaineisto. (Hirsjärvi ym. 2014, 195.)

Blogisivuston suunnittelun tueksi laadittiin kyselytutkimus, jonka avulla kerättiin ajatuksia ja tietoa Kigan asiakkuudesta hoidossa olevien lasten vanhemmilta. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli saada kohderyhmältä vastauksia avuksi blogin käynnistämisen ja suunnitteluvaiheeseen. Kyselyn saattekirjeet (liite 1), kyselylomakkeet (liite 2) ja kuvausluvut (liite 3) jaettiin ja esiteltiin lasten vanhemmille vuoden 2017 syyskuun alkuun sijoittuneen vanhempainillan yhteydessä. Lomakkeita vanhemmille esitteli toinen opinnäytetyön tekijöistä. Vanhempainillan aikana vanhemmille kerrottiin opinnäytetyöstä ja siitä, miten kyselylomakkeeseen vastataan ja mihin päivämäärään mennessä vastaukset tulee palauttaa Kigan henkilökunnalle. Vanhemmille kerrottiin, miten kyselylomakkeen avulla kerättyjä tietoja käytetään blogin suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Vanhemmille kerrottiin, että heidän ajatuksistaan oltiin kiinnostuneita ja niitä haluttiin hyödyntää blogin suunnittelussa ja toteutuksessa. Kyselyyn vastaamisen kerrottiin olevan vapaaehtoista, mutta korostettiin, että erityisesti kuvauslupalapun täyttäminen on erittäin suositeltavaa.

Kyselylomakkeen kysymykset koskivat vanhempien omaa kielitaustaa ja heidän ajatuksiaan kaksikielisyyden tuomista hyödyistä lapselleen nyt ja tulevaisuudessa. Kyselyn avulla selvitettiin, mitä asioita he toivoisivat blogin sisältävän, millaisia asioita he eivät haluaisi blogin sisältävän sekä millaisia toiveita tai ajatuksia heillä on Kigan tarjoamaa varhaiskasvatusta kohtaan. Kyselyn avulla haluttiin myös selvittää, suosittelevatko vastaajat Kuopion saksalaista päiväkotia muille ja jos, niin miksi. Kyselyyn vastaaminen tapahtui kyselylomakepaperille ja tarvittaessa vastauksia sai jatkaa toiselle paperiarkille.

Tämän opinnäytetyön kehittämistyön tutkimuksellinen osuus näkyy osana opinnäytetyön tuotteistamisprosessia. Opinnäytetyön aineiston hankintaan on käytetty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella ihmisten välisen sosiaalisten merkitysten maailmaa, jossa merkitykset näyttäytyvät suhteina ja niiden muodostamina merkityskokonaisuuksina. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään löytämään uutta ja tavoitteena ovat ihmisten kuvaukset koetusta todellisuudestaan ja asioista, joita ihminen pitää elämässään merkityksellisinä ja tärkeinä. (Vilka 2005, 97.) Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on toiminnan tai ilmiön kuvaaminen, syvälinen ymmärtäminen ja sen havainnollistava tulkinta. Laadullisen tutkimusten aineiston analysoiminen tapahtuu usein kehämäisenä prosessina, jossa tutkija voi vuoroin tehdä tutkimustyötä ja vuoroin pohtia tutkittavaa ilmiötä teoretiedon kautta. Laadullisen tutkimuksen avulla ei saada täysin yksiselitteistä vastausta tutkinnan kohteena olevasta ilmiöstä, mikä johtuu siitä, että tutkimustulosten tulkinta ja tulos riippuvat tutkijasta. (Kananen 2012, 29.)

Kyselylomake valikoitui opinnäytetyön menetelmäksi, koska kyselyn toteuttaminen lasten vanhemmille oli helpommin järjestettävissä kuin vanhempien haastattelu erikseen tai ryhmässä. Tutki-

jalle kyselylomake on tiedonkeruumenetelmänä otollinen, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivanäköä monella tavalla. Kyselytutkimukseen voi muun muassa osallistua suuri joukko ihmisiä ja heitä voidaan kysyä monia kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2014, 195.) Haastatteluille tarvitsee aina järjestää aikaa ja vastaajien sekä haastattelijoiden aikatauluihin voi tulla muutoksia. Kyselylomakkeen avulla vastaaminen on helppoa ja tieto välittyy opinnäytetyön tekijöille yksityisesti. Kyselylomakkeen valintaan vaikutti myös se, että vastaajat pystyivät ottamaan kyselylomakkeen mukaan kotiin ja vastaamaan siihen omaan tahtiinsa. Vastaajalla oli mahdollisuus pohtia vastauksiaan ja täydentää niitä tarvittaessa, mikä mahdollisti myös sellaisen tiedon saamisen, joka ei tulisi esiin haastattelutilanteessa.

Kyselytutkimuksen haasteelliseksi tekee se, että sen avulla ei voida varmasti tietää, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja huonosti suunniteltu kyselykaavake voi mahdollistaa erilaisia väärinymmärryksiä, joka voivat johtaa huonoon vastausprosenttiin. Kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla voidaan kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka helposti analysoitavissa kyselyn vastaukset ovat. Suunnittelussa täytyy ottaa huomioon asiakasryhmän tiedot aiheesta, että he ymmärtävät mihin ovat vastaamassa. (Hirsjärvi ym. 2014, 195.) Kyselytutkimus soveltui opinnäytetyöhön, koska vastaajilla ei tarvinnut olla varsinaista tietoa blogin sisällöstä tai blogisivuston perustamisesta, vaan kyselyn avulla haluttiin tietää, millaista tietoa vastaajat haluaisivat nähdä blogisivustolla.

Kyselytutkimuksen kysymyksiä voidaan muotoilla eri tavoin. Usein käytetään kolmea eri kysymysmuotoa, joita ovat avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoihin perustuvat kysymykset. Avoimia kysymyksiä ovat sellaiset kysymykset, joissa on selkeä kysymys ja kysymyksen jälkeen tyhjää tila, johon vastaaja voi vastata avoimesti. (Hirsjärvi ym. 2014, 198-200.) Avoimen kyselyn tarkoituksena on saada tietää pintapuolisesti, mitä ihminen ajattelee ja minkälaisia mielikuvia hänellä on (Tuomi ja Sarajärvi, 2009, 74). Monivalintakysymyksissä vastaajat voivat valita rengastamalla tai rastittamalla yhden tai useita eri vastausvaihtoehtoja. Asteikkoihin perustuvat kysymykset ovat sellaisia, joissa esitetään väittämiä ja vastaaja voi valita asteikon avulla, onko hän samaa vai eri mieltä esitetystä väittämästä. (Hirsjärvi ym. 2014, 198-199)

Opinnäytetyön kyselylomakkeeseen kuului avoimia kysymyksiä sekä yksi monivalintakysymys. Suurin osa kyselyn kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä, koska vastaajille haluttiin antaa mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin. Kyselyn ainoaan monivalintakysymykseen valittiin valmiit aakkosin merkityt vastausvaihtoehdot, joista vastaaja pystyi valitsemaan yhden tai useamman vastausvaihtoehdon ympäröimällä haluamansa kirjaimet. Monivalintakysymyksen valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitettiin avoin kysymys, joka oli monivalintakysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuoto (Hirsjärvi ym. 2014, 199). Kysymys lisättiin, koska avoin kysymys mahdollisti sellaisten vastauksen saamisen, jota emme olleet osanneet etukäteen ajatella.

5.1.2 Kyselylomakkeiden tulokset ja niiden analysointi

Kyselyn palautuksen määräaikaan mennessä vastaajilta saatiin takaisin seitsemän vastausta. Kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin vanhempien omaa kielitaustaa ja mitä hyötyä he uskovat kaksikielisyydestä olevan lapselle nyt ja tulevaisuudessa. Lähes kaikkien vanhempien äidinkieli oli

suomi. Yksi vastaajista ilmoitti lapsen isän äidinkielen olevan saksa ja yksi äideistä oli syntynyt ja kasvanut Saksassa. Vastaajaa kertoi oppineensa suomen kielen muutettuaan Suomeen. Saman perheen vastauksesta kävi ilmi, että molemmat vanhemmat puhuvat useita eri kieliä ja saksa pyritään käyttämään jokapäiväisessä arjessa vähintään osittain. Muissa vastauksissa tuotiin esiin vanhempien muihin kieliin kuin saksan kieleen liittyviä kielitaustoja. Yksi vastaajista kertoi asuneensa vuosia Ruotsissa ja osa vastaajista kertoi opiskelleensa koulussa ruotsin, saksan, venäjän ja englannin kieltä sekä pitkänä että lyhyenä kielenä. Vastauksista selvisi myös, että erään lapsen vanhemmat eivät puhu lainkaan saksan kieltä.

Vanhemmat uskoivat kaksikielisyydestä olevan lapselle nyt ja tulevaisuudessa monenlaista hyötyä. Vastauksista oli erotettavissa selkeästi kolme eri päätyyppiä. Näitä olivat kansainvälisyys, oppiminen ja ammatillinen hyöty. Kansainvälisyyteen kasvamisen hyödyiksi mainittiin maailman muuttuminen koko ajan kansainvälisemmäksi sekä ihmisten matkusteleminen ja liikkuvuus. Kahdessa vastauksessa todettiin, että on tärkeää antaa lapselle kokemus vieraskielisten kanssa toimimisesta. Kigassa hoidossa olemisen uskottiin lisäävän ymmärrystä erikielisiä ihmisiä kohtaan ja antavan lapselle jo aikaisessa ikävaiheessa rohkeutta kohdata muita vieraskielisiä ikätovereita ja aikuisia. Usean vastaajan mielestä on tärkeää, että lapsi oppii huomaamaan, että eri kielestä huolimatta ihmisillä on samanlaisia arkipäiväisiä tarpeita. Yksi vastaaja kertoi, että tärkeää on sosiaalisen pääoman kasvattaminen. Sosiaalisen pääoman sisältöä ei eritelty tarkemmin, joten vastauksen konteksti jäi tulkinnanvaraiseksi. Toisessa vastauksessa todettiin, että heille on tärkeää, että heidän lapsensa oppii kommunikoidaan laajemmin.

Oppimisen hyötyjä korostaneiden vanhempien vastauksista oli eroteltavissa kielten oppimisen ja erityisesti saksan kielen oppimisen hyödyt. Yhdessä vastauksessa todettiin, että päivähoidossa opitut saksan kielen taidot toimivat pohjana saksan kielen ja muiden kielten oppimiselle koulussa. Useiden vanhempien käsityksen mukaan lapsilla tulee olemaan matalampi kynnys puhua ja opetella muita kieliä. Monessa vastauksessa toistui ajatus siitä, että varhainen kielen oppiminen helpottaa lapsen myöhempää kielten opiskelua. Yhdessä vastauksessa todettiin, että kielen omaksuminen on nyt ja myöhemmin helpompaa oppimisen tapahtuessa leikin kautta. Vastaajan mielestä leikin kautta syntyy ”positiivinen ote oppimiseen” ja vastaaja toivoi, että myönteinen oppiminen jatkuu samanlaisena myös myöhemmin.

Eryityisesti saksan kielen osaamista koskevissa vastauksissa erään vastaajan mukaan kaksikielisyyttä antaa lapselle rohkeutta puhua (kieltä), vaikka hän ei sitä vielä osaakaan. Vastaaja piti myös hyvänä, että lapsi oppii kieltä korvakuulolta ja oppii saksan kielen sanastoa. Vastaaja uskoo saksan kielen aikaisella aloituksella olevan helpottava vaikutus lapsen opettellessa muita saman kieliryhmän kieliä myöhemmin. Yhdestä vastauksessa kävi ilmi, että vanhempien mielestä saksan kieli on arvokas taito, joka lisää varmasti lapsen kiinnostusta muita kieliä kohtaan ja vanhemmat pitivät ajatuksesta, että lapsi pystyy kommunikoidaan saksankielisten sukulaistensa kanssa. Yhdessä vastauksessa vanhemmat uskoivat kielen oppimisesta olevan kenties ammatillista hyötyä.

Kyselyn kolmannessa, neljännessä ja viidennessä kysymyksessä vanhemmilta kysyttiin mitä asioita he toivovat ja eivät toivo blogin sisältävän. Kolmas kysymys koski vanhempien toiveita blogin sisällön suhteen. Kysymys sisälsi valmiita vaihtoehtoja, joiden lisäksi vanhemmilla oli mahdollisuus esittää omia ehdotuksiaan blogin sisällöstä. Kysymyksellä haettiin lyhyitä ja konkreettisia vastauksia. Kaikki kyselyyn vastanneista (7 vastaajaa) halusivat nähdä blogissa esiteltävän kuukauden tapahtumia. Toiseksi eniten blogiin toivottiin lomakkeita (4 vastaajaa) ja muita tiedotteita (4 vastaajaa). Kolmanneksi eniten blogiin toivottiin päiväkirjaa (3 vastaajaa) ja ruokalistaa (3 vastaajaa). Vapaissa vastauksissa toivottiin pieniä tietoiskuja, esimerkiksi liittyen saksan kulttuuriin sekä kieliopetuksia blogin lukijoille. Lisäksi toivottiin, että blogissa olisi nähtävissä päiväkodin yhteystiedot ja perustiedot. Perustiedot-käsitettä ehdottanut vastaaja ei selittänyt tarkemmin mitä hän perustiedoilla tarkoitti, mutta vastauksen käsitettiin tarkoittavan muun muassa tietoa Kigan toiminnasta, aukioloajoista ja päiväkodin yhteystietoja. Eräs vastaaja pohti, voisiko osa blogista olla suljettu.

Neljänteen kysymykseen vanhemmat saivat vastata kokonaisiin lauseisiin ja kuvailevammin kuin edelliseen kysymykseen. Vastauksista löytyi kolme teemaa. Teemat olivat blogin luettavuuteen, päivitysten sisältöön ja opettavaisuuteen liittyvät tekijät. Blogin toivottiin olevan ominaisuuksiltaan helppoluokinen, houkutteleva ja kiinnostusta herättävä. Eräs vastaaja mainitsi, että blogin tulee olla tarpeeksi informoiva, jos verkkosivuista aiotaan luopua. Hänen mielestään olisi tärkeää, että kaikki tieto olisi löydettävissä ilman, että lukijan tarvitsee selata kaikki blogikirjoitukset läpi. Blogin tulee vastausten perusteella olla myös aktiivisesti päivitetty ja helposti löydettävissä. Vastaajat toivoivat blogin sisältävän tietoa lasten päivän kulusta, kuvauksia päiväkodin arkipäivästä ja erilaisia sattumuksia. Blogiin toivottiin kuvia ja lasten kommentteja.

Osassa opettavaisuuteen liittyvistä vastauksista toivottiin tietoiskuja liittyen esimerkiksi kieleen ja kulttuuriin sekä reagointia yleisiin keskusteluaiheisiin, kuten kieliopintojen varhaistamiseen ja pohdintoja kaksikielisyyden merkityksestä. Monen vastaajan mielestä blogin tulisi vastata monia askaruttaviin kysymyksiin. Tulkitsimme vastaajien tarkoittavan Kigan toiminnasta kiinnostuneita vanhempia, koska vastauksissa esitetyt esimerkkikysymykset olivat ”tarvitseeko lapsen tulla kaksikielisestä perheestä, jotta voi mennä saksankieliseen päiväkotiin” ja ”pitääkö lapsen osata saksaa ennen päiväkotin tuloa”. Eräs vastaajista piti tärkeänä, että blogissa esiteltäisiin kuka päiväkotia johtaa. Blogissa tulisi myös kertoa, mikä on palveluseteli ja kuinka paljon enemmän lapsen hoito maksaa päiväkodissa, jossa on käytössä kielilisiä, verrattuna kunnallisen varhaiskasvatuksen maksuihin.

Kyselyn viidennen kysymyksen avulla selvitettiin, millaista sisältöä vanhemmat eivät toivo blogin sisältävän. Yleisin vastaus vanhemmilta oli, että he eivät halua blogiin laitettavan lasta identifioivia ja yksilöiviä tietoja tai perheiden henkilökohtaisia tietoja. Eräs vastaaja toivoi, ettei blogissa esiintyisi suoria, tunnistettavia kasvokuvia lapsista, koska hänen mukaansa jokaisella tulisi olla mahdollisuus luoda oma sähköinen jalanjälkensä. Blogissa ei myöskään toivottu olevan negatiivisia asenteita tai ristiriitojen tuomitsemista. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta vastaaja käytti lausetta ”vain huonot vanhemmat laiminlyövät varhaisen kielikasvatuksen” ja ristiriidoilla hän tarkoitti vanhempien ja työntekijöiden välisiä ristiriitoja.

Kyselyn avulla haluttiin selvittää myös lasten vanhempien Kigan varhaiskasvatukseen liittyvät toiveet ja ajatukset. Kuudennen kysymyksen avulla saatiin tietoa vastaajien toiveista ja odotuksista Kigan tarjoamaa varhaiskasvatusta kohtaan. Vastauksista oli eroteltavissa erilaisia teemoja. Teemat olivat henkilökunta ja lain noudattaminen, hoidon ja koulutuksen arvostaminen sekä muut tärkeät asiat. Varhaiskasvatustilain noudattaminen nousi esiin yhdestä vastauksesta. Vastauksessa mainittiin erityisesti vasujen tekemisen tärkeys ja että lastentarhaopettajan pätevyys tai sitä vastaava pätevyys olisi tärkeää olla edes yhdellä päiväkodin ohjaajalla. Yksi vastaajista toivoi, että edes yksi hoitajista olisi syntyjään saksankielinen, koska hän on huomannut sen olleen hyvä ja tehokas tapa saada lapsia käyttämään saksan kieltä arjen tilanteissa.

Hoidon ja koulutuksen arvostus näkyi monessa eri vastauksessa. Päiväkodilta toivottiin hyvää perushoitoa. Toiveena oli, että lapset saisivat myös jatkossa yhtä tasokasta hoitoa ja hienosti aktiviteetteja kuin tähänkin asti. Eräissä vastauksissa henkilöstöltä toivottiin paljon vuorovaikutusta lapsen kanssa ja vastaajan mukaan erityisesti laulamista saisi olla enemmän, koska hänen mukaansa lapset ovat oppineet kieltä helpoiten laulujen avulla. Päiväkodin opetustavan toivottiin olevan lasta kuunteleva ja kunnioittava, mutta samanaikaisesti sääntöjen noudattamiseen opettava. Eräissä vastauksissa korostettiin hyvien käytöstapojen sekä inhimillisyyden opettamista toista lasta kohtaan. Päiväkodilta toivottiin myös kielellistä kasvatusta saksan kieleen ja valmiuksia koulun aloittamiseen.

Muut tärkeät asiat olivat vastausten joukko, jolle ei löytynyt varsinaisia yhdistäviä tekijöitä. Eräs vastaaja kertoi olevansa hyvin tyytyväinen tämänhetkisen varhaiskasvatuksen tasoon. Toisessa vastauksessa mainittiin, että kädentaitoja tärkeämpiä ovat sosiaaliset valmiudet. Toiveena oli myös, että päiväkodin ryhmäkoko pysyisi ”tarvittavalla tasolla”, jotta päiväkotia säilyisi ja arvokasta kieliopetusta olisi myös jatkossa tarjolla.

Viimeisessä eli seitsemännessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin, suosittelevatko he Kigaa muille, ja jos, niin miksi. Kaikki seitsemän vastaajat suosittelevat Kigaa muille asiakkaille. Vastaukset jaoteltiin teemojen mukaisesti kieleen ja oppimiseen, päiväkodin viihtyvyyteen ja pienen ryhmän hyötyihin. Kieleen ja oppimiseen liittyvissä vastauksissa toistui lasten kielitaidon myönteisyys. Vastauksista kävi ilmi, että lapsen kielitaito on lyhyessä ajassa vahvistunut ja eräs lapsi käyttää saksan kieltä myös mielellään kotona. Toisen vastaajan mukaan kielen oppiminen leikin avulla on ”iso juttu”. Monien vastaajien mielestä kielen oppiminen päiväkodissa on hyvä alku kieliopintoihin ja kielen oppimisen mahdollisuus ennen kouluikää on kielikylvyyn hyvä puoli. Eräs vastaaja mainitsi, että lapsuudessa kielen oppimisen kyvyt ovat paremmat kuin aikuisena.

Päiväkodin viihtyvyyden maininneet vastaajat kuvailivat päiväkotia ihanaksi, rauhalliseksi, lempeäksi, kotoiseksi ja turvalliseksi. Yksi vastaajista kertoi kokevansa päiväkodin henkilökunnan erittäin miellyttäväksi. Toisen vastaajan mielestä hoitajat tuntevat lapset pienryhmissä ja lapset oppivat tuntemaan hoitajansa sekä muiden lasten vanhempia. Myös hoitajien vähäinen vaihtuvuus koettiin miellyttäväksi. Pienen ryhmän hyötyjä vastauksissaan korostaneet vastaajat olivat tyytyväisiä varhaiskasvatusryhmän pieneen kokoon. Vastaajien mielestä pienessä päiväkodissa lapsille on aikaa. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että Kigassa lasten kanssa touhutaan enemmän kuin missään kunnallisessa

päiväkodissa johtuen ryhmäkoosta. Eräs vastaaja mainitsi, että pienen ryhmän kanssa on mahdollisuus tehdä monipuolisesti ”erilaisia retkiä ym.” Vastauksissa mainittiin myös, että lapsen rohkeus kommunikoida kasvaa, ruoka on kunnallista päiväkotia parempaa ja oppimisen mahdollisuus suurempi pienryhmissä. Pienryhmillä vastaaja todennäköisesti tarkoitti päiväkodin pientä ryhmää.

5.2 Luonnostelu- ja kehittäelyvaihe

Opinnäytetyön luonnosteluvaihe alkoi opinnäytetyöntekijöiden ja Kigan henkilökunnan tapaamisen jälkeen. Luonnosteluvaiheeseen kuului erilaisten ideoiden miettiminen opinnäytetyöntekijöiden kesken ja niiden esittäminen sekä Kigan henkilökunnalle, että Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallitukselle. Luonnosteluvaiheessa tuotetta hahmotellaan. Raamit tuotteen alkuvaiheen hahmottelulle antaa tuotteen asiasisältö, arvot, asiantuntijatiedot, säädökset, sidosryhmät, periaatteet, asiakasprofiili (Jämsä ja Manninen 2001, 43).

Paras hyöty saavutetaan silloin, kun tuotteen suunnittelussa otetaan huomioon asiakasryhmän ominaisuudet, tarpeet ja kyvyt sekä palveluntuottajien ja tarjoajien näkemykset. Molempien osapuolten näkökohtien selvittämisen avulla voidaan luoda tuote, joka vastaa asiasisällöltään tarkoitustaan ja josta hyötyvät kaikki osapuolet. (Jämsä ja Manninen 2000, 44.) Suunnittelimme blogin informoivaksi ja rajasimme sen toimeksiantajan toiveiden mukaan sekä opinnäytetyön laajuuden näkökulmasta sopivaksi. Rajaamisessa auttoi vanhemmilta kyselytutkimuksen avulla kerätty tieto, jota hyödynnettiin soveltuvin osin blogisivuston rakentamisessa. Kigan ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen kanssa keskusteltiin syksyn 2017 aikana Kigan ja asiakasryhmän tarpeista. Päätettiin, että blogikirjoitukset kirjoitetaan suomen kielellä, koska tällä hetkellä enemmistö asiakkaista on suomenkielisiä perheitä. Blogikirjoitusten tekstien kirjoittajiksi valittiin opinnäytetyön tekijät. Saksankielisten päivitysten mahdollisuutta mietittiin. Tärkeämmäksi kuitenkin koettiin blogisivuston valmistuminen ja käynnistäminen sekä sisällön tuottaminen. Blogisivuston kääntäminen saksan kielelle jätettiin pois tuotteistamisprosessista, koska blogin perustamisprosessi oli jo itsessään laaja kokonaisuus.

Luonnosteluvaiheessa on hyvä havainnoida toimintaa ja tutustua toimintaympäristöön (Jämsä ja Manninen 2000, 45). Tutustuimme Kigan toimintaan ja lapsiin etukäteen. Kävimme päiväkodilla keskustelemassa Kigan henkilökunnan kanssa kahdesti ilman lasten läsnäoloa ja kerran tutustumassa lapsiin. Lapsille haluttiin käydä esittäytymässä ennen heidän valokuvaamistaan, koska haluttiin että he tunnistavat meidät. Kerroimme lapsille nimemme, ja että olemme syksyn ja talven aikana kuvaamaan heidän leikkejään Kigaan. Kerroimme, että he voivat kysyä halutessaan meiltä tai Kigan henkilökunnalta meihin liittyviä kysymyksiä. Lapsille kerrottiin, että kuvat tulevat esille Kigan verkkosivuille. Kerroimme lyhyesti, mikä verkkosivu on ja että lapset voivat tutustua siihen vanhempiensa kanssa. Kerroimme myös, että kuviin ei tarvitse osallistua, jos niin ei halua tehdä.

Toimintaympäristöön tutustuminen osoittautui hyväksi ideaksi, koska päiväkodin tilat nähtiin ja niiden sekä toimintatuokioiden kuvaamista voitiin suunnitella tarkemmin. Lasten välisiä vuorovaikutussuhteita havainnoimalla saatiin käsitys siitä, millaista arki on Kigassa. Saimme ideoita siihen, kuinka

arjen toimintoja kannattaa tuoda esille blogissa. Näiden havaintojen perusteella oli helppo kirjoittaa päiväkodin arjesta.

Tuotteen asiasisältöön ja tyyliin vaikuttavat organisaatio- ja yksikkökohtaiset säädökset, ohjeet, ja ohjeet (Jämsä ja Manninen 2000, 49). Tavoitteena tuotteistamisprosessissa oli, että blogi kuvastaa Kigan arvoja ja ei ole ristiriidassa yksikön toiminnan periaatteiden kanssa. Tehtävämme oli tutustua toiminta-ajatuksen ja arvoihin, jotta ne näkyvät valmiissa blogissa. Tutustuimme niihin keskustelemalla henkilökunnan kanssa ja lukemalla päiväkodin omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Tuotteen luonnosteluvaiheeseen kuuluu sidosryhmien ja niiden tarpeiden selvittäminen (Jämsä ja Manninen 2000, 48). Tässä opinnäytetyössä ei tarvinnut selvittää sidosryhmien tarpeita, koska tuotos tehtiin vain päiväkodin käyttöön eikä se vaatinut sidosryhmien tai moniammatillisen asiantuntijatiedon selvittämistä.

Luonnosteluvaihe sisältää rahoitusvaihtoehtoihin perehtymisen (Jämsä ja Manninen 2000, 51). Opinnäytetyöprosessin aikana kustannuksia syntyi eri osapuolille vähän, koska tuotos ja prosessi sijoittuivat suurimmaksi osaksi verkkoympäristöön. Vanhemmille jaetut kyselylomakkeet ja luvat olivat paperisia, mutta kustannukset eivät olleet niiden osalta suuria. Dokumentointiin käytetty välineistö oli käytössä ennen opinnäytetyön aloittamista, joten valokuvien ottaminen ja tietokoneen käyttäminen eivät aiheuttaneet lisäkustannuksia. Kigalle syntyy kustannuksia, jos se haluaa ostaa WordPress.com—sivustolta oman verkkotunnuksen.

Keskustelimme blogisivuston tekemisestä ja verkkomarkkinoinnista Savonia-ammattikorkeakoulun terveysalan lehtorin Aija Hietasen kanssa syyskuussa 2017. Hänellä on vahvaa osaamista sosiaalisesta mediasta ja muun muassa blogien perustamisesta (Hietanen s.a.). Hän ehdotti verkko-osoitteen ostamista, koska oman verkkosivun rekisteröimisellä Kiga saa käyttöönsä tiettyjä etuja. Eniten hyötyä Kigalle tulisi olemaan siitä, että sana "WordPress" poistuu verkko-osoitteesta ja verkkosivujen mainonta lakkaa. Oma verkkotunnus WordPress.com -sivuilla maksoi opinnäytetyön tekohetkellä neljä euroa kuukaudessa. Kuukausikohtainen kustannus on pieni nykyisen verkkosivun kustannuksiin verrattuna, joten oman verkkotunnuksen ostaminen olisi näiden tietojen mukaan kannattavaa.

Tuotteen luonnosteluvaihetta seuraa tuotteen kehittäminen, johon sisältyy varsinainen tuotteen tekemisvaihe. Tuotteen kehittämissä vaiheissa edetään valittujen ratkaisujen mukaan ja saadaan aikaan tuotteen mallikappale. (Jämsä ja Manninen 2000, 85.) Luonnosteluvaiheessa luotiin blogisivusto ja sen asetukset muokattiin Kigalle sopiviksi. Lisäksi mietittiin, millaisia asioita Kigan toiminnasta haluttiin tuoda esille ja laadittiin alustava suunnitelma projektin etenemisestä.

Kehittämissä vaiheissa blogisivuston suunnittelusta siirryttiin sisällön toteuttamiseen. Blogisivustolle lisättiin tietoa Kigasta ja laadittiin blogikirjoituksia. Blogin sisältöä kerättiin osallistamalla Kigan normaaliin arkeen kuuluviin tapahtumiin ja tuokioihin sekä kuvaamalla lasten toimintaa ja toimintaympäris-

töä. Kehittelyvaiheen aikana blogisivuston ulkonäköä ja sisältöä muokattiin useita kertoja uusien ideoiden mukaan. Luonnosteluvaiheessa vanhemmilta saatua palautetta hyödynnettiin blogin suunnittelun perustana. Tuotteen kehittelyvaihetta kuvataan alaluvuissa 5.2.1. ja 5.2.2.

5.2.1 Blogisivuston perustaminen ja sivuston pysyvän sisällön tuottaminen

Kigalle suunniteltu blogisivusto on kaksiosainen. Blogisivusto koostuu blogista ja muusta sivustosta, jolle sijoittuu blogin pysyvä sisältö. Blogisivuston pysyvällä sisällöllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä sellaista sisältöä, joka sijaitsee blogikirjoituksia sisältävän blogin ulkopuolella. Tavoitteena on, että asiakkaan on helppo löytää tietoa Kigan toiminnasta, päivähoitopaikan hakemisesta ja muista toimintaan liittyvistä asioista blogissa julkaistuista blogikirjoituksista ja muusta blogisivustosta. Blogisivuston pysyvä sisältö on jaoteltu tässä kappaleessa etusivun ulkonäköön, ylä- ja alalinkkeihin ja niiden sisältöihin sekä blogisivuston sivubanneriin.

Blogi perustettiin vuoden 2017 kesäkuussa WordPress.com—sivustolle. Sivuston ominaisuuksiin tutustuminen hyvissä ajoin koettiin tärkeäksi, koska se mahdollisti erilaisten ulkoasujen kokeilun sekä blogikirjoitusten laatimisen ja kuvien liittämisen harjoittelun ennen blogisivuston julkistamista. Blogisivuston suunnitteluun ja ideointiin käytettiin paljon aikaa, koska sivujen käytettävyys ja visuaalinen ilme olivat tärkeitä.

Blogisivustolla käytettiin ilmaista sivupohjaa, koska opinnäytetyön luonnosteluvaiheen aikana päiväkodin verkkosivuista vastuussa oleva taho harkitsi verkko-osoitteen ostamista. Blogisivuston ilmainen ulkoasupaketti vaikutti siihen, kuinka blogiin sisältyvät ominaisuudet muokkautuivat toimeksiantajan tarpeisiin. Valittu ulkoasu oli visuaaliselta ilmeeltään ja muokkausmahdollisuuksiltaan monipuolinen ja ainoa ilmainen ulkoasu, jonka fonttikoko oli sopivan kokoinen. Käytössä on enemmän sivupohjia ja blogisivuston muokkausmahdollisuudet ovat laajemmat, jos päiväkotia päätyy ostamaan oman verkko-osoitteen.

Blogin visuaalinen selkeys on tärkeää, koska selkeä ja avara sommittelu luo visuaalista silmäiltävyyttä. Muutama tehokas väri ja selkeä tekstityyppi takaavat siistin ulkoasun ja yhtenäiset fontit luovat sivuille rauhallisen informaatioympäristön, jonka takia sisältöä on miellyttävä lukea. (Nieminen 2003, 114.) Visuaalisessa blogissa värit ja kuvat sopivat blogin sisällön teemaan. Blogin ulkonäkö tulee suunnitella kohderyhmälle sopivaksi ja sivun omaperäisyys on tärkeää. Tiedon vastaanottajan arvomaailma on huomioitava verkkomainonnassa muotoilusta lähtien. (Nieminen 2003, 113-114.)

Blogin kehittelyvaiheessa huomioitiin Kigan blogin ulkonäköä koskevat toiveet. Blogisivuston selkeys ja käytettävyys olivat tärkeitä tekijöitä toimeksiantajalle. Sivujen käyttämisen toivottiin olevan helppoa ja vaivatonta sekä tiedon helposti löydettävissä ja selkeää. Blogisivuston pysyvä sisältö perustuu Kigan vanhoihin kotisivujen tietoihin, joita päivitettiin tuotteistamisprosessin alkuvaiheessa Kigan henkilökunnan kanssa. Kiga toivoi blogista värimaailmaltaan hillittyä ja neutraalia, mutta siinä sai esiintyä Saksan lipun värejä.

Blogisivuston yläpalkkikuvaan (kuva 1) lisättiin saksan lipun värit. Idea yläpalkkikuvasta tuli toiselta opinnäytetyön tekijöistä. Blogisivuston yläpalkkikuva toteutettiin yhdessä Kigan varhaiskasvatuksessa olevien lasten kanssa vuoden 2017 marraskuussa Kigan tiloissa. Askartelutuokioon osallistui viisi lasta isänpäiväaskartelupäivänä. Askartelutuokio oli lasten mielestä mieluinen ja heidän kertomansa mukaan parasta oli, kun varhaiskasvattaja sively pensselillä väriä käteen. Lapset pitivät taide- teoksestaan ja se oli seinällä vuoden 2018 maaliskuun alkuun asti.

KUVA 1. Blogisivuston ulkoasu (Kuopion saksalainen päiväkoti s.a.a).

Kigan etusivu (kuva 2) suunniteltiin ulkonäöltään ja sisällöltään selkeäksi. Etusivulle lisättiin perustietoa Kigasta ja sen toiminnasta. Etusivulle laitettiin selkeä kuva päiväkodista. Etusivun kuva on otettu suoraan päiväkodin verkkosivuilta, joten ennen kuvan käyttämistä varmistettiin, että kuvaa saa käyttää blogisivustolla. Kuvan ei tarvitse aina olla sama vaan sitä voidaan päivittää esimerkiksi eri vuodenaikojen mukaan.

KUVA 2. Kigan etusivu (Kuopion saksalainen päiväkoti s.a.a).

Blogin oikeaan reunaan sijoitettiin sivubanneri. Sivubannerin tieto näkyy jokaisen linkin takaa ja mahdollistaa päiväkodin perustietojen esillä olemisen koko sivuilla vierailun ajan. Sivubanneriin lisättiin etsintätyökalu, aiemmat blogipäivitykset ja niiden kuukausittaiset määrät, linkki päiväkodin Facebook-sivulle, yhteystiedot ja blogipäivityksissä käytetyt hashtagit eli aihetunnisteet, joiden avulla tiettyyn aihepiiriin kuuluvia blogipäivityksiä on helppo lukea. Sivubanneria on helppo muokata, joten Kiga voi päivittää sen sisältöä myöhemmin tarpeidensa mukaiseksi.

Blogisivustolle asetettiin seitsemän päälinkkiä. Päälinkit ovat nimeltään Blogi, Kuopion saksalainen päiväkotiki, Päiväkotipaikan hakeminen, Kannatusyhdistys, Toiminnan tukeminen, Muuta ja Työpaikat (kuva 3). Päälinkeistä viisi sijaitsee ylärivillä ja kaksi alarivillä. Päälinkit sisältävät tärkeää Kigaan liittyvää tietoa.

BLOGI KUOPION SAKSALAINEN PÄIVÄKOTI PÄIVÄKOTIPAIKAN HAKEMINEN KANNATUSYHDISTYS TOIMINNAN TUKEMINEN
MUUTA TYÖPAIKAT

KUVA 3. Blogisivuston valikko (Kuopion saksalainen päiväkotiki s.a.a).

Kolmen päälinkin alle sijoittui alalinkkejä (kuva 4), joiden sisältö liittyy ylälinkin sisältöön. Alalinkkien nimet ja sisällöt on esitelty jokaista päälinkkiä vastaavassa kappaleessa. Linkit esitellään seuraavissa kappaleissa vasemmalta oikealle ja yläriviltä alariville.

KUOPION SAKSALAINEN PÄIVÄKOTI	PÄIVÄKOTIPAIKAN HAKEMINEN	MUUTA
TIETOA PÄIVÄKODISTA	KUINKA HAEN	RUOKALISTA (MENÜ)
TOIMINTAPERIAATTEET	PÄIVÄHOITOPAIKKAA	TIEDOTTEET
VUODEN JUHLAT JA TAPAHTUMAT (FESTE-KALENDER)	LOMAKKEET JA PALVELUSETELI	LINKIT
PÄIVÄOHJELMA (TAGESSTRUKTUR)		

KUVA 4. Ylälinkkien alle sijoittuvat alalinkit.

Vasemmalta katsottuna ensimmäinen linkki on nimeltään Blogi. Sen takaa löytyy varsinainen blogi ja sinne julkaistavat blogipäivitykset, joiden avulla lasten päivän kulusta kerrotaan Kigassa varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille ja päiväkodin toimintaa tehdään ensisijaisesti tunnetuksi tuleville asiakkaille. Blogi-linkki sijoitettiin ensimmäiseksi linkiksi blogisivuston vasempaan laitaan, koska tärkeimmät linkit sijoitetaan yleensä näyttävästi. Ensimmäinen linkki vasemmalta on usein ensimmäinen kohta, johon vierailijan huomio kiinnittyy.

Toinen ylälinkki vasemmalla on nimeltään Kuopion saksalainen päiväkotiki. Tämän päälinkin alle sijoittuvat neljä alalinkkiä sisältävät tietoa päiväkodin toiminnasta ja toimintaperiaatteista. Kuopion

saksalainen päiväkotikielien alta löytyvät linkit ovat nimeltään Tietoa päiväkodista, Toimintaperiaatteet, Vuoden juhlat ja tapahtumat sekä Päiväohjelma.

Tietoa päiväkodista ja Toimintaperiaatteet -linkkien sisältö perustuu varhaiskasvatussuunnitelmaan ja päiväkodin omaan vasaan. Tietoa päiväkodista -linkki sisältää tietoa Kigan aukioloajoista, eri hoitomuodoista, päiväkodin henkilökunnasta, lasten ikään ja kieleen liittyvistä vaatimuksista, saksan kielen opetuksesta, hoitomaksusta ja kielillisestä sekä Kigan yhteistyökumppaneista ja varhaiskasvatuksen jälkeisistä saksan kielen opiskelumahdollisuuksista Kuopion alakouluissa. Sivun lopussa ovat Kigan yhteystiedot ja tieto siitä, että päiväkodin henkilökunta vastaa mielellään vanhempien kysymyksiin puhelimen tai sähköpostin välityksellä. Toimintaperiaatteet-linkissä on esitelty Kigan toiminnan tavoitteet ja miten lapset oppivat Kigassa saksan kieltä sekä millaisia saksalaisia perinteitä ja juhlia päiväkodissa vietetään. Juhlat ja tapahtumat -linkissä on esitelty päiväkodin vuosittaisia juhlia ja kerrottu niiden ajankohta kuukausi kerrallaan. Päiväohjelma-linkistä löytyy Kigan päiväohjelma lyhyesti esitettynä suomen ja saksan kielellä.

Kigan sivuille laitettiin lapsista ja lasten tekemistä taideteoksista otettuja kuvia. Kuvissa esiintyy lasten pahville painamia kädenkuvia, joissa toinen on Saksan lipun värinen ja toinen Suomen lipun värinen. Kuvat elävöittävät tekstin sanomaa ja herättävät lukijassa mielikuvia Kigan toiminnasta. Toimintaperiaatteista kertovalle sivulle lisätyt kolme kuvaa vahvistavat tekstin sanomaa. Ensimmäinen kuva on musiikkituokion aikana otettu kuva, jossa lapset pitelevät toisiaan kädestä kiinni. Tällä kuvalla halutaan vahvistaa mielikuvaa lasten keskinäisestä leikistä, yhteisistä toimintatuokioista ja suunnitelmallisesta toiminnasta. Toinen kuva on otettu askartelutuokion aikana, ja siinä kaksi lasta kastavat sormensa yhtä aikaa samassa sormiväriastiassa. Kuvan tarkoituksena on vahvistaa mielikuvaa askartelusta, motoristen taitojen harjoittamisesta ja ennen kaikkea hauskaa yhdessä tekemisestä. Kolmannessa kuvassa kaksi lasta leikkii legoilla. Tämän kuvan tarkoitus on herättää lukijassa mielikuvia lasten keskinäisestä, suunnitelmallisesta leikistä ja lasten mielenkiinnon kohteiden huomiomisesta. Kuvassa taustalla näkyy julisteita, jotka on sijoitettu lähes lattiatasoon. Tämä yksityiskohta esittelee blogisivuston lukijalle leikkitilojen lapsilähtöistä suunnittelua. Kuvissa ei esiinny lasten kasvoja.

Päiväkotipaikan hakeminen -päälinkin alle sijoittuu kaksi alalinkkiä, jotka ovat nimeltään, Kuinka haen päivähoitopaikkaa ja Lomakkeet ja palveluseteli. Kuinka haen päivähoitopaikkaa -linkki sisältää tietoa siitä, missä järjestyksessä päivähoitopaikan varaaminen tapahtuu. Toive selkeästi ohjeistuksesta tuli Kigan henkilökunnalta, joka on huomannut, että kaikille vanhemmille ei ole selvää, missä järjestyksessä hakuun liittyvät lomakkeet jätetään ja ilmoitukset tehdään. Lomakkeet ja palveluseteli -linkistä löytyy päiväkodin esite, ilmoittautumis- ja hoitosopimuslomakkeet Word- ja PDF-muodoissa sekä perustietoa palvelusetelistä ja linkki Kuopion kaupungin palvelusetelisivuille.

Käytimme päivähoitopaikan hakeminen -päälinkin alalinkkien sisällön elävöittämiseen kahta kuvaa. Ensimmäisessä kuvassa esiintyy kaksi Kigan varhaiskasvatuksessa mukana olevaa lasta. Kuva sijoitettiin, Kuinka haen päivähoitopaikkaa -sivulle. Kuva otettiin lasten ulkoleikkien aikana vuoden 2018 tammikuussa. Kuvassa lapset ovat juuri heittäneet ilmaan lunta ja laittaneet silmänsä kiinni. Lapsilla

oli hauskaa kuvaustilanteessa. Halusimme lisätä sivuille kuvan aidosta, lasten hauskanpidon esille tuovasta hetkestä. Kuvassa lasten kasvat peittyvät osittain lumen taakse, joten lapset eivät ole tunnistettavissa kuvista. Toinen kuva on Kigan virallinen logo, joka sijoitettiin lomakkeet ja palvelusetelit -sivulle.

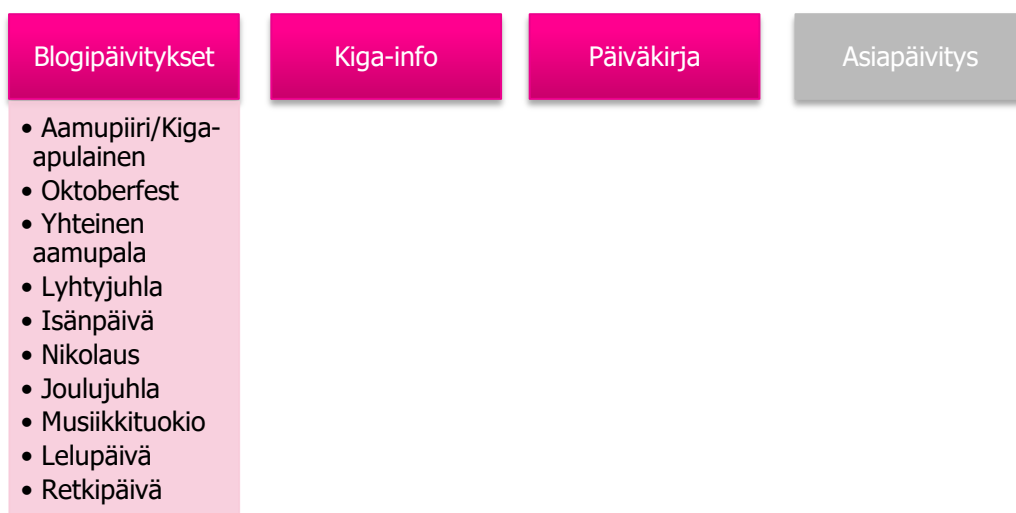
Kannatusyhdistys ja Toiminnan tukeminen -päällin linkit liittyvät Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen toimintaan. Ne asetettiin erillisiksi päällinkeiksi blogisivustolla kannatusyhdistyksen hallituksen toiveen mukaisesti. Kannatusyhdistys-linkistä löytyvät Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenten nimet, puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet. Toiminnan tukeminen -sivulle sijoitettiin perustietoa siitä, kuinka päiväkodin toimintaa voi tukea ja millaisia lahjoituksia päiväkotitoiminta ottaa vastaan.

Muuta-päällinkin alle sijoitettiin alalinkit nimeltään Tiedotteet ja Linkit. Tiedotteet-linkistä löytyvät Kigan tiedotteet, joita ei julkaista varsinaisen blogin puolella. Tiedotteet koskevat erityisesti Kigan varhaiskasvatuksessa olevia lapsia ja heidän vanhempiaan. Linkit-linkin taakse on koottu saksan kieleen, Kigan toimintaa ja yhteistyökumppaneihin liittyviä linkkejä.

Työpaikat-päällinissä on tietoa päiväkodin vapaista työpaikoista ja sijaisuuksista. Linkin takaa löytyy tietoa Kigan sijaisia koskevat kriteerit. Sivulla on myös tietoa siitä, kuinka sijaiseksi voi ilmoittautua.

5.2.2 Blogipäivitykset

Blogin sisällön tulee olla tarkoituksenmukaista ja tarkoin harkittua (Kortesuo ja Kurvinen 2011). Blogin päivitykset jaettiin kyselytutkimuksen vastausten perusteella neljään erilaiseen päivitystyyppiin, jotka ovat blogipäivitykset, Kiga-info, päiväkirja ja asiapäivitykset (kuvio 6). Tuotteistamisprosessista rajattiin pois kaksikielisyyttä ja ajankohtaisia aiheita käsittelevät asiapäivitykset, koska opinnäytetyön työ määrä kasvoi suureksi opinnäytetyön loppupuolelle. Blogipäivitystyyppiä esitellään tässä luvussa kuvan mukaisessa järjestyksessä, edeten vasemmalta oikealle. Asiapäivitystä ei esitellä.

KUVIO 6. Eri blogipäivitystyyppit.

Tuotteen tekstien tulee olla räätälöityjä asiakkaiden tarpeisiin (Vilka ja Airaksinen 2003, 51). Blogipäivitykset esittelevät lukijalle Kigan arkea ja Saksan kulttuuriin liittyviä juhlia. Blogipäivityksissä käsitellään erilaisten arjen juhlien ja tapahtumien tarkoitusta sekä historiaa ja kerrotaan, kuinka lapset ovat osallistuneet toimintaan ja millaisia ajatuksia se on heissä herättänyt. Blogipäivityksissä käytetyt kuvat ovat opinnäytetyön tekijöiden ottamia, ellei niitä koskevissa teksteissä muuta mainita. Blogin sisältöä ei ole välttämätöntä tukea visuaalisin keinoin, mutta oikeanlaisilla kuvilla voidaan lisätä blogin viihdyttävyyttä ja ymmärrettävyyttä (Nieminen 2003, 113). Kuvat otettiin 2017 syyskuun ja vuoden 2018 maaliskuun välillä.

Blogipäivitysten ajankohtiin vaikuttivat vahvasti Kuopion saksalaisen päiväkodin toimintakauden suunnitelma. Toimintakauden suunnitelmaan kuuluvat kiinteästi edellä mainitut saksalaiset perinteet ja juhlat. Perinteiden ja juhlien lopullinen ajankohta tarkentui kuukausittain, joten etenimme saksalaisten perinteiden ja juhlien dokumentoinnissa kuukausi kerrallaan päiväkodilta saamamme tiedon mukaisesti.

Tuotteen keskeisen ominaisuuden ollessa sen välittämä tieto laaditaan tuotteen asiasisällöstä jäsen-tely (Jämsä ja Manninen 2000, 54). Blogipäivityksistä laadittiin suunnitteluvaiheessa ja ennen kyselylomakkeiden vastausten saamista alustavat suunnitelmat. Suunnitelma tehtiin sen perusteella, mitä me opinnäytetyön tekijät pidimme Kigan toiminnassa mainitsemisen arvoisena ja uskoimme kiinnostavan sekä asiakkaina olevia perheitä, että potentiaalisia, uusia asiakkaita. Suunnittelussa hyödynnettiin myös kyselylomakkeista saatuja vastauksia. Kyselylomakkeen vastausten mukaan monet lasten vanhemmista halusivat esitellä blogissa samoja asioita, joita olimme blogia varten suunnitelleet. Joitain blogipäivityksiä ei voitu toteuttaa suunnitellusti (kuvio 7) johtuen yllättävistä tekijöistä. Kaikkien aiheiden dokumentoiminen ei ollut opinnäytetyön onnistumisen kannalta tärkeää. Suunnitelman tarkoitus oli tarjota jäsenitys tärkeistä aiheista, ja Kiga kirjoittaa myöhemmin blogipäivitykset niistä aiheista, joita ei voitu toteuttaa.

Kuukausi	Suunnitelma	Toteutunut
Syyskuu	Tervetuloa blogiin –päivitys, Aamupiiri/Kiga-apulainen	-
Lokakuu	Oktoberfest ja yhteinen aamupala	Tervetuloa blogiin -päivitys
Marraskuu	Lyhtyjuhla ja isänpäivä	Lyhtyjuhla ja isänpäiväkahvila
Joulukuu	Nikolaus ja joulujuhla	Joulujuhla
Tammikuu	Retkipäivä	Yhteinen aamupala
Helmikuu	Musiikkituokio, lelupäivä, karnevaali	Musiikkituokio, lelupäivä, karnevaali

KUVIO 7. Suunnitelma blogipäivityksistä.

Ensimmäinen blogipäivitys julkaistiin blogissa 25.10.2017, kun blogin pysyvä sisältö oli alustavasti valmis. Blogikirjoituksessa lukija toivotettiin tervetulleeksi Kigan blogiin ja siinä kerrottiin, että blogisivustolta löytyy lisätietoa päiväkodin toiminnasta. Päivityksessä myös kerrottiin, että blogia pyritään

muokkaamaan jatkuvasti toimivammaksi kokonaisuudeksi. Päivityksen yhteyteen liitettiin Kigan Oktoberfest-juhlien koristeista otettu kuva, josta välittyy juhlava tunnelma. Kuva on toisen opinnäytetyön tekijän ottama.

Ensimmäinen blogia varten dokumentoitu tapahtuma oli Lyhtyjuhlan eli Laternenfest, jota vietetään Kigassa joka syksynä. Lyhtyjuhlaa vietettiin 9.11.2017 Hapelähteen puistossa lyhtykulkueen merkeissä yhdessä Kalevalan koulun Saksan kielen luokan, opettajien ja lasten vanhempien kanssa. Blogipäivitys Lyhtyjuhlasta tehtiin 11.11.2017. Lyhtyjuhlaa vietetään Saksassa Pyhän Martin kunniaksi. Kigassa Lyhtyjuhla on yhteisöllisyyttä korostava ja perheiden osallisuutta tukeva juhla. Lyhtyjuhlaa koskeva blogipäivitys sisälsi lyhyen kuvauksen juhlasta saksassa ja Kigassa, lyhtykulkueesta sekä kuvia tapahtumapaikalta ja yhden kuvan lyhtyjen tekovaiheesta. Blogipäivitykseen lisättiin lyhtylaulu YouTube-sivuilta. Kuvat korostivat Lyhtyjuhlan yhteisöllistä luonnetta. Kuvissa ei esiinny lasten tai paikalla olleiden henkilöiden kasvoja. Tärkeää kuvissa on niistä huokuva yhteisöllinen tunnelma.

Toinen päivitys koski Isänpäiväkahvilaa (Vatertags-Café). Isänpäivää juhliittiin Kigassa 10.11.2017 ja blogipäivitys tehtiin 11.11.2017. Isänpäiväkahvila on Kigassa joka vuosi isänpäivän aikaan järjestettävä juhla, jonka valmistelut aloitetaan lasten kanssa lahjojen ja korttien suhteen hyvissä ajoin, ja kahvilassa tarjottavien leivonnaisten suhteen juhlapäivän aamuna. Kigassa lapset leipovat joka vuosi henkilökunnan kanssa kahvilaan kutsutuille isille ja isoisille jotain makeaa. Lapset saavat vaikuttaa siihen, mitä yhdessä leivotaan. Blogipäivityksessä kuvataan, kuinka lapset valmistautuivat päivän aikana isänpäiväkahvilaa varten leipomalla mustikka- ja omenapiirakat. Blogipäivityksessä kuvataan, kuinka saksan kieltä opetellaan muistelemalla piirakoiden tekemiseen liittyvien raaka-aineiden saksalaisista nimiä sekä numeroita saksaksi. Kuviksi valittiin kuvat, joissa lapset mittaavat aineksia piirakoihin, hymyilevät ja syövät isän kanssa aiemmin päivän aikana tekemiään piirakoita. Blogipäivitykseen lisättiin myös kuva isänpäivälahjasta ja -kortista, joka oli tehty Kigassa isänpäivää varten.

Kolmas blogipäivitys oli joulujuhla eli Weihnachtsfeier. Joulujuhlaa vietettiin Kigassa 13.12.2017 ja joulujuhlapäivitys blogiin tehtiin 22.12.2017. Joulujuhlasta kertovassa päivityksessä kuvattiin joulujuhlan etenemistä ja korostettiin joulujuhlan yhteisöllistä luonnetta. Kigassa joulujuhla on perheiden yhteinen juhla, johon kuuluu juhlaan kuuluvien esitysten lisäksi joulujuhlan jälkeinen yhdessä oleminen ja herkuttelu. Joulujuhlapäivityksen kuviksi valittiin sellaisia kuvia, joissa lapset seurasivat joulujuhlaa ja joissa näkyi joulujuhlan jälkeiset kahvi- ja herkkutarjoilut. Yhdessä toteutettu vuoden viimeinen juhla perinteineen tukee kasvatusyhteistyön syvenemistä.

Joulukuun 2017 ja tammikuun 2018 vaihe oli Kigassa kiireistä aikaa. Tammikuun kahden ensimmäisen viikon aikana päiväkodin henkilökunta suunnitteli alkuvuoden toimintaa yhdessä lasten kanssa. Palasimme heidän suosituksesta dokumentoimaan Kigan toimintaa tammikuun lopussa. Tammikuun lopulla linkki blogiin jaettiin lasten vanhemmille. Blogin linkki jaettiin vanhemmille, kun blogisivuston sisältöön ja ulkonäköön oltiin tyytyväisiä. Tähän asti blogisivuston sisältö oli vielä melko jäsentymätöntä.

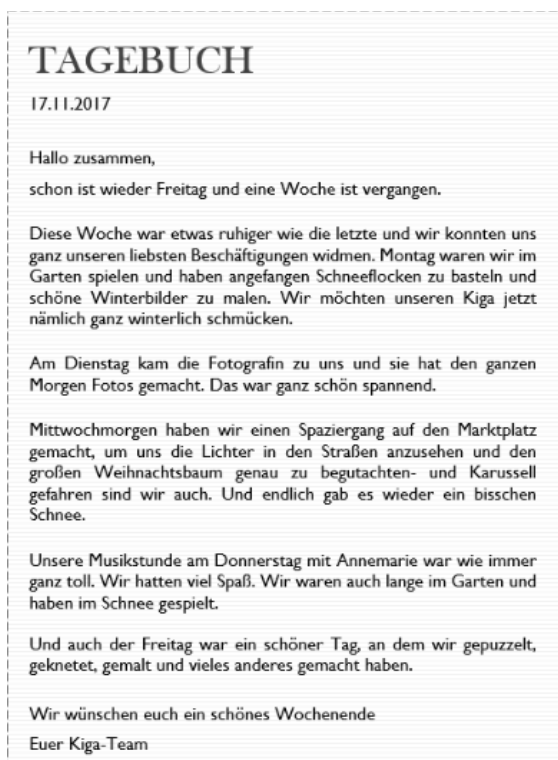
Vuoden 2018 ensimmäinen dokumentoitu tapahtuma oli Yhteinen aamupala eli gemeinsames Elternfrühstück 26.1.2018. Yhteistä aamupalaa koskeva blogipäivitys julkaistiin 27.2.2018. Yhteistä aamupalaa vietetään joka kuukauden viimeisenä perjantaina. Yhteistä aamupalaa nauttimaan olivat tervetulleita Kigan varhaiskasvatuksessa oleville lapsille tärkeät läheiset, kuten vanhemmat ja isovanhemmat. Yhteistä aamupalaa koskevassa päivityksessä kerrottiin, miten yhteisen aamupala eteni, millaista tarjottavaa vanhemmat ja päiväkotitoiminta oli varannut hetkeä varten ja mitä Kigassa ruokailun jälkeen tapahtui. Blogipäivitykseen valitsimme kuvia, joissa esiintyi tarjottavaa ruokaa, Kigan henkilökunta, lapset ja lasten läheiset ruokailivat ja lapset leikkivät yhteisen aamupalan jälkeen. Lasten leikkejä ei suunniteltu dokumentoitavan, vaan tarkoitus oli jäädä Kigaan ottamaan kuvia päiväkodin toimintaympäristöstä. Lasten leikit kuitenkin olivat niin mielenkiintoiset, että ne päättyivät blogipäivitykseen. Sisäleikkien jälkeen lapsia kuvattiin ulkona ja yhtä kuvaa käytettiin elävöittämään blogisivustoa.

Musiikkituokio (Musikstunde) dokumentoitiin 1.2.2018 ja päivitys julkaistiin blogissa 2.2.2018. Blogikirjoitus sisältää tietoa musiikkipedagogi Annemari Survosta ja musiikkituokion rakenteesta. Blogikirjoitukseen lisättiin lyhyt osio lasten ja Survon välisestä keskustelusta, jossa tuokioon osallistunut lapsi kysyi Survolta, oliko erään laulun hahmolla kylmä, kun sillä ei ollut takkia. Blogikirjoitukseen kuuluvat kuvat tekevät näkyväksi lasten toimintaa musiikkituokion aikana. Kuvissa esiintyvät lapset, Annemari Survo ja Survon käyttämät nuottikortit, joissa seikkailevat isä-, äiti- ja lapsikarhut. Kuvista välittyy lasten into ja ilo musiikin tahtiin ja eri tasoilla liikkumista kohtaan.

Lelupäiväpäivityksen (Spielzeugtag) kuvat saatiin Kigan henkilökunnalta sähköpostin välityksellä 2.2.2018 ja julkaistiin blogissa saman päivän aikana. Lelupäiväpäivityksen teksti on opinnäytetyön tekijöiden tuottamaa Kigan henkilökunnan kanssa käydyn keskustelun perusteella. Lelupäivä oli Kigassa kiireinen, koska samalle päivälle oli suunniteltu muutakin sisältöä, joten päiväkodin henkilökunnan mielestä oli parempi lähettää kuvat leluista sähköpostilla. Kigan henkilökunnan menettely oli mielestämme järkevä, erityisesti lasten leikkien sujuvuuden kannalta. Ulkopuolisten henkilöiden läsnäolo ja kuvien ottaminen voi muuttaa lasten leikin luonnetta. Meille opinnäytetyön tekijöille lasten leikin jatkuvuuden turvaaminen ja lasten mahdollisuus spontaaniin leikkiin ovat tärkeitä. Ajattelimme lasten pystyvän keskittymään leluilla leikkimiseen paremmin, kun emme olleet ulkopuolisina henkilöinä kuvaamassa heidän leikkejään.

Viimeinen blogipäivitys koski Kigassa vuosittain vietettävää karnevaalia (Karneval). Karnevaalia juhlittiin 28.2.2018 ja päivitys julkaistiin blogissa 20.3.2018. Tämän vuoden karnevaliteemaksi valikoitui safari, joka näkyi Kigassa lasten itse tekemissä karnevaaliasuissa ja taideteoksissa. Karnevaalia varten oli viritetty päiväkodin tiloihin koristeita ja serpentiiniä. Blogipäivityksessä tuodaan esille Kigan karnevaalin viettoa ja siihen kuuluvaa ohjelmaa, kuten karkinheittoa, piirileikkejä ja mukavaa vapaata yhteisleikkiä. Blogikirjoituksessa selitetään, kuinka lasten välisessä leikissä näkyi safariteema monella tavalla. Kuvista myös näkyy, kuinka lapset käyttävät serpentiiniä suunnitelmallisesti ja yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

Päiväkirja (kuva 5) on Kigan henkilökunnan kirjoittama, lasten vanhemmille osoitettu lyhyt viesti tärkeimmistä viikon tapahtumista Kigassa. Se sisältää lyhyen kuvauksen jokaisesta arkipäivästä ja joskus vanhemmat saavat sen mukana myös kuvia lapsista ja tietoa seuraavan viikon tapahtumista. Blogissa julkaistut päiväkirjat antavat Kigan nykyisille ja uusille asiakkaille tietoa siitä, mitä Kigassa on tapahtunut kuluneen viikon aikana.

KUVA 5. Esimerkki saksankielisestä päiväkirjasta.

Päiväkirjan teksti voi herättää lukijan mielenkiinnon Kigan toimintaa kohtaan ja kertoa, mitä Kigassa on viikon aikana tehty ja millaisia pedagogisia sisältöjä toimintaan on liittynyt. Päiväkirja kirjoitetaan Kigassa lähes joka viikko myös saksan kielellä. Päiväkirjapäivitykset löytyvät blogista kummallakin kielellä, koska tällöin myös saksan kieltä puhuvat asiakkaat voivat tutustua Kigan toimintaan. Päiväkirjaa ei julkaista, jos sitä ei ole ehditty kirjoittaa. Opinnäytetyön tuotteistamisprosessiin kuuluvat päiväkirjamerkinnot ja niihin liittyvät kuvat saatiin Kigalta sähköpostiin. Päiväkirjapäivitysten visuaalisesta ilmeestä vastasivat opinnäytetyön tekijät. Päiväkirjapäivityksiä tehtiin tuotteistamisprosessin aikana seitsemän, joista kahdesti päiväkirja oli kirjoitettu vain suomen kielellä.

Kiga-infolla tarkoitetaan kuukausikalenteria, jossa Kigan kuukauden tapahtumat on koottu yhdelle A4:lle (kuva 6). Kiga-info lähetetään Kigan henkilökunnan toimesta lasten vanhemmille sähköpostilla PDF-tiedostona edellisen kuun loppupuolella. Kigan varhaiskasvatuksessa olevilla lapsilla on mahdollisuus koristella Kiga-infoa haluamallaan kuvilla. Alkuperäistä kappaletta säilytetään Kigan ilmoitustaululla, jossa se on vanhempien ja lasten nähtävillä.

Kiga-Info 3/2018

Do/to 1.3.	9.00/ 13.30	Musikstunde	musiikintunti
Fr/pe 2.3.		Spielzeugtag	lelupäivä
Mi/ke 7.3.		Ausflugtag	retkipäivä
Do/to 8.3.	9.00/ 13.30	Musikstunde	musiikintunti
Mi/ke 14.3.		Ausflugtag	retkipäivä
Do/to 15.3.	9.00/ 13.30	Musikstunde	musiikintunti
Mi/ke 21.3.		Ausflugtag	retkipäivä
Do/to 22.3.	9.00/ 13.30	Musikstunde	musiikintunti
Fr/pe 23.3.	8.15	gemeinsames Frühstück	yhteinen aamupala
Mi/ke 28.3.		Ausflugtag	retkipäivä
Do/to 29.3.		Osterfeier	pääsiäisjuhla

KUVA 6. Maaliskuun 2018 Kiga-info (Hiltunen 2018-03-07).

Blogissa Kiga-info tekee Kigan kuukauden toimintaa näkyväksi nykyisille ja uusille asiakkaille. Koristeltu versio on PDF-versiota persoonallisempi, joten se valittiin blogiin. Kiga-info päivityksiä tehtiin tuotteistamisprosessin aikana viisi kertaa vuoden 2017 marraskuusta vuoden 2018 maaliskuuhun asti.

5.3 Viimeistelyvaihe

Viimeistelyvaiheessa tuotetta hienosäädetään ja tuotteeseen tehdään tarvittavia muutoksia. Viimeistelyvaiheen tarkoituksena on saada aikaan käyttövalmis tuote. (Jämsä ja Manninen 2001, 85.) Blogipäivitysten laatimisen jälkeen siirryttiin blogin viimeistelyvaiheeseen, jossa tuotetta muokataan asiakaspalautteen perusteella.

Tuotteen mallikappaletta voidaan tarvittaessa testata kohderyhmään kuuluvilla henkilöillä ja heiltä saadun palautteen avulla pyritään löytämään ratkaisut parannusta kaipaaviin kohtiin. Esitestaajina ja palautteen antajina voivat toimia esimerkiksi asiakkaat tai toimeksiantaja. (Jämsä ja Manninen 2001, 80-81). Blogin viimeistelyvaiheeseen kuului palautteiden kerääminen loppukyselyllä (liite 4) vanhemmilta ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallitukselta. Loppukyselyn avulla haluttiin selvittää sivuston käytettävyyttä ja toimivuutta. Palautetta toivottiin erityisesti blogin selkeydestä ja käytettävyydestä. Lisäksi toivottiin palautetta siitä, näyttääkö blogi Kigalta.

Loppukyselyitä tulostettiin kymmenen kappaletta ja ne jaettiin viikolla yhdeksän perjantaina hoidossa olleiden lasten vanhemmille. Tarkoituksena oli saada tietoa vain osalta vanhemmista. Lapsia oli Kigassa kyselyn jakohetkellä yhdeksän. Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n

hallituksen toivottiin palautetta sähköpostin välityksellä. Sähköpostiviestin liitteeksi laitettiin palautekyselylomake. Hirsjärvi ym. (2014, 195) mainitsivat, että joskus kyselytutkimuksen kato, eli vastamattomuus, nousee suureksi. Näin kävi loppukyselyn kohdalla, kun lasten vanhemmilta Kigalle palautui yksi vastaus. Olimme kuitenkin pyytäneet myös Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen palautetta sivuista, joten vanhempien palaute ei jäänyt ainoaksi palautteeksi. Käsittelemme vanhemmalta tullutta palautetta ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallitukselta tullutta palautetta limittäin johtuen vähäisestä aineiston määrästä.

Loppukyselyssä pyydettiin palautetta sivuston (ilman blogia), blogin (ilman sivustoa) ja koko sivuston (sivusto ja blogi yhdessä) selkeydestä ja käytettävyydestä. Loppukyselyssä haluttiin tietää, näyttävätkö eri sivun osat erikseen ja yhdessä Kigalta. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaa-muotoista palautetta. Kyselyyn vastannut vanhempi vastasi, että sivu on oikein selkeä ja sen käytettävyys on hyvä. Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen palautteen mukaan sivu on selkeä ja helposti käytettävä, koska tieto on helposti löydettävissä. Vastauksessa kerrottiin, että sivusto ulkonäkö on selkeä ja verkkosivun selaus on ”tavanomaista nettiselausta”, joka ei vaadi opetusta. Sivusto sai erityistä kiitosta haku-toiminnosta, joka toimi erityisen hyvin. Häiritsevää sivulla olivat vastaajan mielestä mainokset.

Toisessa kohdassa kyselyssä kysyttiin blogin käytettävyyttä ja selkeyttä. Vanhemman mukaan blogi on oikein selkeä. Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen mukaan blogi sisältää kaiken tarvittavan tiedon. Blogi on vastaajan mukaan muuten selkeä, mutta vastauksessa todettiin, että ”pitkula muoto” vaatii totuttelemista. Vastauksessa mainittiin, että Tagebuchin voisi nostaa blogisivustolle omaan valikkoon, koska se on työntekijöiden työstämää sisältöä päiväkodin arjesta. Keskustelemme vielä aiheesta tapaamisessamme päiväkodin henkilökunnan kanssa, kun opastamme heitä blogin käytössä, ja blogisivustolle voidaan tehdä muutos.

Viimeisessä kysymyksessä pyydettiin palautetta koko blogisivustosta. Vanhemman mielestä blogisivusto ”antaa todella hyvin informaatiota” Kigasta ja madalta hänen mielestään kynnystä ottaa yhteyttä tilanteissa, joissa on pelko kielimuurista. Vastaajan mielestä blogisivusto esittelee hyvin päiväkodin tapoja, ja ”korostaa sopivasti päiväkodin eroja muihin päiväkoteihin”. Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen vastauksessa kerrottiin, että blogisivuston ilme on nykyaikainen ja sisältö on päivittyvää. Vastauksen mukaan päiväohjelman selvä näkyvyys koettiin hyväksi. Vastauksessa todettiin, että blogisivusto näyttää Kigalta, ja logon toistuminen sivulla on hyvä asia. Myös saksankieliset tekstit suomenkielisten tekstien vieressä ovat Kigan tyyliä valintoja.

Vastauksessa muistutettiin, että mainokset täytyy saada sivustolta pois. Vastauksessa luki myös, että saksan- tai englanninkielinen osuus olisi hyvä lisä blogisivustolle. Saksan kieli esiintyy osassa linkeissä, ja vastauksessa toivottiin loppuihin linkkeihin saksankielisiä sanoja. Sivuston kääntäminen saksan kielelle rajattiin pois opinnäytetyöstä aiemmin, mutta sivujen kääntämisestä voidaan keskustella Kigan henkilökunnan kanssa, kun heitä ohjeistetaan käyttämään blogisivustoa. Laadimme tapaamista varten listan kehityskohteista, johon kuuluvat myös linkkien saksan kielen sanat. Näin voidaan varmistaa, että kaikki ehdotetut kehityskohteet tulevat korjattua.

Tuotteistamisprosessin viimeistelyvaiheessa suunnitellaan tuotteen markkinointia ja jakelua (Jämsä ja Manninen 2001, 85). Viimeistelyvaiheessa blogisivuston käyttö siirtyy Kuopion saksalaisen päiväkodin henkilökunnalle. Henkilökuntaa ohjeistetaan käyttämään blogisivustoa huhtikuun alussa, jonka jälkeen vastuu sivujen ylläpidosta siirtyi heille. Blogin päivittämisestä vastaa opinnäytetyöprosessin jälkeen Kigan henkilökunta. Työntekijöiden suomen kielen taidot ovat vaihtelevat. Jokainen työntekijä päivittää blogia oman osaamisensa mukaisesti ja kaikki tekevät yhteistyötä, jotta sovitut päivitykset saadaan tehtyä. Blogia on tarkoitus päivittää kerran 1-2 viikossa, kiireisinä aikoina vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. On ymmärrettävää, että kiireiden takia blogin päivittäminen viivästyy toisinaan. Esimerkiksi päiväkirja-päivitys on helppo laatia viikoittain ja sen yhteyteen liittää muutama kuva viikon varrelta.

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisyys ja luottamuksellisuus ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja ammattikäytänteitä. Ammattieettiset periaatteet kuvastavat niitä arvoja, joita sosiaalialalla halutaan ylläpitää. Ammatillinen toimiminen vaatii työntekijältä kypsyttä, harkintakykyä ja erityisesti tietämystä ammattieettisyydestä. Sosiaalialan ammattilaiset kohtaavat erilaisia ja haasteellisia tilanteita, eikä kaikkiin tilanteisiin ole olemassa valmiita vastauksia, koska jokainen kohtaaminen on ainutlaatuinen. Ammattieettiset periaatteet ja lainsäädäntö antavat kuitenkin raamit luotettavuudelle ja ammattieettiselle toiminnalle. (Talentia 2017, 7.)

Huomioimme ammattieettisyyden kaikessa toiminnassamme ja opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa. Työssä on hyvä olla tietoinen omista arvoista ja tavoitteistaan, minkä lisäksi omia arvoja ja eettistä toimintaa on reflektoitava usein. Työntekijän on pystyttävä arvioimaan omaa ammatillista toimintaansa realistisesti ja kehittymään ammatissaan. (Talentia 2017, 25.) Toinen meistä opinnäytetyön tekijöistä on Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksessa. Hän jäväsi itsensä eli ei vastannut kyselyihin ja pyrki suhtautumaan objektiivisesti tuotteistamisprosessiin. Toisaalta ammatilliseen toimintaan, ratkaisuihin ja päätösten tekemiseen vaikuttavat aina myös työntekijän tunteet, elämäkokemukset ja ammatillinen kokemus (Talentia 2017, 7). Henkilökohtainen asiantuntemus ja kokemus antoivat syvempää tietopohjaa Kigan varhaiskasvatuksen arvoista ja toiminnasta. Näistä tiedoista oli hyötyä tuotteistamisprosessin eri vaiheissa, kuten blogin sisällön suunnittelussa ja tuotteen ideoinnissa. Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina ymmärsimme reflektiivisyyden olevan tärkeä osa koko opinnäytetyö- ja tuotteistamisprosessia. Tuimme toisiamme reflektiivisyyden toteutumisessa.

Salassapitovelvoite on olennainen osa luotettavuutta. Salassa pidettäviä tietoja ja asiakirjoja ei saa ilman asianomaisen suostumusta luovuttaa ulkopuolisille. Ammattihenkilöitä sitoo myös vaitiolovelvollisuus, eli salassa pidettäviä tietoja ei saa jakaa eteenpäin työsuhteen päätyttyä. (Talentia 2017, 38.) Kyselyissä ei kysytty vanhempien nimiä tai muita henkilökohtaisia tietoja, koska niitä ei nähty tarpeelliseksi tiedonkeruun näkökulmasta. Kyselyissä ei myöskään pyydetty vastaajia erittelemään sitä, kumpi vanhemmista kyselyyn vastasi, koska merkittäväksi nähtiin vastauksen sisältö itsessään. Vastausten analysoinnissa huolehdimme siitä, että vastaaja ei ole tunnistettavissa tekstin perusteella. Vastauslomakkeita säilytettiin paikassa, jossa niihin ei ollut pääsyä ulkopuolisilla henkilöillä ja palautelomakkeet hävitettiin opinnäytetyön päätteeksi.

Opinnäytetyössämme tarvittiin kuvaus- ja kuvien julkaisuluvat hoidossa olevien lasten vanhemmilta. Lisäksi tarvittiin vanhemmilta luvat hyödyntää kyselylomakkeiden vastauksia sekä lasten kuvia ja taideteoksia blogisivuston sisällön luomisessa ja opinnäytetyön esityksessä. Blogisivuston laatimisessa ja opinnäytetyön raportin työstämisessä toimimme vanhempien kuvauslupien mukaisesti. Tunnistettavia kasvokuvia käytettiin blogissa harkiten. Kuvaus- ja kuvien julkaisulupalomakkeista oli mielestämme tärkeää tehdä selkeät ja strukturoidut, jotta ne eivät jätä vastaajalle tulkinnanvaraa. Laadimme itse lupalomakkeet, jotka olivat helposti käytettäviä ja ymmärrettäviä.

Kuvia säilytettiin niitä varten varatulla muistitikulla, eikä kuvien säilyttämisessä hyödynnetty pilvipalveluita, jotka ovat alttiita hakkeroinnille. Kuvat luovutettiin opinnäytetyöprosessin jälkeen Kigalle. Kigan henkilökunta ja lapset sekä vanhemmat voivat tutustua kuviin yhdessä. Kuvia voidaan käyttää Kigan työntekijöiden toimesta Kigan kuvauslupien mukaisesti. Kuvia voidaan Kigassa hyödyntää esimerkiksi kasvunkansioiden tekemisessä ja osana laajempaa pedagogista dokumentointia.

Huomioimme, että blogissa julkaistu sisältö ei ole ristiriidassa päiväkodin henkilökunnan ja Kuopion saksalaisen päiväkodin kannatusyhdistys ry:n hallituksen arvojen ja toiveiden kanssa. Suhtauduimme kunnioittavasti päiväkodin työntekijöiden, lasten vanhempien ja lasten mielipiteisiin ja ajatuksiin. Kuuntelimme ja kirjasimme ylös lasten ajatuksia päiväkodin arjesta ja toiminnasta mahdollisimman tarkasti sellaisina, kuin he ovat ne sanoneet ja tarkoittaneet. Huolehdimme omalla toiminnallamme siitä, että lapsilla on turvallinen olo opinnäytetyön tiedonkeruu- ja dokumentointivaiheissa. Edistimme omalla toiminnallamme mahdollisuuksien mukaan lasten osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden toteutumista.

Vaikka kuvausluvat oli aiemmin pyydetty huoltajilta, myös lapsilta pyydettiin kuvauspäivinä lupa kuvien ottamiseen. Kerroimme kuvaustilanteen alussa lapsille, että he voivat kertoa meille, jos he eivät halua osallistua kuviin. Seurasimme, kuinka lapset reagoivat kuvaamiseen, ja tarkkailimme lasten kehollisia viestejä siitä, haluavatko he tulla kuvatuksi. Haasteena oli kuvata lapsia niin, että kaikki lapset tulivat huomioituksi yhtäläisesti. Huomasimme, että osa lapsista hakeutui useammin kameran eteen kuin toiset, ja he olivat selvästi kiinnostuneempia heistä otetuista kuvista ja kuvaamisprosessista kuin toiset lapset. Keskityimme usein aluksi näiden lasten kuvaamiseen, minkä seurauksena osa lapsista hakeutui omatoimisesti kameran kuvattavaksi. Näytimme lapsille heistä otettuja kuvia heidän niin halutessaan ja keskustelimme heidän kanssaan niiden sisällöstä myönteiseen sävyyn. Näin myös lapset saivat tietää konkreettisesti sen, millaisia kuvia heistä otettiin ja miltä kuvat näyttivät kameran toiselta puolelta. Kysyimme lapsilta heidän ajatuksistaan kuvaushetkellä, eli esimerkiksi, mitä he ajattelivat, mitä he tekivät ja mikä oli heidän toimintansa tarkoitus. Kysymällä saimme käsityksen lapsen ajatusmaailmasta, ja saimme osan siitä kerrottua blogikirjoituksissa.

Kiinnitimme erityisesti huomiota opinnäytetyön lähteiden valinnassa kriittisyyteen ja lähteiden monipuolisuuteen. Lähteinä hyödynsimme mahdollisimman ajankohtaista kotimaista ja kansainvälistä lähdekirjallisuutta. Lähteinä käytimme tieteellisiä artikkeleita, monipuolisesti opinnäytetyön teoriapohjaa käsittelevää lähdekirjallisuutta ja varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja. Verkkolähteitä käytettiin harkitusti ja niiden sisältämä tieto on peräisin luotettavista lähteistä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli perustaa Kigalle blogi, jonka tarkoitus oli yhtenäistää päiväkodin ja lasten huoltajien käyttämät viestintäkanavat ja lisätä päiväkodin tunnettuutta. Blogin oli tarkoitus olla käytettävyydeltään ja luettavuudeltaan selkeä. Loppukyselyä koskevien palautteiden mukaan saavutimme tavoitteemme, eli perustimme selkeän ja käytettävyydeltään hyvän blogin, joka näyttää Kigalta. Opinnäytetyömme antoi toimeksiantajalle työvälineen, jonka avulla pedagogista dokumentointia voidaan toteuttaa ja tuoda esille lasten kasvamisprosesseja. Työvälineenä blogia voidaan hyödyntää kasvatusyhteistyön tukijana ja viestintäkanavana sekä päiväkodin tunnettuuden lisäämisessä. Blogin käyttö mahdollistaa myöhemmin työn kehittämisen dokumentoidun sisällön pohjalta.

Opinnäytetyöprosessin aikana meidän opinnäytetyön tekijöiden ei ollut mahdollista tutustua lapsiin niin hyvin, että olisimme voineet toteuttaa pedagogista dokumentointia tavalla, jolla sitä on tarkoitus toteuttaa. Kigan varhaiskasvattajat ovat lasten varhaiskasvatuksen arjessa läsnä meitä opinnäytetyöntekijöitä enemmän ja tuntevat lapset meitä paremmin. Siksi tuotimme dokumentteja, joita voidaan myöhemmin käyttää hyödyksi pedagogisessa dokumentoinnissa. Blogin hyödyntäminen työvälineenä vaatii henkilökunnalta avointa ja keskustelevaa työilmapiiriä. Blogi myös haastaa henkilökuntaa, koska uuden työvälineen käyttöönotto vie toisilta enemmän aikaa kuin toisilta ja voi alkuun olla haastavaa. Toivomme, että henkilökunta löytää oman tapansa dokumentoida lasten kasvua ja kehitystä sekä hyödyntää perustamaamme blogia pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä. Olemme sitoutuneet alkuun ohjaamaan tarvittaessa henkilökuntaa blogin päivittämisessä

Yhteiskunnallisesti on tärkeää tuoda esille, millaista varhaiskasvatusta huoltajat lapsilleen toivovat. Kyselyssämme huoltajat pitivät pientä varhaiskasvatusryhmää ja yhteisöllisyyttä myönteisenä asiana lapsen kasvuun ja kehitykselle. Blogi mahdollistaa varhaiskasvatuksen avoimen, havainnollistavan ja pedagogisen toiminnan sisällön esille tuomisen. Blogin avulla huoltajat ja lapset voivat yhdessä tutustua varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan sisältöihin. Vanhemmille on tärkeää, että heillä on riittävästi tietoa varhaiskasvatuksen tarjoajien palveluiden sisällöstä, koska riittävän tiedon avulla heillä on mahdollisuus vertailla palveluja ja valita niistä heille sopivin. Lasten ja vanhempien tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisääntyy jatkuvasti. Se on iso osa arkea ja varhaiskasvattajien sekä vanhempien välistä vuorovaikutusta. Nykyään vanhemmat etsivät luontevasti tietoa verkosta ja blogi viestintäkanavana ja tiedon tarjoajana vastaa tähän tarpeeseen.

Blogeja varhaiskasvatusta tarjoavien palveluntuottajien käytössä on jo useita. Kuopion alueella blogeja on kuitenkin käytössä vain muutamilla palveluntuottajilla. Toivomme, että opinnäytetyömme seurauksena Kuopion alueen muutkin varhaiskasvatusta tarjoavat palvelun tuottajat näkevät blogin käytön mahdollisuudet ja hyödyt varhaiskasvatuksen työvälineenä. Opinnäytetyöstämme voi olla tulevaisuudessa hyötyä Kuopion saksalaiselle päiväkodille, varhaiskasvatuksen ammattilaisille, kielistä ja dokumentoinnista kiinnostuneille opiskelijoille sekä kaksi- ja monikielisille perheille sekä vieraskielisestä varhaiskasvatuksesta kiinnostuneille perheille.

Opinnäytetyömme tuo tietoa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, koska opinnäytetyömme kirjallisessa osuudessa tarkastelimme osallisuuden, kasvatusyhteistyön ja pedagogisen dokumentoinnin aiheita ja niiden muodostumista kokonaisuudeksi. Opinnäytetyömme antaa käytännön ideoita blogin perustamiseen ja visuaalisen blogin hyödyntämiseen toiminnan esille tuomisessa sekä pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä. Tulemme myös tarvitsemaan työelämässä ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa tietoisuutta eri kulttuureista ja kielistä sekä niiden vaikutuksista perheiden elämään ja palvelutarpeisiin. Ymmärryksemme kielen merkityksellisyydestä osana lapsen kokonaiskehitystä ja osallisuuden toteutumista kehittyi opinnäytetyöprosessin aikana.

Opinnäytetyössä kehitimme pedagogisen dokumentoinnin työvälineen. Jatkokehityskohteena voisi olla vanhempien ottaminen mukaan osaksi pedagogista dokumentointia ja toiminnan suunnittelua. Lapset ja vanhemmat voisivat myös yhdessä keksiä aiheita ja tuottaa sisältöä blogiin varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa ja osallistua näin toiminnan ja pedagogisen dokumentoinnin kehittämiseen. Vanhempien asiantuntijuus lastensa kohdalla kannattaa hyödyntää, koska heillä on varhaiskasvatuksen henkilökuntaa laajempi tietämys lapsen arjesta. Varhaiskasvatuksessa olisi mukava nähdä enemmän yhteisiä projekteja ja yhteisöllisyyttä. Yhteisille tapaamisille voisi asettaa pedagogisia tavoitteita ja dokumentoida, mitä eri osapuolet ovat oppineet. Mielenkiintoinen jatkokehitysaihe olisi myös tutkia pedagogista dokumentointia ja lasten osallisuuden toteutumista siinä Shierin osallisuuden tasomallin avulla.

Opinnäytetyöprosessin aikana lapset olivat selvästi kiinnostuneita kamerasta ja heistä otetuista kuvista. Mielenkiintoinen opinnäytetyön jatkoaihe olisi mediakasvatus ja esimerkiksi lapset blogin sisällön tuottajina. Tutustuessamme osallisuuden pedagogiikkaan sekä lasten ja aikuisten valtasuhteeseen, ymmärsimme kuinka vahvasti tämä valtasuhde vaikuttaa kaikkeen varhaiskasvatuksen toimintaan. Aikuinen määrittää usein rajat, joissa lapsen osallisuus voi toteutua, miten dokumentoidaan ja missä määrin lapsella on vapaus tuottaa täysin omanlaistaan sisältöä. Olisi mielenkiintoista nähdä, millaisen blogin lapset toteuttaisivat ja millaisia asioita he toisivat esiin arjestaan, jos heille antaisi vapaat kädet sisällön tuottamiseen.

Olemme kumpikin kehittyneet opinnäytetyön myötä tiedonhankkijoina sekä tutkimuksen suunnittelijoina ja toteuttajina. Lisäksi olemme oppineet paljon tutkimusmenetelmistä ja kyselyjen toteuttamisesta. Tuotteistamisprosessi kehitti projektityöskentelyn taitojamme. Tulevina sosionomeina tulemme tarvitsemaan samaa pitkäjänteisyyttä ja luovuutta, jota tämä opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan on meiltä vaatinut. Yhteistyötaitomme ja ammatillisuutemme kehittyivät pohtiessamme omia arvojamme ja sosiaalialan eettisiä arvoja opinnäytetyöprosessin aikana. Opimme paljon pedagogisen dokumentoinnin prosessista ja siitä, kuinka paljon aikaa ja suunnittelua huolellinen pedagoginen dokumentointi vaatii sekä millaisia elementtejä siihen sisältyy. Lähtökohtaisesti pedagoginen dokumentointi kuulostaa yksinkertaiselta, mutta se osoittautui monisäikeiseksi ja kokonaisvaltaiseksi prosessiksi, joka antaa paljon kaikille prosessin osallisille. Taitomme havaita pedagogisen dokumentoinnin mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa ovat kehittyneet.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AHONEN, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-Kustannus.

AHTELA, Leena 2017. Päiväkodin elämää [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-01-05.] Saatavissa: <http://paivakodinelamaa.fi/>

ALA-VÄHÄLÄ, Timo, KANGASVIERI, Teija, MIETTINEN, Elisa, PALVIAINEN, Hannele ja SAARINEN, Taina 2012. Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa: kuntatason tarkastelu [verkkojulkaisu]. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. [Viitattu 2018-02-10.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40412/Selvitys%20kotimaisten%20kielten%20verkko.pdf?sequence=1>

ARNSTEIN, Sherry 1969. Ladder Of Citizen Participation. Journal of the American Planning Association [digilehti] 35: 4, 216–224. [Viitattu 2018-02-12.] Saatavissa: <http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%201969.pdf>

ASETUS LAPSEN OIKEUKSIA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA SEKÄ YLEISSOPIMUKSEN ERÄIDEN MÄÄRÄYSTEN HYVÄKSYMISESTÄ ANNETUN LAIN VOIMAANTULOSTA 60/1991. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-24.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

CHICKEN, Sarah 2014. Words are bandied about but what do they mean? An exploration of the meaning of the pedagogical term "project" in historical and contemporary contexts [verkkodokumentti]. University of the West of England, Bristol. Faculty of Arts, Creative Industries and Education. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: http://eprints.uwe.ac.uk/25190/1/Sarah_Chicken_PHD.pdf

DAHLBERG, Gunilla, MOSS, Peter ja PENCE, Alan 2013. Beyond Quality in Early Childhood Education and Care. Languages Of Evaluation. Abingdon: Routledge.

ELOMAA, Marjatta 2007. Suomen ensimmäiset kielikylpyläiset äidinkielen tarinoiden kirjoittajina. Teoksessa: BJÖRKLUN, Siv, MÅRD-MIETTINEN, Karita ja TURPEINEN, Hanna (toim.) Kielikylpykirja-Språkbadsboken. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, 86–94.

EMILSON, Anette ja PRAMLING-SAMUELSSON, Ingrid 2014. Documentation and communication in Swedish preschools. Early years 34/2014, 175–187.

EUROOPAN UNIONI s.a. Monikielisyys [verkkojulkaisu]. Euroopan Unioni. [Viitattu 2018-11-11.] Saatavissa: https://europa.eu/european-union/topics/multilingualism_fi

HAKAMO, Maija-Leena 2011. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Lasten keskus.

HAKKARAINEN, Pentti 2008. Lähikehityksen vyöhyke. Teoksessa: HELENIUS, Aili ja KORHONEN, Riitta (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja kehitykseen, 45–68.

HALLINTOLAKI. 6.6.2003/434. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

HART, Roger 1992 Children's participation: From Tokenism to Citizenship [verkkodokumentti]. UNICEF International Child Development Centre. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

HASSINEN, Sirje 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Finn Lectura.

HARJU-LUUKKAINEN, Heidi 2010. Sukellus kielikylpyyn. Perustietoa vanhemmille kielikylvystä [verkkodokumentti]. [Viitattu 2018-01-10.] Saatavissa: https://dokupdf.com/download/sukellus-kielikylpyyn-perustietoa-vanhemmille-kielikylvyst-_5a3ab643d64ab2a614ebeatfb_pdf

HELENIUS, Aili 2008. Mitä pedagogisella prosessilla tarkoitetaan. Julkaisussa: HELENIUS, Aili ja KORHONEN, Riitta (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 52–66.

HIETANEN, Aija s.a. Verkko-opetus ja sosiaalinen media [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-01-08.] Saatavissa: <https://ajjancv.wordpress.com/osaamiseni/henkiloston-kehittaminen/>

- HILTUNEN, Pauliina 2018-03-07. Maaliskuun 2018 Kiga-info [digikuva].
- HILTUNEN, Pauliina 2018-02-12. Varhaiskasvattaja. [Haastattelu.] Kuopio: Kuopion saksalainen päiväkot.
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Sirkka ja SAJAVAARA, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Tammi.
- HOLKERI-RINKINEN, Liisa 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Diskurssianalyttinen tutkimus päiväkodin arjesta. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Akateeminen väitöskirja. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66472/978-951-44-7692-1.pdf?sequence=1>
- IHATSU, Katja 2015. 2015-10-14. Linjaus: Turun päiväkotien täytyy pitää blogia [digilehti]. Turun Sanomat. [Viitattu 2017-12-08.] Saatavissa: <http://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/821713/Linjaus+Turun+paivakotien+taytyy+pitaa+blogia>
- JHL 2016. Varhaiskasvatusalan ammattilaisen opas [verkkodokumentti]. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL. [Viitattu 2018-01-12.] Saatavissa: https://jhl250-fi-bin.directo.fi/@Bin/91f45be0e352b7538c988e845b670a6f/1521303536/application/pdf/1061656/varhaiskasvatusalan_ammattilaisen_opas_jhl.pdf
- JÄMSÄ, Kaisa ja MANNINEN, Elsa 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa.
- JÄRVINEN, Heini-Marja 2014. Katsaus kielenoppimisen teorioihin. Julkaisussa: PIETILÄ, Päivi ja LINTUNEN, Pekka (toim.) Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus Oy. 68–88.
- JÄRVINEN, Kirsi ja MIKKOLA, Petteri 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto Oy.
- KAARTINEN, Heidi 2017. Osallisuus - aineetonta energiaa [verkkojulkaisu]. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos THL. [Viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: <https://blogi.thl.fi/osallisuus-aineetonta-energia/>
- KALLIALA, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa. Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Gaudeamus.
- KANANEN, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.
- KARVINEN, Petri. 2017-03-15. Saksalaisen päiväkodin jatko uhattuna Kuopiossa [digilehti]. Savon Sanomat. [Viitattu 2017-12-08.] Saatavissa: <https://www.savonsanomat.fi/savo/Saksalaisen-p%C3%A4iv%C3%A4kodin-jatko-uhattuna-Kuopiossa/947818>
- KASKELA, Marja ja KEKKONEN, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- KATAJA, Elina, 2014. Yhteinen osallisuus varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Julkaisussa: HEIKKA, Johanna, FONSÉN, Elina, ELO, Janniina, LEINONEN, Jonna (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Kopio-Niini Oy. 56–79.
- KEKKONEN, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampereen yliopisto. Kasvatustiede. Väitöskirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- KESKINEN, Risto ja LOUNASSALO, Jarmo 2011. Pedagoginen dokumentointi. Leppoistava osallisuuden mahdollistaja. Julkaisussa: MÄKITALO, Riitta, NEVANEN, Saira, OJALA, Mikko, TAST, Sylvia, VENNINEN, Tuulikki ja VILPAS, Birgitta (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Socca ja Heikki Waris -instituutti. 199–216.
- KIVISTÖ, Mari 2014. Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen. Monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa:

- https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61789/Kivist%C3%B6_Mari_ActaE150_pdfA.pdf?sequence=2
- KNAUF, Helen 2015. Styles of documentation in German early childhood education. *Early Years* 35/2015, 232–248.
- KOIVUNEN, Pirjo-Leena 2009. Hyvä Päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS Kustannus.
- KORTESUO, Katleena 2009. Tekstiä ruudulla. Kirjoitamme verkkoon. Infor Oy.
- KORTESUO, Katleena ja KURVINEN, Jarkko 2011. Blogimarkkinointi. Blogilla mainetta ja mammonaa [verkkokirja]. Talentum. [Viitattu 2018-01-23.] Saatavissa: <https://kuopio.finna.fi/Record/kuopio.213257>
- KRAUSE, Bjoern 2018-02-12. Lastentarhanopettaja. [Haastattelu.] Kuopio: Kuopion saksalainen päiväkot.
- KRAUSE, Bjoern, NETREM, Antje, VON BREHMEN-RAHUNEN, Mirrka 2016. Kuopion saksalaisen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. Kuopion saksalainen päiväkot.
- KRONQVIST, Eeva-Liisa 2017. Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 10–28.
- KUNTALAKI. 410/2015. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-14.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>
- KUOPION SAKSALAINEN PÄIVÄKOTI s.a.a. Tervetuloa Kuopion saksalaisen päiväkodin blogiin! [verkkojulkaisu]. Kuopion saksalainen päiväkot. [Viitattu 2018-03-23.] Saatavissa: <http://kuopionsaksalainenpaivakoti.com/>
- KUOPION SAKSALAINEN PÄIVÄKOTI s.a.b. Tietoa päiväkodista [verkkojulkaisu]. Kuopion saksalainen päiväkot. [Viitattu 2018-02-08.] Saatavissa: <https://kuopionsaksalainenpaivakoti.wordpress.com/paivakodin-toiminta-ajatus/>
- KURHILA, Salla s.a. Miten tuemme lapsen monikielisyyttä? [verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2018-02-22.] Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/suomi-koulut/prime104.aspx
- LAAKSONEN, Panu 2017-08-16. Usko tai älä - tunnettuus on markkinoinnin tärkein mittari. Markkinointi ja Mainonta. [Viitattu 2018-02-03.] Saatavissa: https://www.marmai.fi/blogit/lammolla_laaksonen/usko-tai-ala-tunnettuus-on-markkinoinnin-tarkein-mittari-6669285
- LAURÉN, Christer 2000. Kielten taitajaksi -kielikylpy käytännössä. Jyväskylä: Atena kustannus.
- LASTENSUOJELULAKI 13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-01-14.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- LEINONEN, Jonna 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: HEIKKA, Johanna, FONSÉN, Elina, ELO, Janniina ja LEINONEN, Jonna (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Kopio-Niini Oy. 16–40.
- MLL 2017. Mediakasvatus [verkkojulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2018-02-12.] Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/mediakasvatus/>
- NISSILÄ, Leena, MARTIN, Maisa, VAARALA, Heidi ja KUUKKA, Ilona 2006. Saako olla suomea? Opas suomi toisena kielenä –opetukseen. Opetushallitus.
- NIVALA, Elina ja RYYNÄNEN, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia [verkkodokumentti]. Sosiaalipedagoginen aikauskirja, vuosikirja 2013. [Viitattu 2018-02-14.] Saatavissa: <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyn%C3%A4nen2013.pdf>
- NURMI, Jari-Erik, AHONEN, Timo, LYYTINEN, Heikki, LYYTINEN, Paula, PULKKINEN, Lea ja RUOPPILA, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus.

- NURMILAAKSO, Marja 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Julkaisussa: NURMILAAKSO, Marja ja VÄLIMÄKI, Anna-Leena (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. 31–41.
- ONNISMAA, Eeva-Leena, RINTAKORPI, Kati ja RUSANEN, Sinikka 2014. "Take a picture!" Children as photographers and Co-Constructors of Culture in an Early Childhood Environment. Teoksessa: RUISMÄKI, Heikki ja RUOKONEN, Inkeri (toim.) Sixth International Journal of Intercultural Arts Education Voices for Tomorrow [verkkokirja]. Helsinki: Department of Teacher Education Faculty of Behavioural Sciences, University of Helsinki, 35–48 [Viitattu 2018-02-03]. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44696/voices_for_tomorrow.pdf?sequence=37
- OPETUSHALLITUS 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 [verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2018-01-08.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- ORANEN, Mikko 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen Lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti [verkkokirja]. Ensi- ja turvakotien liitto ry. [Viitattu 2018-01-12.] Saatavissa: <http://docplayer.fi/383636-Mita-mielta-mita-mielta-lasten-osallisuus-lastensuojelun-kehittamisessa-mikko-oranen.html>
- PIETILÄ, Päivi ja LINTUNEN, Pekka 2014. Kielen oppiminen ja opettaminen. Julkaisussa: PIETILÄ, Päivi ja LINTUNEN, Pekka (toim.) Kuinka kieltä opitaan. Gaudeamus Oy. 11–25.
- PIETILÄ, Päivi 2014. Yksilölliset erot kielenoppimisessa. Julkaisussa: PIETILÄ, Päivi ja LINTUNEN, Pekka (toim.) Kuinka kieltä opitaan. Gaudeamus Oy. 45–67.
- PÄIVÄKODIN ELÄMÄÄ s.a. Päiväkodin elämää [verkkokirja]. Päiväkodin elämää. [Viitattu 2018-01-23.] Saatavissa: <https://www.facebook.com/P%C3%A4iv%C3%A4kodin-el%C3%A4m%C3%A4-905504786200700/>
- RAUTIAINEN, Anneli 2016. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka [verkkokirja]. Opetushallitus. [Viitattu 2018-02-18.] Saatavissa: http://www.oph.fi/ajankohtaista/blogi/101/0/mita_on_varhaiskasvatuksen_pedagogiikka
- RINTAKORPI, Kati s.a. Pedagoginen dokumentointi tiedon lähteenä [verkkokirja]. AV-Arkki. [Viitattu 2018-02-03.] Saatavissa: <http://mediataidekasvattaa.fi/oppimateriaalit/miten-tutkin/pedagoginen-dokumentointi-tiedon-la-88hteena-88/>
- RINTAKORPI, Kati ja VIHMAARI-HENTTONEN, Elsa 2017. Tää on meidän maailma. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lastenkeskus.
- ROOS, Piia 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Vaasa: Vaasa Graphics Oy.
- SEITZ, Hilary 2008. The Power of Documentation in the Early Childhood Classroom. Young Children [digilehti] 88-93. [Viitattu 2018-02-07.] Saatavissa: <http://www.mothergooseprograms.org/wp-content/uploads/2017/07/Seitz.pdf>
- SHIER, Harry 2001. Pathways to participation: Openings, Opportunities, Obligations. Children & Society [digilehti] 15/2001, 107–117. [Viitattu 2018-01-03.] Saatavissa: https://ipkl.gu.se/digitalAssets/1429/1429848_shier2001.pdf
- SHULZ, Marc 2015. The documentation of children's learning in early childhood education. Children & Society 29/2015, 209–218.
- SILVÉN, Maarit 2010. Lapsen kaksikielinen varhaiskehitys. Teoksessa: KORPILAHTI, Pirjo, AALTONEN, Olli ja LAINE, Matti (toim.) Kieli ja aivot. Turun yliopisto. 139–145.
- SMIDT, Sandra 2013. Introducing Malaguzzi. Exploring the life and work of Reggio Emilia's founding father. Abingdon: Routledge.
- SOSIAALIHUOLTOLAKI. 1301/2014. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

- STAKES 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 [verkkajulkaisu.] STAKES. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>
- SUOMEN PERUSTUSLAKI. 11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- SUOMEN UNICEF s.a. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista [verkkodokumentti]. Unicef. [Viitattu 2018-02-04.] Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf
- TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.
- THL 2014. Kasvatuskumppanuus [verkkajulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2018-01-06.] Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus
- THL 2016a. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä [verkkajulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2018-02-12.] Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla
- THL 2016b. Lapsen osallisuus [verkkajulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2018-01-23.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>
- THL 2017. Varhaiskasvatus. [verkkodokumentti]. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 2018-01-02.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO 2010. Blogi, mikä se on? [verkkodokumentti]. Tietosuojavaltutetun toimisto. [Viitattu 2017-12-06.] Saatavissa: http://www.tietosuoja.fi/material/attachments/tietosuojavaltutettu/tietosuojavaltutetuntoimisto/oppaat/6Jfplan0Z/Blogi_mika_se_on.pdf
- TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- TURJA, Leena ja VUORISALO, Merja 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPAINEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja Oü.
- VARHAISKASVATUSLAKI 19.1.1973/36. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-01-14.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- VENNINEN, Tuulikki ja KANGAS, Jonna 2018. Osalliseksi osallisuuteen. Julkaisussa: KANGA, Jonna, VLASOV, Janniina, FONSEN, Elina ja HEIKKA, Johanna (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa 2. Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Helsinki: Kopio Niini Oy. 188–203.
- VILÉN, Marika, TAPIO, Nina, JANHUNEN, Tarja, NISSINEN, Leena ja SEPPÄNEN, Sami 2014. Ammattina perhetyö. Teoksessa: VILÉN, Marika, SEPPÄNEN, Paula, TAPIO, Nina ja TOIVANEN, Riikka (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja. 62–98.
- VON BREHMEN-RAHUNEN, Mirkka 2018-02-12. Varhaiskasvattaja. [Haastattelu.] Kuopio: Kuopion saksalainen päiväkot.
- VÄLIMÄKI, Anna-Leena 2011. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003/2005 Julkaisussa: NURMILAAKSO, Marja ja VÄLIMÄKI, Anna-Leena (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. 13–21.
- WALLIN, Karin 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- YHDENVERTAISUUSLAKI 1325/2014. Lainsäädäntö. Finlex. [Viitattu 2018-01-15.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

ÖSTERLUND, Marika 2003. Kasvatuskumppanuus varhaiskasvattajan näkökulmasta. Kemi/Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö. [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58303/osterlund_marika.pdf;jsessionid=E64DF0C3C0648EDD22A461D61D3C68BF?sequence=1

LIITE 1: SAATEKIRJE

SAATEKIRJE

09/2017

Hei!

Olemme Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen kampuksen viimeisen vuoden sosionomi (AMK) -opiskelijoita. Teemme opintoihimme kuuluvan opinnäytetyön Kuopion Saksalaiselle Päiväkodille vuoden 2017 syksyn ja alkutalven aikana.

Opinnäytetyömme on kehitystyö, jonka tavoitteena on perustaa blogi Kuopion Saksalaisen Päiväkodin työvälineeksi. Blogin avulla päiväkodin arvoja, arkea ja toimintaa tehdään tutuksi nykyisille ja uusille asiakasperheille. Tavoitteena on, että blogi korvaa nyt käytössä olevan verkkosivun ja jää päiväkodin käyttöön yhdeksi työvälineeksi ja markkinointikanavaksi myös tulevaisuudessa.

Blogin tarkoitus on avata päiväkodin arkea, arvoja ja ajatusmaailmaa mahdollisille uusille asiakasperheille ja näin madaltaa kynnystä tuoda lapsi päivähoidon Kuopion Saksalaiseen Päiväkotiin. Blogi tulee myös toimimaan yhtenä viestintäkanavana perheiden ja työntekijöiden välillä sekä pedagogisen dokumentoinnin työvälineenä. Blogin avulla nykyiset asiakasperheet saavat tietoa päiväkodin toiminnasta sähköisessä muodossa. Blogissa toimintaa kuvataan kerronnallisesti, kuvien avulla ja mahdollisesti videokuvan muodossa. Pyrimme myös kuvaamaan toimintaa osittain lapsen näkökulmasta.

Toivomme, että vastaatte laatimaamme kyselyyn, joka on tämän kirjeen liitteenä. Pyrimme kyselyn avulla kartoittamaan ajatuksianne Kuopion Saksalaisen Päiväkodin arjesta ja kaksikielisen varhaiskasvatuksen hyödyistä. Käytämme vastauksianne apuna muun keräämämme sisällön ohella blogin sisällön suunnittelussa.

Lisätietoa opinnäytetyöstämme voitte kysyä Kuopion Saksalaisen Päiväkodin henkilökunnalta. Tarvittaessa saatte meihin yhteyden heidän kauttaan.

Ystävällisin terveisin,

Hilla Hietaniemi ja Yasemin Piel
Savonia-ammattikorkeakoulua

LIITE 2: KYSELYLOMAKE

KYSELYLOMAKE

09/2017

Tämä on opinnäytetyön kyselylomake. Selvitämme lomakkeen avulla ajatuksianne kaksikielisyydestä, päiväkodin toiminnasta ja toiveitanne blogin sisällöstä. Käytämme vastauksia blogin sisällön suunnittelussa.

Jokainen vastaus on tärkeä, jotta saamme todellisen käsityksen siitä, millaisia asioita haluatte meidän tuovan esille blogissa.

Toivomme, että vastaatte mahdollisimman kattavasti kysymyksiin. Voitte vastata lomakkeen taakse ja tarvittaessa jatkaa vastauksia erilliselle paperille. Numeroikaa vastauksenne kysymyksen numeron mukaisesti.

Palauta vastauksesi päiväkodille 13.10.2017 mennessä.

Kiitämme vastauksistanne!

Terveisin,

Hilla Hietaniemi ja Yasemin Piel

Savonia-ammattikorkeakoulu

KYSYMYKSET:

1. Mikä on oma kielitaustanne?
2. Mitä hyötyä uskotte kaksikielisyydestä olevan lapselle nyt ja tulevaisuudessa?
3. Mitä seuraavista asioista toivoisit myös blogin sisältävän? (ympyröi)
 - a) Päiväkirja
 - b) Ruokalista
 - c) Kuukauden tapahtumat
 - d) Lomakkeet
 - e) Muut tiedotteet
 - f) Jokin muu, mitä?
4. Millaisia asioita haluaisitte blogin sisältävän?
5. Millaisia asioita ette toivoisi blogin sisältävän?
6. Mitä toiveita ja odotuksia teillä on Kuopion Saksalaisen Päiväkodin tarjoamaa varhaiskasvatusta kohtaan?
7. Suositteletteko Kuopion Saksalaista Päiväkotia muille? Miksi?

LIITE 3: KUVAUSLUPA

KUVAUSLUPA – BLOGI KUOPION SAKSALAISALLE PÄIVÄKODILLE

BLOGIN SISÄLTÖ:

Lapseni mielipiteitä ja ajatuksia saa käyttää blogissa.

KYLLÄ**EI**

Lapseni askarteluja ja piirustuksia saa käyttää blogissa.

Lapseni ottamia kuvia saa käyttää blogissa.

VALOKUVAT:

Lapseni saa esiintyä tunnistettavasti kuvissa.

Lapseni saa esiintyä kuvissa, mutta ei saa olla tunnistettavissa.

VIDEOKUVA:

Lapseni saa esiintyä tunnistettavasti videolla.

Lapseni saa esiintyä videolla, mutta ei saa olla tunnistettavissa.

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN OPINNÄYTETYÖTILAISUUDET:

Lapseni askarteluja ja piirustuksia saa esitellä tilaisuuksissa.

Lapsestani otettuja kuvia saa esitellä tilaisuuksissa.

Lapseni ottamia kuvia saa esitellä tilaisuuksissa.

Lapsen nimi: _____

Päiväys ja paikka: ____/____/____ _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

LIITE 4: LOPPUKYSELY

LOPPUKYSELY

Hei!

Opinnäytetyöprosessimme on tulossa päätökseensä. Saimme hyödyllistä tietoa koskien sekä blogia että opinnäytetyötä edellisen kyselyn avulla. Pyrimme luomaan vastausten perusteella sivuston, jonka sisällön suunnittelussa hyödynnettiin kaikkien blogiproessiin osallistuneiden vastauksia.

Haluaisimme saada teiltä arvioivaa palautetta blogisivustosta ennen kuin teemme siihen lopulliset muutokset. Toivomme, että käytte blogisivustolla osoitteessa <http://www.kuopionsaksalainenpaiva-koti.wordpress.com> selailemassa blogisivustoa ja annatte siitä palautetta alla esitettyjen kysymysten avulla. Kysymysten alla on esitetty apukysymyksiä, jotka kertovat siitä, millaisiin asioihin haluamme teidän erityisesti kiinnittävän huomiota vastauksissanne.

Kysymyksiin vastaaminen kestää arviolta 5-15 minuuttia. Vastaaminen jokaiseen kysymykseen on suositeltavaa, koska jokainen vastaus antaa meille opinnäytetyön tekijöille arvokasta tietoa. Käyttäkää vastauksissa kysymysten yhteydessä esiintyvää numerointia. Kysymykset on jaettu koskemaan **sivustoa** (kysymys 1), **blogia** (kysymys 2) ja **sekä blogia että sivustoa** (kysymys 3).

Kysymyslomake palautetaan päiväkodille viimeistään keskiviikkona 14.3.2018.

Kysymykset:

1. Millainen on sivuston selkeys ja käytettävyys?

- Löytyykö sivustolta mielestäsi tarvittava tieto, löytyykö tieto helposti?
- Onko asiat esitetty selkeästi, onko sivuston ulkonäkö selkeä?
- Onko sivun selaaminen vaivatonta/työlästä/millaista?
- Muuta mainitsemisen arvoista selkeydestä ja käytettävyydestä.

2. Millainen on blogin selkeys ja käytettävyys?

- Löytyykö blogista mielestäsi tarvittava tieto, löytyykö se helposti?
- Onko asiat esitetty selkeästi, onko blogin ulkonäkö selkeä?
- Onko blogin selaaminen vaivatonta/työlästä/millaista?
- Muuta mainitsemisen arvoista selkeydestä ja käytettävyydestä.

3. Palaute koko blogisivustosta (sivusto + blogi)

- Mitä hyvää blogisivustossa mielestäsi on?
- Mitä haluaisit muuttaa tai lisätä sivustolle?
- Näyttääkö blogisivusto mielestäsi Kuopion Saksalaiselta Päiväkodilta? Miten?
- Muu vapaamuotoinen palaute.

Kiitämme vastauksistanne!

Oikein mukavaa alkavaa kevättä toivottaen,
Hilla Hietaniemi ja Yasemin Piel
Savonia-ammattikorkeakoulu
SS15KM

